

ADVOCAT
ADVOCAT
ADVOCAT

ADVOCAT
ADVOCAT
ADVOCAT

TARTALOM

<i>Farkas Ákos</i> : Interjú Dr. Vereckei Csaba ezredessel, B.-A.-Z. Megye rendőr-főkapitányával	1
<i>Lehotay Veronika</i> : A jogalkotással okozott kár	5
<i>Dr. Percz László</i> : A fegyelmi eljárások gyakorlatából.....	10
<i>Csorba Emese</i> : Cégvezetés az európai részvénytársaságban – az egyszintű és a kétszintű irányítási rendszer	12
<i>Horváth Zsófia</i> : A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról	16
<i>Tárczy Edit Zsuzsanna</i> : A fogyasztói hitel	23
<i>Leszkoven László</i> : Rendhagyó könyvismertetés Oppler Emil: Az ügyvédek művészete (1929)	29
Jogász Juniális a Miskolci Egyetemen	31
Jogszabályfigyelő	32

* * *

ADVOCAT

2009. XII. évfolyam, 1–2. szám

ISSN 1585-5198

a BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI ÜGYVÉDI KAMARA MEGBÍZÁSÁBÓL

KIADJA AZ ADVOCAT ALAPÍTVÁNY

MEGJELENIK: NEGYEDÉVENTE

FŐSZERKESZTŐ: DR. BÍRÓ GYÖRGY

A SZERKESZTŐBIZO TTSÁG TAGJAI:

DR. CSERBA LAJOS TERVEZŐSZERKESZTŐ,

JÁMBORNÉ DR. RÓTH ERIKA,

DR. PERECZ LÁSZLÓ, DR. PUSZTAHELYI RÉKA

A SZERKESZTŐBIZO TTSÁG CÍME:

3530 MISKOLC, ERZSÉBET TÉR 5.

TEL./FAX:342-882

FELELŐS KIADÓ:

DR. CSONTOS JÁNOS, AZ ÜGYVÉDI KAMARA ELNÖKE

GRAFIKA:

BAKOS KATALIN

NYOMDAI MUNKÁK:

GAZDÁSZ ELASZTIK KFT.,

MISKOLC, SZERVEZET U. 67. TEL.: (46) 379-530

MEGJELENIK: 500 PÉLDÁNYBAN

INTERJÚ DR. VERECKEI CSABA EZREDESSEL, B.-A.-Z. MEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYÁVAL

Dr. Vereckei Csaba r. ezredes rendőri szolgálatát 1992-ben kezdte meg a Miskolci Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztályán. A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán (1996), valamint a Rendőrtisztviselői Főiskola felsőfokú rendőrszervező tanfolyamán szerzett diplomát. 1997-ben a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság személyzeti osztályán fegyelmi tiszt, 1998-tól szervezett bűnözés elleni osztály nyomozója, majd a felderítő osztály osztályvezető helyettese. A bűnügyi igazgatói szolgálata előtt Hivatalvezetőnek nevezték ki. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi igazgatói, egyben főkapitány-helyettesi munkakörét 2004. október 1-től látta el.

– *Tisztelettel köszöntöm Főkapitány urat az Advocat olvasói nevében. Ön 2007 novembere óta vezeti a B-A-Z Megyei Rendőr-főkapitányságot. Hivatalba lépésével milyen bűnügyi helyzetet örökölt?*

– Korábban éveken keresztül bűnügyi igazgató voltam, akinek kifejezett feladata a rendőr- főkapitányság bűnügyi szakmai munkájának irányítása, így nem volt ismeretlen és meglepő a helyzet. Az újdonság az volt, hogy amikor 2007 végén kineveztek a főkapitányság vezetőjévé az egész főkapitányság irányítása és a teljes szervezetrendszer menedzselése is a nyakamba szakadt. Ez jóval többet jelentett a korábbi szakmai feladatoknál.

Ami a bűnügyi helyzetet illeti, a megyében hosszú évek óta a vagyon elleni bűncselekmények alkotják a bűncselekmények döntő többségét, ezek közül is a lopások teszik ki több mint a felét. Ezek terhelik, nyomasztják leginkább a lakosságot. Egy-két esetet kivéve nem beszélhetünk milliárdos bűncselekményekről, „csak” a mindennapi életet megkeserítő kisebb értékű és alkalmi lopásokról. Kétségtelen tény azonban, hogy időről-időre kiemelkedő súlyú bűncselekmények is borzolják a megye lakóinak kedélyét, de nem ez a jellemző.

– *Az utóbbi időben mintha B.-A.-Z. Megye bűnügyi statisztikái kedvezően változtak volna meg. A nemrégiben napvilágot látott adatok szerint az elkövetett bűncselekmények tekintetében az élen már Hajdú-Bihar Megye áll. Hogyan látja Ön ezt a helyzetet?*

– Az utóbbi években, a statisztikákban B.-A.-Z. Megye bűnözése Budapest és Pest Megye után a harmadik helyen állt. Most megváltozni látszik a helyzet, de ennek inkább a jövőre nézve lehet kedvező hatása. Számtalan fórumon tapasztaltam azonban, hogy az emberek szubjektív biztonság-

érzete nem tükrözi a kedvező helyzetet. Ma már nem az a döntő, hogy a táblázatok és színes grafikonok mit mutatnak, és máshol mennyivel rosszabb a helyzet, hanem az hogy itt mit lehet javítani, hogy még jobb legyen. Ezen a területen komoly előrelépés volt, hogy az emberek azt tapasztalhaták, hogy több rendőr van a közterületeken.

– *Több rendőr van az utcákon és elsősorban az Avasi lakótelepen több városőr. Ez minek köszönhető?*

– Azt gondolom, hogy a rendőrség nem tud minden, a közbiztonsággal kapcsolatos feladatot ellátni. Az állampolgárok és a rendőrség között kialakult biztonsági űrt számos intézmény tölti ki. Ebbe a sorba tartoznak egyebek mellett a polgárőrök és a városőrök is. Ez utóbbinak a megjelenését Miskolcon az Avasi lakótelep sajátos helyzete indokolja, ahol egyébként jól szervezett polgárőrség is működik. Azáltal, hogy többen vannak szervezett, segíteni szándékozó emberek a közterületeken, hamarabb eljut a jelzés a rendőrséghez, hogy valamilyen jogsértés, törvénytörés, bűncselekmény történt. Így mi gyorsabban tudunk a helyszínre érni, oda, ahol szükség van ránk. Azt azonban tisztán kell látni, hogy a polgárőr vagy a városőr nem hatósági személy, cselekvési lehetőségei a bűncselekmény észlelésén, jelentésén, az elkövető elfogásán kívül, amit bármely állampolgár megtehet, nem terjednek túl.

Ma már azt is tudomásul kell venni, hogy a közbiztonság közös társadalmi termék, amelynek megteremtése széles együttműködést igényel. Ehhez az is hozzátartozik, hogy az emberekben is kialakuljon egy egészséges önvédelmi reflex. Több testületi és lakossági fórumra eljutok, ott sokan mondják, hogy harminc évvel ezelőtt jobb volt a közbiztonság, nem kellett zárni az ajtókat, este is ki lehetett menni az utcára. Én nem hiszem, hogy az emberek visszasírnák azt a rendőrséget. Igaz, akkor a közbiztonság területén az államnak és a rendőrségnek nagyobb gondoskodó szerepe volt, ami azonban – ne felejtjük el – nem csak ebben merült ki. A rendőrség is keresi az új technikákat, módszereket, amelyekkel jobban meg tud felelni az előtte álló kihívásoknak, de erre egyedül nem képes. A közbiztonság megteremtésében mindenkire, így például az önkormányzatokra is hárul valamilyen feladat, amivel talán hozzá tudnak járulni a közbiztonság megteremtéséhez, amelyeket a rendőrség is szeretne elérni. A mi feladatunk, hogy ezeket a törekvéseket szakmailag összefogjuk, irányítsuk és az élére álljunk ennek a folyamatnak.

– *Szakmailag, létszám szempontjából, hogyan jellemezhető ma a rendőrség?*

– Meggyőződésem, hogy Magyarországon a rendőrök létszáma, amely jelenleg 45000 fő, összességében elegendő

* intézetigazgató egyetemi tanár, ME ÁJK Bűnügyi Tudományok Intézete, ügyvéd

dőnek tekinthető. Vagy legalábbis elégnek kellene lennie. Azon persze már lehet vitatkozni, hogy vajon ebben a jelenlegi struktúrában és elosztásban elegendő-e. Talán több egyenruhás rendőr kellene az utcákra, akik ténylegesen is megtestesítik azt a hatalmat, ami megvédi a polgárok testi épségét és vagyontárgyait. Talán a végrehajtói szinten dolgozó rendőri létszám egy bizonyos szintű növelését követően elérhetné azt, hogy hatékonyabban tudjon működni. Ez persze belső strukturális kérdés, amit nekünk, rendőri vezetőknek kell szakmai szempontok alapján megoldanunk. Amivel nagyon nehéz szembesülnünk az az, hogy az utóbbi években egy hihetetlen kiáramlás, nyugdíjazási hullám sújtja a rendőrséget. Ami azonban nemcsak a rendőrség összlétszámában okoz csökkenést, hiszen új felvételekkel, új végzős hallgatók rendszerbe fogadásával ezt valahogyan mindig lehet kompenzálni. Azonban egy bizonyos élettapasztalatot, szakmai tapasztalatot már megszerzett korosztály kikerülése komoly problémát okozhat, ami már nem orvosolható olyan könnyedén, hiszen a megfelelő színvonalú szakmai tapasztalat megszerzése több évi megfeszített munkát igényel.

– *A fluktuáció nemcsak az utóbbi két-három év terméke, hiszen egy, a kilencvenes évek elején végzett hatékonysági vizsgálat azt mutatta ki, - amely rendkívül meglepő volt számomra - hogy a Miskolci Rendőrkapitányság bűnügyi állománya rangidőseinek az átlagéletkora éppen, hogy meghaladta a harminc évet. Tehát a fluktuáció igen erőteljes, ami komoly kihívások elé állítja a rendőrséget. Milyen zavarokat vet fel ez a folyamat a rendőrség működésében?*

– A Miskolci Rendőrkapitányság mindig speciális helyzetben volt, ugyanis a megye legnagyobb rendőrkapitánysága, valamint a megye meghatározó rendőri szervei is itt találhatóak. Emellett Miskolc volt mindig is az első számú utánpótlási bázis. A Miskolci Rendőrkapitányságról nagyon sok jó szakember került át a megye, illetve az ország rendőrkapitányságainak vezető beosztásaiba, másrészt pedig a másodfokú szerv, a főkapitányság is elsősorban onnan hozta el a megfelelő felkészültségű és szakmai gyakorlattal is rendelkező embereket. Miskolc ezért többszörösen is sújtott ebből a szempontból. De persze nemcsak arról van szó, hogy szakmai előrelépés okán más szervekhez, illetve vezetői beosztásokba elvándorolnak a munkatársak, hanem sokan a szervezetet is elhagyják. Amikor azzal kell szembesülnöm, hogy adott esetben 38-39 éves embereknek a nyugdíjazási papírjait kell aláírnom, akkor ez egy borzasztóan terhes dolog. Megpróbálunk harcolni az ellen, hogy a kollégáinkban egyrészt kialakuljon az a meggyőződés, hogy ilyen hamar itt akarják hagyni a szervezetet, másrészt szeretnénk azt elérni, hogy azt gondolják, érdemes maradni. Ennek a folyamatnak az eredménye természetesen időben elhúzódik, a hatása pedig majd a későbbiekben érvényesül. Sajnos a szolgálati törvényünk tartalmaz egy olyan pótlékrendszert, munkaidő beszámítási rendszert, ami ebbe az irányba vezethet. Az is előfordulhat például, hogy egy munkatársamnak több a szolgálati ideje, mint az életkora. Egy 35 éves ember 38 év szolgálati viszonnal is rendelkezhet. De persze ez nem is jelentene gondot, ha nem párosulna azzal, hogy az

állomány jelentős részében valamilyen oknál fogva kialakul az a meggyőződés, hogy a legfontosabb cél, hogy elérje a minimum szükséges szolgálati időt és azután menjen. Nem kellene törvényszerűnek lennie, hogy nyugdíjba vonuljanak, azonban valamilyen bizonytalansági tényező miatt nagyon sokan döntenek így.

Sokan azt állítják, hogy talán a stressz, a nagy munka-teher lehet az oka, illetve a magánbiztonság területén több lehetőséget kapnak. Sokan gyakorlatilag a szakmájukban megszerzett tudást kamatoztatva próbálnak tovább tevékenykedni nyugdíjazásuk után.

Ez egyre bizonytalanabb. Egyrészt változnak a szabályok is, tehát most már talán azoknak is elfogy a mozgásterük, akik korábban vonultak nyugdíjba. Mindenkinek választani kell, hogy egy bizonyos jövedelmi szint fölött vagy a nyugdíját függeszti fel vagy pedig a keresete lesz egy bizonyos szint alatt, amiért szerintem már talán nem is érdemes az adott munkát elvállalni. Másrészt rendkívül telítődött a piac. A túlkínálat sem kedvez annak, hogy a lehető legjobb feltételekkel tudjanak elhelyezkedni, másrészt a világgazdasági válságról sem szabad megfeledkezni.

– *Egy tapasztalt korosztály az utóbbi években kiesett és ez a tapasztalat máshol kamatozik. Hogyan lehet a fiataloknak gyorsan megtanítani azt, amit mások korábban hosszú éveken át sajátítottak el az idősebb rendőr-generációktól?*

– Ma már sokkal felkészültebb, iskolázottabb, kvalifikáltabb az a munkaerő, ami megjelenik a rendőrségen. Abból, hogy B.-A.-Z. megye viszonylag rossz foglalkoztatási helyzetben van, mi profitálunk, hiszen több a választási, meritési lehetőség. Másrészt a technikai, jogszabályi feltételei a rendőrség működésének is rohamos mértékben megváltoztak. Én például már azt is tapasztaltam, hogy több évtizedes múlttal rendelkező nyomozók, akik rendkívüli ismeretekkel rendelkeztek, egyszerűen képtelenek voltak beilleszkedni abba az informatikai rendszerbe, amiben akár egy rendőrnek, akár egy nyomozónak napi rutinszerűen dolgozni kell. Akár új, akár régi rendőr, nagyon sok mindent újra kell tanulni a rendszeren belül. Ez egy bizonyos fajta természetes kiválasztódást is eredményezett, másrészt elmossa a határt a régi tapasztalat és az új tudás között. A jelenlegi fiatal generációt már más oktatási rendszerben képezték. A vérükben van a küzdelem, a harc. Én úgy látom, hogy iszonyatos bizonyítási kényszer, akarat van bennük. Már úgy szocializálódtak, hogy versenyben, versenyhelyzetben kell lenniük. Ez a mindennapokban is kiváltja a jótékony hatását. Csak azt az időt kell biztosítani, amíg minimális tapasztalatot szereznek. Ami igazán nehéz, az nem a mindennapi munkára megtalálni az embereket, hanem a megfelelő vezetői szintet pótolni.

– *Milyen a bűnügyi állománynak a képzettségi összetétele? Hosszú időn keresztül azt lehetett tapasztalni, hogy nem kizárólag rendőrtisztai főiskolát végzettek dolgoznak, mondjuk nyomozóként, vagy korábban vizsgálóként, hanem más felsőfokú oktatási intézményből kikerültek is, akik bizonyos átképző tanfolyamokon vettek részt. Az egyéni rátermettség persze mindig meghatározó, de azok, akik céltudatosan ezt tanulták, azok hamarabb beletanulnak a szakmába.*

– Valóban volt egy időszak a magyar rendőrségnél, amikor egy diploma elegendő volt és teljesen mindegy, hogy milyen. Hát ez a világ már elmúlt. Természetesen mi élvezük a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának áldásos hatásait, akár a jogi kar, akár az igazságügyi ügyintézői képzés beindulását követően. Rendkívül nagy számban végzik el munkatársaink ezeket a szakokat. Ahogy korábban már említettem, az anyagi feltételek beszűkülésének következtében nem vagyunk abban a helyzetben, hogy szabadon válogassunk. Bizonyos esetekben nem is vehetünk fel mást, csak szakirányú végzettségűeket. A rendszer tehát folyamatosan tisztul és megtapasztaltuk mi is, hogy a szakirányú végzettség sokkal hasznosabb a szervezetnek és számtalan konfliktustól megóvja. Sokkal magasabb szintű teljesítményre tudja ösztönözni.

– *A bűnügyi állományon belül, azok, akik rendőrtisztai főiskolát végeztek, milyen arányban vannak itt Miskolcon, vagy egyáltalán B.-A.-Z. megyében?*

– Én azt tudom mondani, hogy talán fele-fele arányban lehet a rendőrtisztai főiskolát vagy jogi egyetemet végzetek aránya. Itt Miskolcon helyi specialitás, hogy jogászokkal bőven el vagyunk látva és ez nagyon jó dolog, mert azt eredményezi, hogy az ügyészséggel a szakmai kapcsolatunk és munkánk abszolút kifogástalan. Másrészt van egy olyan országos elismertsége a borsodi rendőröknek, hogy bárhol az országban tárt karokkal várják az innen elköltöző rendőröket.

– *Az átképzés persze nem tekinthető egyenlőnek a rendőrtisztai főiskolával. A tananyag és annak minősége sem olyan, mint amit a modern rendőri tudományokból és bűnügyi tudományokból és ennek a gyakorlati részéből elsajátít a hallgató. Milyen problémák származhatnak ebből?*

– Én úgy gondolom, hogy egy-egy speciális tantárgytól eltekintve, azért nagyon sok hasonlóság mutatkozik akár a jogi egyetem, akár a rendőrtisztai főiskola oktatási metódusa között. A rendőri szakma manapság legalább annyira specializált, mint mondjuk egy orvosi szakma. Nem hiszem, hogy egy szemész bármikor odaállna egy kezét megoperálni, mert van egy általános orvosi képzés, amely felkészít arra, hogy bármely irányba elindulhasson. Így van ez a rendőröknél is, hiszen akár a szakközépiskola, akár a főiskola, de még a jogi egyetem is, ad egy olyan elméleti háttérrel, tudásszinttel és felkészültséggel, amely alapján elindulhat valaki a szakmán, de specializálódni kell. Hiszen nagyon szerteágazó és elkülönülő ágai vannak a rendőri hivatásnak. Az általános tudás és háttér mellett van egy nagyfokú specializáció.

– *Vegyük például a helyszíni szemlét vagy a kihallgatási taktikát. Ezeket a rendőri tanulmányok során tanítják, azonban aki jogi egyetemet végzett, annak saját magának kell mindezeket megtanulni. Másrészt egyre bonyolultabb a világ, egyre bonyolultabbak a bűncselekmények, például a gazdasági bűncselekmények. Hogyan szerzik meg ezeket az ismereteket a nem szakirányú diplomával rendelkezők?*

– Nagyon jó a kérdés. Szerintem nem is lehet ezt megtanulni. A rendőrtisztai főiskolán sem tudják megtanítani.

Ezt az élet dönti el és választja ki. Talán ezért is van, hogy próbálnak több helyen is elhelyezkedni a munkatársaim. A bűnügyi területen, az adott bűncselekmény csoporttal dolgozók szervezeti egységénél is van egy bizonyos fajta munkamegosztás. Régen voltak különböző vizsgáló és nyomozó osztályok. Vizsgálók és nyomozók, most szervezetenként nincsenek elkülönülve, de a feladatok ugyanúgy megoszlanak. Az a nyomozó, akinek a feladata, hogy felkutassa és kézre kerítse a tettest, amiben nagyon jó, megkapja az elméleti segítséget, háttérrel attól, aki inkább a lexikális tudásával tud ehhez hozzájárulni. Tehát ez egy team munka és a közös tevékenység eredménye az, ha mondjuk sikeresen bíróság elé tudunk állítani egy elkövetőt.

– *A büntetőeljárásnak csak egyik oldala a bűnüldöző szervek munkája, a másik oldalon azonban ott van az ellenfél, a védő, aki felkészült ember és nyilvánvaló, hogy igyekszik ezt a munkát befolyásolni. Mi a védőkkel kapcsolatos tapasztalata a rendőr-főkapitányságnak? Ez a kapcsolat mennyire kiegyensúlyozott? Mennyire konfliktusokkal terhelt?*

– Én úgy gondolom, hogy javarészt kiegyensúlyozott a kapcsolat. Mindenki tudja, hogy melyik térfélen játszik, melyik csapatban és ennek megfelelően nincs is gond, amíg a játék a fair play szabályai alapján folyik. Mindkét fél tisztában van a másik lehetőségeivel és eszköztárával. Ha egy nemes küzdelem zajlik, akkor talán még veszíteni sem szégyen. Akkor van gond, amikor azt tapasztaljuk, hogy nem a fair play szerint játszanak. Például ha olyan módon nyújt segítséget az elkövetőnek a menekülésben, ami már a legális tevékenység határát súrolja vagy túllépi azt. Ebből persze származhatnak konfliktusok. De azt hiszem, hogy ezek a ritka kivételek. Remélem, hogy így lesz ez a jövőben is.

– *A rendőrség a büntetőeljárásnak a nyomozási szabályaival elégedett, vagy úgy gondolja, hogy a védőknek túl sok joga van és akadályozza az eredményes munkában?*

– Én azt tapasztalom, hogy sokkal szélesebb körűek a jogosultságai a terheltnek és védőjének, mint mondjuk az áldozatnak vagy a sértettnek. Nem abban változott a büntető eljárás, hogy kifejezetten támogatná a felderítést vagy a bizonyítást. Ez számunkra és elsősorban a sértettek, polgárok számára is gondot jelent, ami talán még rosszabb.

– *Hogyan alakulnak a megyében a nyomozások eredményességének mutatói?*

– Gondot jelent, hogy az eljárások időben is eléggé elhúzódnak. A rendőrségnek az a feladata komplett nyomozati iratot produkáljon, amiből az ügyészség 98%-os eredményességgel emel vádat. Én nagyobb hányadában bíznám rá a bíróra, hogy döntse el, hogy egy adott cselekmény bizonyított vagy sem. Lehet, hogy nem lenne ilyen magas a váderedményesség, ám sokkal többen szembesülhetnének a bíró döntésével és nagyobb szerepet kaphatna a fegyverek egyenlősége szabályait betartva lefolytatott bizonyítási eljárás.

Az elmúlt öt évre visszatekintve, mindig az első ötben, dobogós helyen végeztünk. Én 2007 végén kerültem főkapitányi pozícióba, az ezt követő egy év alatt a megyében dol-

gozó tíz rendőrkapitányság vezetője közül ötöt le kellett cserélnem. Volt ebben nyugdíjazás, illetve szakmai nézeteltérés is. Lényegében jelentős váltás ment végbe a megye rendőri felső vezetésében. Amikor el kellett dönteni, hogy hogyan is vezetjük ezt a szervezetet, illetve a rendszert milyen irányba kívánjuk mozgatni, akkor azt határoztuk el, hogy nem a statisztikai pontversenyben kívánunk előkelő helyezéseket elérni, hanem a közösségek, a polgárok visszajelzései alapján próbálunk kielégíteni azokat a mindennapi igényeket, amiket megfogalmaznak velünk szemben. Lehet olyan vezetői döntéseket is hozni, amelyeknek a hatása közvetlenül és nagyon markánsan a statisztika eredményeit fokozzák, más intézkedések ugyanakkor esetleg negatív hatással vannak a statisztikákra, ám az általános érzetet javítják. Én azt hiszem, hogy a lakossági reakciók és a munkánk megítélését hivatott testületek döntései alapján nagyon jó színvonalon és mindenki meglegedettségére végezzük a munkánkat. A statisztika arra jó, hogy statisztikai döntéseket és jövőbe mutató prioritásokat határozzunk meg, vagy bizonyos folyamatokat elemezzünk.

– *A bűncselekmények felderítése során komoly felszereltségre van szükség. Milyen mértékben áll rendelkezésre szakértői állomány, laboratórium, gépkocsi és mindaz, ami ezt a munkát segíti?*

– Örülök, hogy szóba kerültek a szakértők is. A technikai eszközpark rendkívüli módon megújult, bővebbé is vált a határőrség és a rendőrség integrációját követően. Nemcsak az állományt és a feladatot, hanem a technikai eszközparkot is megkaptuk. Folyamatosan zajlanak olyan fejlesztések a rendőrségen belül is, ami ezt biztosítja. Számítógéppel, autóval is a saját korlátaink között, úgy gondolom, hogy el vagyunk látva, de természetesen szükség van egy bizonyos fokú önmérsékletre és takarékoskodásra is. Ezt mindig alá kell rendelni szigorú szakmai szempontoknak. A működés, az garantált, és szakmai feladat teljesítése azért még soha nem maradt el, mert nem volt arra pénz, hogy a rendőr kimenjen a helyszínre.

A szakértőkre vonatkozó szabályozás rendkívül fájó pontja a rendőrségnek. Teljes mértékben kiszervezték a szakértőket a rendőrség keretei közül. Én soha egyetlen egy olyan bírósági eljárással sem találkoztam, ahol azért ne született volna ítélet, mert megkérdőjelezhető lett volna a rendőrségi szakértők közreműködése. Ennek a tevékenységnek a piacra történő kikerülése, iszonyú költségeket emészt fel és rendkívüli módon terheli a rendőrséget.

– *Nyugat-európai országok is egyre gyakrabban alkalmazzák, hogy felveszik magnóra legalább a terheltek kihallgatását. Nem lenne ez egyfajta biztonságot jelentő intézkedés Magyarországon is? Hiszen a felvételek pedig később archiválhatók, visszahallgathatók és dokumentálhatók lennének.*

– A főkapitányság bünyügyi osztályán szerintem nyugodtan mondhatom, hogy minden bünygyben, a gyanúsított kihallgatásán, legalább is azok a kihallgatások, ahol ügydöntő jellegű nyilatkozatok hangzanak el, ezeket nemcsak diktáfonra, hanem videóra is felvesszük. Vannak digitális videó kameráink, ezeket gyűjtjük, csatoljuk az eljáráshoz, de a

házkutatások, lefoglalások, esetleges helyszínelői cselekmények is mind-mind videó felvételekre kerülnek, a helyszíni szemlétől kezdve bizonyos nyomkutatásokig, nyomrögzítésekig. A legtöbb panasz, összetűzés, konfliktus egy rendőri intézkedésnél van, ahol nincs szó másról, mint egy helyszíni bírságról. Pontosan ezért szereltük fel rendőrautóinkat digitális kamerával. Innentől kezdve nemcsak bizonyított az a szabálysértés, ami az adott eljárás tárgyát képezi, hanem a rendőrök eljárásának a jogszerűsége is védelmet, igazolást nyer vagy éppen cáfolatot.

– *Az utolsó téma a bűnmegelőzés. Milyen perspektívái vannak itt B.-A.-Z. megyében a bűnmegelőzés kiszélesítésének?*

– Az együttműködés tekintetében rendkívül sok partnerre találunk, egyrészt az önkormányzatokkal, másrészt pedig a Miskolci Egyetemen is, ahol Bűnmegelőzési Akadémia működik. Az általános iskoláskortól kezdve a végzős egyetemi hallgatókra kiterjedő bűnmegelőzési képzés van. Azonban nemcsak a diákokat, hanem pedagógusokat, társadalmi, civil szervezeteknek a munkatársait is képezzük és bűnmegelőzési ismeretekkel látjuk el, akik valamilyen hatást gyakorolhatnak azokra a közösségekre, ahol a védeni vagy óvni kívánt célcsoportok élnek. Ez a tevékenység úgy vélem, hogy B.-A.-Z. megyében eléggé példamutató, országosan is elismert. Az egyik nagy előrelépésünk a lakossági elektronikus bűnmegelőzési információs rendszerünk beindítása, amely segítségével a megye összes kistélepülését el tudtuk valamilyen csatornán, internet segítségével érni és havi rendszerességgel tájékoztatni az aktuális hírekről, információkról. Emellett bűnmegelőzési osztályunk és bűnmegelőzési szolgálatunk olyan komplett projekteket és olyan komplett kiadványokat szerkesztett és adott ki az utóbbi években, amelyek megfelelő tananyagul szolgálnak a képzésekhez.

– *Meghatározza valamilyen mértékben a rendőri munkát a politika? Megpróbálja olyan irányba terelni, ami szakmailag nem elfogadható?*

– Azt, hogy szakmailag nem elfogadható irányba, arra azt kell mondanom, nem. Konkrét ügyekben befolyást vagy erre kísérletet még soha nem tapasztaltam. Természetesen olyan megfogalmazódhat, hogy egy-egy jelenségre, vagy egy-egy bűnügyre vonatkozóan azt mondják, hogy eredményt kell produkálni, mert a társadalom szempontjából, a politika szempontjából adott esetben fontos. Ez szerintem a politika részéről egy teljesen egyértelmű és normális reakció. Például B.-A.-Z. megyének egyik sajátossága a településszerkezete, nagyon sok a kistépülés, ahol nagyon sok kiszolgáltatott időskorú ember él, akiknek a biztonságát talán nehezebb garantálni, mint más területein az országnak. Egyértelmű elvárás, hogy ezeknek a vidéki településeknek a biztonságát is valamilyen módon biztosítani tudjuk. Ilyen elvárások természetesen megfogalmazódnak. Ezekben semmi kivétlenül eddig nem találtam. Én nem kerültem szembe soha olyan utasítással, elvárással, ami a szakmai meggyőződésemet és a tisztességet próbára tette volna.

Köszönöm az interjút!

A JOGALKOTÁSSAL OKOZOTT KÁR

ALAPVETÉS

Jelen tanulmányban egy olyan kérdés vizsgálatára teszek kísérletet, amely nem tartozik ugyan a polgári jog „legnépszerűbb” témakörei közé, mégis számos aktuális és megfontolandó kérdést vet föl. Ez pedig a jogalkotással okozott kár problémája. Felelősségre vonható-e az állam az általa jogalkotással okozott károkért? Ha igen, akkor milyen jogszabályok esetében lehetséges a felelősségre vonás és milyen esetekben nem? Meddig terjed az állam immunitása? Hogyan szabályozza a hatályos magyar jog a jogalkotással okozott kárért való felelősséget? Milyen megoldási javaslatok születtek az új Polgári Törvénykönyv előkészítése során? Milyen jogharmonizációs kötelezettségek terhelik Magyarországot az európai uniós tagsággal összefüggésben? Felel-e, illetve hogyan felel az állam, ha ezen kötelezettségeinek nem vagy nem megfelelően tesz eleget?

AZ ÁLLAM FELELŐSSÉGÉNEK ELMÉLETI ALAPJÁRÓL

A jogalkotással okozott kár kérdése szorosan összefügg az állam felelősségének a problémájával. Kiindulópontként érdemes az állami immunitás fogalmát meghatározni. Az állami immunitás a felelősség ellentétéként határozható meg, vagyis „felelőtleniséget” jelent. Immunitás esetén az adott jogalanyt nem lehet felelősségre vonni valamilyen oknál fogva,² pedig a felelősségre vonás feltételei elvileg adottak lennének. Az abszolút immunitás jogi pajzsot emelt az állam elé, amelynek értelmében az állam bármilyen területen tevékenykedhetett, teljes jogi felelőtleniséget élvezett.³ Az állami immunitás olyan területeken is ható jogintézmény, ahol a léte és a működése sem gazdaságilag, sem társadalmilag, sem politikailag nem magyarázható.⁴ Az állam ugyanis a közhatalom gyakorlása mellett egyre inkább gazdasági szereplőként is megjelenik, és ezekben az esetekben sincs lehetőség a károkozásaiért felelősségre vonni.

AZ EURÓPAI UNIÓ SZABÁLYOZÁSA

Az Európai Unióban az Egyesült Királyság 1973-ban történő belépését követően vetődött fel az állami felelősség kérdése. Az angol jog merev abszolút immunitási felfogása szembekerült a tagállamok jogrendszereinek korlátozott, funkcionális immunitási megoldásaival. A tagországok kár-

térítési kötelezettsége a közösségi jog érvényesítésének végső eszköze. A közösségi jog sem az Európai Unió, sem a tagállamok jogalkotói esetében nem ismeri az immunitást, mint a kártérítési felelősségre vonást kizáró intézményt.⁵ Az Európai Bíróság 1971-től kezdve elismeri, sőt szorgalmazza annak a lehetőségét, hogy a kárt okozó közösségi jogalkotás polgári jogi felelősséget vonjon maga után. Abban az esetben tehát, ha a károsult a bírói jog által kimunkált tényállási elemek (kár, jogellenes magatartás és a kettő közötti okozati összefüggés) fennállását bizonyítja, akkor kártérítés jár neki, függetlenül attól, hogy a kárt tevékenység vagy mulasztás, illetve egyedi vagy normatív aktus okozta.⁶ Egyre inkább jellemzővé vált az a joggyakorlat, hogy a tagállamok jogalkotással okozott károkért való felelősségét ugyanezeknek az elveknek az alapján kellene megállapítani. Így tehát a tagállamoknak az uniós jogot sértő jogalkotással okozott károkért való felelősségének a megítélése egy egységes szabályozás irányába mutat.

AZ ÁLLAMI KÁRFELELŐSSÉG SZABÁLYOZÁSA A MAI MAGYAR JOGBAN

Ha az állami kárfelelősség alapját szeretnénk meghatározni, akkor az Alkotmány és a Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseit és a joggyakorlatot érdemes áttekinteni. Az Alkotmány határoz meg olyan alapelveket, amelyekből a jogalkotó kárfelelősségére vonatkozó következtetések levonhatók. Így rögzíti a jogállamiság alapelvét, amelynek lényeges összetevői a tulajdonhoz, az emberi méltósághoz való jog biztosítása, valamint az arányosan egyenlő köztelherviselés. Az állam elsődleges kötelessége ezeknek a jogoknak a tiszteletben tartása és védelmének biztosítása. Amennyiben ezek a jogok sérelmet szenvednek, csorbulnak, akkor a Polgári Törvénykönyv ad lehetőséget arra, hogy a jogaiban sértett személy követelhesse a kára megtérítését. A személyiségi jogok védelmét a 84. §, míg a tulajdon védelmét a 115. § biztosítja. Amennyiben károsodás is bekövetkezik, úgy a 339. § alapján köteles a jogellenesen és felróhatóan kárt okozó személy helytállni.

A JOGALKOTÓ FELELŐTLENISÉGE A MAGYAR JOGGYAKORLATBAN

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint⁷ a jogalkotásra a közjog, azon belül is az alkotmányjog szabályai érvényesülnek. A közjog szabályai pedig immunitást, tehát felelőtlen-

¹ levelező tagozatos doktorandusz, ME ÁJK Jogtörténeti Tanszék

² Kecskés László: A jogalkotásért és a jogharmonizációért való állami kárfelelősség összekapcsolódása. <http://jura.ajk.pte.hu/print.php?cikk=6>

³ Kecskés László: Perelhető-e az állam? Immunitás és kárfelelősség. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1988. 24. oldal

⁴ Kecskés László: Perelhető-e az állam? Immunitás és kárfelelősség. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1988. 11. oldal

⁵ Lajer Zsolt: Felelősség a jogszabályalkotással okozott károkért az Európai Unió és az egyes tagállamai jogában. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 3. szám. 2001. március, 128. oldal

⁶ Lajer Zsolt: Felelősség a jogszabályalkotással okozott károkért az Európai Unió és az egyes tagállamai jogában. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 3. szám. 2001. március, 128. oldal

⁷ BH 1998/334. szám

seget biztosítanak a jogalkotó számára. Így tehát abban az esetben, hogyha a jogszabály hatálybalépésével károsodás következne be, akkor nem jön létre kötelmi jogviszony a jogalkotó és a károsult között. Ebből levezethető az is, hogy mivel nincs szó kötelmi jogviszonyról ebben az esetben, ezért a Polgári Törvénykönyv 339. paragrafusának első bekezdését sem lehet alkalmazni. A Legfelsőbb Bíróság nem tesz különbséget az egyes jogalkotó szervek között, vagyis a közjog szabályai mindegyik jogalkotó számára immunitást biztosítanak. Ugyanakkor sem az Alkotmány 32/A §-ából, sem pedig az Alkotmánybíróságról szóló törvény⁸ szabályaiból nem következik, hogy egy alkotmányellenes szabály kibocsátásának nem lehetnek kártérítési jogkövetkezményei azért, mert a jogrend a közjog területén már biztosította a jogvédelem lehetőségét. A Legfelsőbb Bíróság IV. polgári tanácsa ennek ellenére azt a következtetést vonta le az Alkotmánybíróságról szóló törvény 43.§ (2) bekezdéséből, hogy kártérítési igényt csak ex tunc hatállyal hatályon kívül helyezett jogszabályra lehet alapítani. A jogszabályhely alapján az ex nunc megsemmisítés fő szabály szerint nem érinti a határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat. Ez azonban amellet szóló érv lehet, hogy a már beállt kártérítési kötelezettség a jogszabály megsemmisítésével sem szűnik meg.⁹

Látható, hogy a hatályos magyar joggyakorlat nem felel meg sem a magánjogi hagyományoknak, sem a hatályos jognak. Sérti az igazságosság és a méltányosság elvét a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata azzal is, hogy még jogellenes és felróható magatartás esetén is – az immunitásra hivatkozva – lehetőséget biztosít a jogalkotó számára az okozott kár megtérítésének kötelezettsége alóli kibúvársra vagy felmentésre. A károsultnak tehát ilyenkor nincs alanyi joga, hogy a neki kárt okozótól – jelen esetben a jogalkotótól – a kár megtérítését kérje, és közigazgatási felelőssége is csak az egyedi aktusokra, így a határozatra, intézkedésre terjed ki.¹⁰ Ugyanakkor nem tartozik az immunitás által védett területek közé sem a normaalkotásban, sem egy egyedi aktus meghozatalában a közhatalom tevékenysége. Bizonyítja ezt az alkotmány- és a közigazgatási bíráskodás léte is. A jogalkotónak bizonyos jogi parancsokra tekintettel kell lennie, vagyis nem rendelkezik teljesen szabad akarattal, hiszen az Alkotmány és a nemzetközi szerződések korlátozzák a belső szuverenitását. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nincs alkotmányos alapja annak, hogy a közhatalom gyakorlása során történő károkozás esetén az állam felelőtlenséget élvezzen.¹¹

Az Európai Bíróság joggyakorlatának hatására a magyar jogirodalomban megjelentek az állami kárfelelősséggel kapcsolatos írások. Király Miklós rögzítette, hogy az Európai Bíróság egy új típusú felelősségi alakzatot hozott létre a tagállamokra vonatkozóan, és úgy vélte, hogy ezt a felelősségi formát el kell határolni a funkcionális immunitás kategóriájától. Rámutatott arra, hogy egy magánjogi jogvitában az állam azért marasztalható el, mert az adott jogviszonyban ke-

reskedőként, vállalkozóként, tehát mellérendelt, egyenrangú jogalanyként vesz részt. Az érintett tagállam azonban szuverénként, vagyis jogalkotói hatalomként elkövetett mulasztása miatt kénytelen magánjogi felelősséget vállalni.¹² A tagállam akkor tartozik felelősséggel, ha jogalkotói mulasztása a közösségi jog megsértését is jelenti. Itt tehát nincs szó azokról az esetekről, amikor a jogalkotó olyan belső jogszabályt alkot meg, amellyel kárt okoz. Jelenleg a Polgári Törvénykönyv 349. §-a tekintendő irányadónak az állam jogalkotással okozott kárért való felelőssége vonatkozásában, amely azonban vitatható. Az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének a feltételei a jogellenes magatartás, az államigazgatási tevékenységgel összefüggő kár, az okozati összefüggés, a vétkenesség, hogy a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, valamint a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket a károsult igénybe vette. A Legfelsőbb Bíróság szerint – ahogy arra már a korábbiakban utaltam – a jogalkotásra az alkotmányjog szabályait kell alkalmazni, nem jön létre a jogalkotó és a károsult között polgári jogi jogviszony, ezért ezen az alapon polgári jogi kártérítési igényt nem lehet érvényesíteni. A jogszabály hatálybalépésével kapcsolatban keletkezett kárral kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a jogszabály hatályba lépése nem hoz létre jogalkotó és a károsult között polgári jogi jogviszonyt, így ebben az esetben sem kerülhet sor a kártérítési igényre, vagyis a jogalkotó felelősségre vonására.¹³ Abban az esetben tehát, ha a jogszabály hatálybalépésével következik be károsodás, akkor ilyen jellegű jogszabályi rendelkezések hiányában a sérelmek jóvátételére a polgári jogi kárfelelősségnek a Ptk. 339. paragrafusának (1) bekezdésében foglalt szabályai sem alkalmazhatók.¹⁴ Mivel a jogalkotásra a közjog szabályai vonatkoznak, és vele összefüggésben a felelősségre is, ezért a jogalkotó immunitást élvez ezeken a területeken.¹⁵ A Legfelsőbb Bíróság szerint tehát a magyar jog alapján a jogalkotót kártérítési felelősség nem terheli a jogalkotással összefüggésben. Kimondta továbbá azt is, hogy a Polgári Törvénykönyv 349. § (1) bekezdésén alapuló, államigazgatási jogkörben okozott kárnak csak az a kár minősül, amelyet közigazgatási feladatot ellátó szerv alkalmazottja, illetve tagja, igazgatási jellegű szervező, intézkedő tevékenységgel, illetve mulasztással okoz. A Közhatalom gyakorlója által hozott, az illetékeségi terület minden polgárára kiható önkormányzati testületi döntés nem alapoz meg kártérítési felelősséget.

A jogalkotással okozott állami kárfelelősség szabályozása Magyarországon a nemzetközi és az európai uniós gyakorlatnak való megfelelés miatt mindenképpen szükségessé vált.

¹² Kecskés László: *Európa-jogi tapasztalatok az állam jogszabályalkotással okozott károkért való felelősségének a megalapozásához*. Polgári jogi Kodifikáció. 2003. V. évfolyam. 4. szám 17. oldal

¹³ BH 1994/312. www.lb.hu

¹⁴ Ujváriné Antal Edit: *Felelősségtan*. Novotni Kiadó. Miskolc, 2002. 147-148. oldal

¹⁵ BH 1998/334. szám: „A jogalkotásra, mint általános és absztrakt magatartási szabályok létrehozására irányuló tevékenységre és a hozzá kapcsolódó felelősségre... kizárólag a közjog (alkotmányjog) szabályai vonatkoznak, amelyek jelenlegi jogukban immunitást biztosítanak a jogalkotó részére. A jogszabály hatálybalépésével esetleg bekövetkezett károsodás nem keletkeztet a jogalkotó és a károsult között kötelmi jogviszonyt, és ilyen értelmű jogszabályi rendelkezés hiányában a sérelmek jóvátételére (a jogalanyok kárpótlására) a polgári jogi kárfelelősségnek a Ptk. 339.§-ának (1) bekezdésében foglalt szabályai sem alkalmazhatók.” www.lb.hu

⁸ 1989. évi XXXII. törvény az Alkotmánybíróságról

⁹ Lajer Zsolt: *Felelősség a jogszabályalkotással okozott károkért a magyar jogban*. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 2. szám. 2001. február 72. oldal

¹⁰ Dr. Fülöp Györgyi: *Az állam kártérítési felelőssége a közösségi jog megsértése esetén*. Polgári Jogi Kodifikáció. 2003. V. évfolyam. 5. szám. 19. oldal

¹¹ 53/1992. (X.29) AB határozat

A készülő törvénykönyvben ezt a kérdést rendezni kellett. Az új Polgári Törvénykönyv kidolgozása során több változtatban, eltérő részletességgel merült fel a jogalkotással okozott kár rögzítésének fontossága, érdemes ezért ennek a folyamatnak a menetét bemutatni.

AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV TERVEZETE ÉS JAVASLATA – ELŐZMÉNYEK

A készülő új Polgári Törvénykönyv tervezetének két változata van jelenleg. Az egyik a könyv formájában publikált és magántervezetnek számító Szakértői Javaslat,¹⁶ amely egy lezárt, befejezett mű. A másik pedig a hivatalos tárca – az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium – javaslata, amely még számos változáson mehet keresztül. Mindkét munkára jellemző, hogy az úgynevezett monista szabályozási elvre épül, fontosnak tartja, hogy az alkotmányos elvek és tételek, az emberi jogok a magánjogi jogviszonyok szabályozásában megfelelően érvényesüljenek. A két tervezet közötti különbségek a részletkérdésekben fedezhetők fel,¹⁷ ezek közül az egyik a jogalkotással okozott kár szabályozásának a kérdése.

A Kodifikációs Főbizottság 2001. novemberi ülésén terjesztette elő dr. Vékás Lajos az új Polgári Törvénykönyv koncepcióját. A koncepció külön pontban foglalkozik a jogalkotással való károkozásért fennálló kárfelelősség kérdésével. Rögzíti, hogy az államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabálya több helyen kiegészítésre, változtatásra szorul. A szabályozásba bele kell venni a Polgári Perrendtartás 2. paragrafusa szerinti anyagi jogi jellegű szabályt is, a felróhatóságtól független felelősséget. A koncepció szerint az állam, valamint az állam és önkormányzati szerv a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező-intézkedő tevékenységével, illetve ennek az elmulasztásával okozott kárt köteles megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt a tevékenységi, ügyintézési és ellenőrzési körén kívül eső, elháríthatatlan ok, vagy a károsult elháríthatatlan magatartása idézte elő. Ezeknek a szabályoknak az alkalmazását írja elő a jogtalan letartóztatás vagy a fogva tartás miatti kártérítési igényekre is.

Rámutatott a koncepció arra is, hogy az állam jogszabályalkotással okozott károkért való felelősségének a szabályát a nemzetközi, európai gyakorlatnak megfelelően valamilyen módon rendezni kell. A javaslat fontosnak tartotta, hogy az új Kódex állapítsa meg az állam jogszabályalkotással okozott károkért való felelősségét kizárólag alkotmányellenes jogalkotás esetén. A legalapvetőbb szabályozás az volna, hogy az utóbb alkotmányellenesnek ítélt jogszabályon alapuló egyedi aktusokkal okozott károkért az állam felelősségét mondaná ki a törvénykönyv. Az új Polgári Törvénykönyv koncepciójának az 1003/2003. (I. 25.) Kormányhatározattal¹⁸ elfogadott szövege is kitér az állam kárfelelősségének a kérdésére, ugyanis teljes egészében átveszi a Kodifikációs Főbizottság javaslatát.

¹⁶ Vékás Lajos: Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv Tervezetéhez. Complex Kiadó, Budapest, 2008.

¹⁷ Dr. Gadó Gábor: Eltérő és egyező álláspontok az új Ptk. előkészítése során. Magyar Jog. 55. évfolyam. 2008. június, 385. oldal

¹⁸ Magyar Közlöny, 2003. évi 8. szám

A SZAKÉRTŐI JAVASLAT SZABÁLYAI A JOGALKOTÁSSAL OKOZOTT KÁRÉRT VALÓ FELELŐSSÉGGEL KAPCSOLATBAN

A deliktualis kárfelelősség területén a Szakértői Javaslat a hatályos Polgári Törvénykönyvvel egyezően állapítja meg a kárfelelősség általános szabályát, ugyanakkor több ponton is korszerűsítve tartalmaz kárfelelősségi szabályokat. A kötelmi jog keretén belül, az ötödik fejezetben a felelősség egyes esetei között szabályozza a Javaslat a jogalkotással okozott kárért való felelősséget.¹⁹ A Szakértői Javaslat magyarázatában rámutat arra, hogy az európai uniós tagállamok jogalkotása, valamint az Európai Unió joga vetette fel a jogszabályalkotással okozott kárért való állami felelősség kérdését. A magyar jog eddig nem tartalmazott rendelkezést ezzel kapcsolatban. Ennek oka elsősorban a bírói gyakorlatban keresendő, amely szerint a jogalkotó és a norma kötelezettje között nem jön létre polgári jogi jogviszony, vagyis másképpen fogalmazva nem keletkezik közöttük kötelelem, éppen ezért kizárt a magyar jogban az, hogy a jogalkotással okozott kár megállapításra kerüljön.²⁰ Ezzel ellentétes gyakorlat figyelhető meg ugyanakkor az Európai Bíróság gyakorlatában, ahol az állam felelősségre vonható az európai uniós jogi aktusok átültetésének elmulasztásából vagy nem megfelelő átültetéséből származó károkért. Mivel a jogharmonizációs kötelezettség Magyarországot is terheli, ezért mindenképpen szükség van arra, hogy a jogharmonizációs kötelezettség elmulasztásából származó kárért való állami felelősséget a magyar jogban is szabályozzák.

A Szakértői Javaslat egyik újítása tehát, hogy a jogalkotó felelőssé tehető az alkotmánysértő jogszabály megalkotásával vagy a jogszabály elfogadásának alkotmánysértő elmulasztásával, valamint a jogharmonizációs kötelezettség teljesítésének elmaradásával okozott kárért.²¹ Több elképzelést is megfogalmaztak annak kapcsán, hogy pontosan mely esetekben legyen megállapítható az állam felelőssége. Az egyik megoldási javaslat szerint azt mindenképpen szükséges lenne rögzíteni, hogy az állam felelősséggel tartozik azokért a károkért, amelyeket az utólag alkotmányellenesnek ítélt jogszabályon alapuló egyedi aktusokkal okozott. Felmerült annak a lehetősége is, hogy az új Polgári Törvénykönyvben megállapításra kerüljön az állam

¹⁹ Szakértői Javaslat, 550.§ Felelősség a jogalkotással okozott kárért.

²⁰ Vékás Lajos: Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez. Complex Kiadó, Budapest, 2008. 1139. oldal

²¹ Szakértői Javaslat 5:550. §: Felelősség jogalkotással okozott kárért:

- (1) A jogalkotó az alkotmányellenes jogszabály alkotásával okozott kárért felel, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabályt hatálybalépésének időpontjára visszamenőlegesen semmisítette meg.
- (2) A jogalkotó a megsemmisítés időpontjától keletkező károkért felel, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabályt nem hatálybalépésének időpontjára visszamenőlegesen semmisítette meg.
- (3) Ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jogalkotó a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a jogalkotási kötelezettségét az Alkotmánybíróság határozatában megállapított határidőig nem teljesíti, a mulasztással okozott kárért felelősséggel tartozik.
- (4) Az állam felelősséggel tartozik azért a kárért, amelyet európai uniós jogharmonizációs kötelezettsége elmulasztásával vagy nem megfelelő teljesítésével okozott.
- (5) Az (1) bekezdés szerint felel a jogalkotó, ha az Alkotmánybíróság azt állapítja meg, hogy a jogszabály tartalmilag egyedi határozat.

Vékás Lajos: Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv Tervezetéhez. Complex Kiadó, Budapest, 2008. 1139. oldal

jogszabályalkotással okozott károkért való felelőssége kizárólag alkotmányellenes jogalkotás esetén. A Szakértői Javaslat ötödik fejezetének 550.§ első bekezdése foglalkozik az alkotmányellenes jogszabály alkotásával okozott károk megtérítésével. Az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll keretében jogosult a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálni. Amennyiben az adott jogszabályt alkotmányellenesnek minősíti, akkor megsemmisíti azt. Két különböző időpontot jelöl meg a Javaslat a jogalkotó felelősségével kapcsolatban, attól függően, hogy az Alkotmánybíróság a jogszabály hatálybalépésének időpontjára visszamenőleges hatállyal semmisíti meg a jogszabályt vagy nem. Az első esetben a jogalkotó azokért a károkért tartozna felelősséggel, amelyek a később alkotmányellenesnek nyilvánított jogszabály hatálybalépésétől kezdve keletkeztek, vagyis ex tunc hatállyal, tehát a jogszabály keletkezése idejére visszaható hatállyal semmisítené meg az Alkotmánybíróság a jogszabályt. A második esetben ex nunc hatállyal, vagyis a jövőre nézve semmisítené meg az Alkotmánybíróság a jogszabályt. Ekkor tehát csak azokért a károkért tartozna felelősséggel az állam, amelyek a jogszabály-megsemmisítés időpontjától kezdve keletkeztek. Felmerül a kérdés: melyek lennének azok a kritériumok, amelyek alapján egy utóbb alkotmányellenesnek ítélt jogszabályról eldöntենék, hogy melyik időponttól kezdve tartozik az állam felelősséggel az okozott károkért.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesnek ítélt jogi normát fő szabályként ex nunc hatállyal semmisíti meg. A megsemmisített jogszabály általában a megsemmisítés Magyar Közlönyben való közzétételének napján veszti hatályát, ettől az időponttól kezdve nincs lehetőség a megsemmisített jogszabály további alkalmazására. Ebben az esetben a jogszabály megsemmisítése nem érinti a jogszabály alapján létrejött jogviszonyokat és az azokból származó jogokat és kötelezettségeket. A visszaható hatályú megsemmisítéssel az Alkotmánybíróság csak kivételes esetben él.

Ez azért is fontos változást jelentene, mert a Legfelsőbb Bíróság jogalkalmazási gyakorlata szerint jelenleg nincs arra jogi lehetőség, hogy többlettényállás hiányában, magában az alkotmánysértő jogszabály megalkotásával okozott kár megtérítése iránt indított perben a jogalkotó kárfelelősségét megállapítsa.²² Álláspontja szerint az Alkotmánybíróságnak az utólagos normakontrollra vonatkozó alkotmányos jogosítványa a polgári jogi jogviszonyokat érintő olyan helyzetet teremtett, ami önmagában gátat szab a kártérítési felelősség megállapításának abban az esetben, amikor az alkotmánysértő jogszabály megsemmisítése az alkotmánybírósági határozat közzététele napjával történik. A jogviszony pedig, amire a kártérítési igényt alapítják, korábban, az utóbb megsemmisített jogszabály hatályba lépése után keletkezett.²³ Tehát az Alkotmánybíróság határozata önmagában nem ad lehetőséget a polgári kártérítési felelősség általános szabályainak alkalmazására. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény pedig kimondja, hogy az Alkotmánybíróságnak jogában áll azt eldönteni, hogy az alkotmánysértő jogszabályt ex nunc vagy ex tunc hatállyal semmisíti meg. Ennek megfelelően dönt az alkotmánysértő jogszabály alapján létrejött jogviszonyok rendezéséről is. Egyrészt lehetőséget adhat a visszamenőleges megsemmisítéssel a jogviszonyok újrarendezése,

esetleg kártérítési igényekre; vagy azt a jövőre vonatkozóan megsemmisítéssel kizárhatja. A Javaslat lehetőséget adna az alkotmányellenesnek ítélt jogszabály megalkotásával okozott kár esetén a jogalkotó felelősségének a megállapítására.

A harmadik bekezdés szerint amennyiben az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jogalkotó szerv a jogalkotási feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, és a jogalkotási kötelezettségét nem teljesíti az Alkotmánybíróság által megállapított határidőig, akkor az ezzel a mulasztással okozott kárért felelősséggel tartozik. Külön bekezdés rendelkezik az európai uniós jogharmonizációs kötelezettség elmulasztásával vagy nem megfelelő teljesítésével okozott károkért való felelősségről. Abban az esetben is felelősség terheli a jogalkotót a Javaslat alapján, ha az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a jogszabály tartalmilag egyedi határozatnak minősül. Külön pontként rögzítették a jogharmonizációs kötelezettség elmulasztásával okozott károkért való felelősséget. Az utolsó bekezdés adna jogalapot arra, hogy akkor is feleljen a jogalkotó, hogyha az Alkotmánybíróság a jogszabályról azt állapítja meg, hogy tartalmilag egyedi határozatnak minősül.

A Javaslat megoldásával kapcsolatban kritikaként fogalmazták meg, hogy helyes az állami kárfelelősség szigorúbb felelősségi alapra helyezése, azonban aggályosnak tekinthető az elképzelt szabályozás. Megvalósítható lenne az egyszerű költségvetési megfontolásokon alapuló döntés, hogy az állami felelősség csak az utólag alkotmányellenesnek ítélt jogszabályon alapuló egyedi aktussal okozott károkra vonatkozzon, azonban az Európai Bíróság gyakorlata ezzel ellentétes. A közösségi normák átvételének elmulasztásából származó jogalkotói felelősség egy – az állami kárfelelősség egészét érintő – alapelv kibontakozásának első lépcsőfokát jelenti. Ez az alapelv pedig az állam teljes (tehát az elmaradt hasznokra is kiterjedő) felelősségét szorgalmazza a jogalkotással okozott károkért, és nem utal semmiféle nemzeti alkotmányos korlátra, illetve mindazt megítélendőnek tartja, amit a nemzeti jog kártérítési szabályai általában megítélni engednek.²⁴ A jogalkalmazási és jogértelmezési tévedések csak abban az esetben járhatnak kártérítési felelősséggel, ha azok kirívóan súlyosak.

AZ IGAZSÁGÜGYI ÉS RENDÉSZETI MINISZTERIUM TERVEZETE

Az Országgyűlés 2008. december 9-én zárta le a Polgári Törvénykönyvről szóló T/5949. számú törvényjavaslat általános vitáját. 2009. február 2-ig volt lehetőség még módosító javaslatok benyújtására. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által 2008 novemberében rendezett szakmai konferencián merült fel, hogy érdemes volna egy olyan változatot elkészíteni, amely egységes szöveggént tartalmazza a Javaslatot és a beérkezett módosító javaslatok közül azokat, amelyekkel az igazságügyi tárca egyetért. Ez a tervezet el is készült,²⁵ azonban sajnálatos módon nem rendelkezik külön paragrafusban jogalkotással okozott állami kárfelelősségről. A Szakértői Javaslatlal szemben az Igazságügyi és Rendészeti

²² BH 1994./31. www.lb.hu

²³ Ujváriné Antal Edit: Felelősségtan. Novotni Kiadó, 2002. 148. oldal

²⁴ Bárdos Péter: Megjegyzések a Javaslat kárfelelősségi fejezetéhez. Polgári Jogi Kodifikáció. IV. évfolyam. 5-6. szám. 2002. 6. oldal

²⁵ PTK.- szakmai vitaanyag-2009.január.pdf

Minisztérium Tervezete nem tartalmaz külön, a jogalkotással okozott kárért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseket.

A T/5949. számú törvényjavaslat a közhatalom gyakorlása során okozott károkért való felelősséget szabályozó fejezetben szabályozza a közigazgatási jogkörben (524.§), a bírósági és ügyészségi jogkörben (525.§) okozott károkért való felelősséget, valamint a bíróság előtti eljárás tisztességtelen lefolytatása, időbeni elhúzódása esetén fennálló felelősséget (526.§). A Törvényjavaslat indoklásában rögzítették, hogy az úgynevezett állami kárfelelősség körében differenciált szabályozásra, valamint több terminológiai újítás bevezetésére is szükség van. A „Felelősség a közhatalom gyakorlása során okozott kárért” megfogalmazás a törvényjavaslat szerint alkalmas a differenciált szabályok összefoglalására. A tervezet hivatkozik a Legfelsőbb Bíróság PK 42. számú állásfoglalására is, mert ez töltötte meg tartalommal az államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályát. Az állam, az önkormányzat, valamint ezek szerveinek a kártérítési felelőssége abban az esetben állapítható meg, ha a károkozásra a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező, intézkedő tevékenységgel vagy ennek az elmulasztásával került sor. A PK állásfoglalásnak ezen tételét a törvénybe emelésével kellene fenntartani a törvényjavaslat szerint.

A jogalkotással okozott kárért való felelősség nem kerül külön szabályozásra – ellentétben a Szakértői Javaslat elképzeléseivel, ahol a felelősség egyes esetei között külön helyet foglal el –, hanem beleolvad a közhatalom gyakorlása során okozott károkért való felelősség körébe. Ugyancsak hiányzik a törvényjavaslatból az európai uniós jogharmonizációs kötelezettségek elmulasztásából adódó felelősség szabályozása. Dr. Gadó Gábor szakállamtitkár álláspontja²⁶ szerint azonban ez nem zárja ki azt, hogy a jogharmonizációs kötelezettség elmulasztásával vagy nem megfelelő teljesítésével okozott kár érvényesítésre kerüljön. Ugyancsak lehetőség lenne arra is, hogy az alkotmány sértőnek nyilvánított, és ezért visszamenőlegesen megsemmisített jogszabállyal okozott kárt megtérítse az állam, még akkor is, ha az új Ptk. nem tartalmaz kifejezetten erre vonatkozó rendelkezést.

ÖSSZEGZÉS

A jogalkotó felelősségére vonatkozó mai magyar szabályozás és joggyakorlat sajnos sem az európai uniós, sem az egyes tagállamokban kialakult tendenciákkal nem egyezik meg.

Látható, hogy a jogalkotásért és a jogharmonizációért való kárfelelősség összekapcsolódóban van, ahogy arra Kecskés László álláspontja is utal. Szerinte a jogtudományi gondolkodásban egyre inkább előtérbe kerül és nagyobb hangsúlyt kap a jogalkalmazói állami kárfelelősség, valamint a jogalkotásért és a jogharmonizációért való állami kárfelelősség összekapcsolása a funkcionális államtan szerint megengedett állami kárfelelősség és a jogharmonizációért való EU-jogi tagállami kárfelelősség szétválasztásához képest.²⁷ Úgy vélem, hogy a

jogalkotással okozott kár felelősségének és az ehhez kapcsolódó kártalanításnak a szabályait ennek a tendenciának megfelelően kellene kialakítani és alkalmazni. Kecskés László kiemelte azt is, hogy az új Polgári Törvénykönyv tervezete az államról szinte alig szól. Mindenképpen fontos lenne (lett volna) az állami kárfelelősségre vonatkozó rendelkezéseket külön részként rendezni, mert ez a terület speciális jellegénél fogva különbözik a felelősség egyéb eseteitől. Felmerül a kérdés, hogy végül miért nem került bele a tervezetbe ez a rendelkezés. Indokolható talán azzal, hogy nem sikerült a megfelelő szabályokat kellő pontossággal kidolgozni. Ez azonban azért nehezen elfogadható érv, mert számos európai ország, sőt az Európai Unió is szolgál példával az állami kárfelelősség szabályozásával kapcsolatban. Összegzőként több kérdést is megfogalmazhatunk a jogalkotással okozott kárral kapcsolatban. Ha valóban jogszabály rögzítené az állam felelősséget ezekben az esetekben, akkor hogyan kerülne sor a kár megtérítésére? Kinek a számára kellene megfizetni a kártérítést? Ki hivatkozhatna, indíthatna pert erre a paragrafusra hivatkozva? Ezek mind megoldásra váró kérdések.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Dr. Kecskés László: Az állami kárfelelősség jogalkotási és jogalkalmazási kérdései, különös tekintettel a gazdaságirányítási kárfelelősségre. Budapest, 1987.
2. Dr. Kecskés László: Perelhető-e az állam? Immunitás és kárfelelősség. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1988.
3. Dr. Vékás Lajos: Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv Tervezetéhez. Complex Kiadó. Budapest, 2008.
4. Kondorosi Ferenc: Jogalkotás a XXI. század hajnalán. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2007.
5. Ujváriné Antal Edit: Felelősségtan. Novotni Kiadó. Miskolc. 2002.
6. Bárdos Péter: Megjegyzések a Javaslat kárfelelősségi fejezetéhez. Polgári Jogi Kodifikáció. IV. évfolyam. 5-6. szám. 3.-7. oldal
7. Fülöp György: Az állam kártérítési felelőssége a közösségi jog megsértése kapcsán. Polgári Jogi Kodifikáció. 2003. V. évfolyam. 5. szám. 18-23. oldal
8. Dr. Gadó Gábor: Eltérő és egyező álláspontok az új Ptk. előkészítése során. Magyar Jog. LV. évfolyam. 2008. június, 385-399. oldal
9. Dr. Gadó Gábor: Módszerek és célok az új Ptk. megalkotása során. Magyar Jog. LV. évfolyam. 2008. november, 795-797. oldal
10. Dr. Nagy István: A jogalkotással okozott kár. <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/129>
11. Dr. Kecskés László: A jogalkotásért és a jogharmonizációért való állami kárfelelősség. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 2001. május, 235-247. oldal.
12. Dr. Kecskés László: Európa-jogi tapasztalatok az állam jogszabályalkotással okozott károkért való felelősségének megalapozásához. Polgári Jogi Kodifikáció. 2003. 5. évfolyam. 4. szám. 3-19. oldal
13. Dr. Lábady Tamás: Felelősség a szerződésen kívül okozott károkért és a biztosítási szerződés az új Polgári Törvénykönyvben. (Vitaindító tézisek). Polgári Jog Kodifikáció. III. évfolyam. 4-5. szám. 2001. 40.-53. oldal
14. Dr. Lajer Zsolt: Felelősség a jogszabályalkotással okozott károkért a magyar jogban. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 2. szám, 2001. február, 70-82. oldal
15. Dr. Lajer Zsolt: Felelősség a jogszabályalkotással okozott károkért az Európai Unióban és az egyes tagállamai jogában. Jogtudományi Közlöny. LVI. évfolyam. 3. szám, 2001. március, 121-132. oldal
16. Prof. Dr. Szalma József: Az új magyar Ptk. tervezetéről (2008). Magyar Jog. LV. évfolyam. 2008. november, 797-807. oldal
17. Dr. Wellmann György: Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása. Magyar Jog. LV. évfolyam. 2008. július, 457-461. oldal. A törvényjavaslat:
18. T/5949. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről. www.parlament.hu/irom38/06925/06925.pdf
19. http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_irom.irom_adat?p_ckl=38&p_izon=5949

²⁶ Dr. Gadó Gábor: Eltérő és egyező álláspontok az új Ptk. előkészítése során. Magyar Jog LV. évfolyam 2008. június. 396. oldal

²⁷ Kecskés László: Európa-jogi tapasztalatok az állam jogszabályalkotással okozott károkért való felelősségének a megalapozásához. Polgári jogi Kodifikáció. 2003. V. évfolyam. 4. szám 18. oldal

A FEGYELMI ELJÁRÁSOK GYAKORLATÁBÓL

A megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet ellátni. A megbízást a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően kell teljesíteni / Ptk. 474. § (1) – (2) bek./. Az Üt. 37. § a. pontja szerint fegyelmi vétséget valósít meg minden olyan ügyvédi magatartás, mely a Ptk. ezen rendelkezéseit megszegi.

Az eljárás alá vont ügyvéd ellen korábbi ügyfelei, K. Gy. és neje tettek panaszt a területi ügyvédi kamaránál.

A panasz szerint az ügyvéd a panaszosok megbízásából 2005. július 18-án adásvételi szerződést készített B-né és kk. G. Krisztina eladók és a panaszosok, mint vevők között. Kk. G. Krisztina az adásvétel tárgyát képező ingatlan tulajdonosa, míg B-né az ingatlan hasznélvezője és kk. G. Krisztina törvényes képviselője volt. Az ingatlan vételára 1.800.000,- Ft volt, mely összeget vevők a szerződés aláírásával egyidejűleg megfizettek B-né részére. A szerződésben rögzítésre került, hogy annak érvényességéhez gyámhatósági jóváhagyásra van szükség. Az ügyvéd által felvett tényállás szerint a gyámhatósági jóváhagyás beszerzése B-né feladatát képezte, aki szóban olyan nyilatkozatot tett, hogy a vételárból kk. G. Krisztina részére egy másik ingatlant kíván vásárolni.

B-né a vételárból kk. G. Krisztina eladó részére újabb ingatlant nem vásárolt, az ügyben gyámhatósági jóváhagyást nem kért és az általa felvett vételárat egyéb célokra fordította. Eljárás alá vont ügyvéd az adásvételi szerződést az illetékes körzeti földhivatalhoz benyújtotta, ahonnan a gyámhatósági engedély hiányában hiánypótlási felhívást kapott. A hiányt pótolni nem tudta, így a bejegyzési kérelem elutasításra került.

Panaszosok sérelmezték, hogy a teljes vételár kifizetésének ellenére tulajdonjogot nem szereztek.

A panasz alapján a területi ügyvédi kamara elnöke a fegyelmi eljárást elrendelte. Az első fokú fegyelmi tanács – figyelemmel arra, hogy a panaszosok a panasz benyújtását követően kártérítési pert is indítottak az eljárás alá vont ügyvéd, mint első rendű és B-né mint másodrendű alperes ellen, ezen peres eljárás jogerős befejezéséig – a fegyelmi eljárást felfüggesztette.

A kártérítési perben 2007. április 27. napján született jogerős ítélet, melyben a megyei bíróság kötelezte első rendű alperest, hogy másodrendű alperessel egyetemle-

gesen fizessen meg 1.800.000 Ft-ot, valamint 108.000 Ft első és másodfokú perköltséget a panaszosoknak, mint felpereseknek, továbbá 108.000 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte első rendű alperest.

Az indokolás szerint felperesek és első rendű alperes között a Ptk. 474. § (1) bekezdésében meghatározott, valamint az Üt. rendelkezéseinek is megfelelő ügyvédi megbízási szerződés jött létre. A megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rá bízott ügyet ellátni. A Ptk. 474. § (2) bekezdése értelmében a megbízást a megbízó utasításai szerint és érdekeinek megfelelően kell teljesíteni.

A szerződés elkészítésére vonatkozó ügyvédi megbízás teljesítése során az ügyvédnek mindkét fél kölcsönös érdekeit szem előtt kell tartania, a jelen esetben azonban különös figyelemmel kellett volna lennie a szerződéses kötelezettségüket a vételár megfizetésével már teljesítő első és másodrendű felperesek érdekeire. A bíróság álláspontja szerint a szerződéskészítésre vonatkozó ügyvédi megbízás tartama az okirat készítésétől a szerződéssel megszerzett jogok ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséig terjed. Amennyiben a jogok bejegyzéséhez más hatósági eljárás lefolytatására is szükség van, értelemszerűen a megbízás ezen eljárásokra is kiterjed.

A gyámhatósági eljárásra, ill. a gyámhatóság hozzájárulásának beszerzésére a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez feltétlenül szükség volt, maga az adásvételi szerződés is rögzítette, hogy érvényességi kellemék a gyámhatósági hozzájárulás.

A bíróság álláspontja szerint a fentiekből az következik, hogy a gyámhatósági eljárást is az első rendű alperesnek kellett volna megindítania és a sikeres eljárás minden feltételét biztosítania. Az első rendű alperesnek tisztában kellett lennie azzal, hogy kiskorú eladó esetében az adásvételi szerződéshez a gyámhatóság a hozzájárulást csak abban az esetben adja meg, ha a kiskorú részére a vételárból más ingatlan megszerzése történik, és ezt egy újabb szerződéssel megfelelően igazolják, vagy ennek hiányában a kiskorú részére járó vételárat a gyámhatóság hozzájárulásáig ügyvédi letétbe helyezik. Az első rendű alperesnek e körülményekre a felpereseket ki kellett volna oktatnia.

Különösen indokolt lett volna a vételár ügyvédi letétbe helyezése a perbeli esetben, mert semmiféle peradat nincs arra vonatkozóan, hogy az adásvételi szerződés megkötésével egyidejűleg a kiskorú részére másik ingatlan megvásárlása történt volna. A vételár ügyvédi letétbe való helyezésének elmulasztása eredményezte azt, hogy a

* A B.-A.-Z. Megyei Ügyvédi Kamara elnökhelyettese, a MÜK Fegyelmi Fellebbviteli Tanácsának elnöke

másodrendű alperes a vételárat nem újabb ingatlan vásárlására, hanem egyéb célokra használta fel.

Mindezek alapján a megyei bíróság a felperesek kártérítési igényét megalapozottnak találta. A felperesek kárát az első- és másodrendű alperesek közösen okozták, első rendű alperes a fentebb részletezett mulasztásával, másodrendű alperes pedig a kiskorút illető vételár más célra fordításával. Erre tekintettel a bíróság az alperesek egyetemleges kártérítési felelősségét állapította meg és kötelezte őket az okozott kár megtérítésére.

A jogerős ítélet ellen az első rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróságnál, melyben kérte az ítélet megváltoztatását és a marasztalására irányuló kereset elutasítását. Álláspontja szerint a jogerős ítélet jogszabálysértő, iratellenes megállapításokat és nyilvánvalóan helytelen következtetéseket tartalmaz. Téves az az ítéleti megállapítás, hogy amennyiben a jogok bejegyzéséhez más hatósági eljárásra is szükség van, a megbízás ennek az eljárásnak a lefolytatására is kiterjed: ez a megállapítás ellentétes az ügyben felvett tényvázzal.

A felperesek ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályban tartását kérték.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás eredményeként megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. Az ítélet indokolása szerint az első rendű alperesnek, mint az adásvételi szerződést kötő felek ügyvéd foglalkozású megbízottjának a Ptk. 474. § (1) és (2) bekezdése, valamint az Ütv. 1. §-a és a 3. §-ának (2) bekezdése alapján az volt a feladata, hogy a rábízott ügyet a legjobb tudása szerint, a jogszabályi rendelkezések megtartásával ellássa. A másodfokú bíróság helyesen állapítja meg, hogy az első rendű alperesnek a hivatásából eredő megbízotti feladata olyan okirat szerkesztése, amely alkalmas a tulajdonváltozás ingatlan-nyilvántartási átvezetésére, ugyanakkor az első rendű alperes megalapozottan hivatkozik arra, miszerint téves a másodfokú bírósának az az álláspontja, hogy a gyámhatósági eljárást az első rendű alperesnek kellett volna megindítania és a gyámhatósági hozzájárulást beszereznie. A megbízási szerződés szerint ez nem volt az első rendű alperes feladata. A másodfokú bíróság azonban arra helyesen mutat rá, hogy az első rendű alperes nem járt el a tőle elvárható gondossággal, amikor a felpereseket nem tájékoztatta arról, hogy a gyámhatóság milyen jogszabályi rendelkezésekre tekintettel és milyen feltételekkel adhat hozzájárulást és nyomatékosan nem hívta fel a felperesek figyelmét arra, hogy az érdekeiket a vételár ügyvédi letétbe helyezésével biztosítják. Ennek a tájékoztatási kötelezettségnek az elmaradása alapozza meg az első rendű alperes kártérítési felelősségét.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítéletet a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A kártérítési per jogerős befejezését követően az első fokú fegyelmi tanács az ügyet tárgyalásra tűzte ki, melyen az eljárás alá vont ügyvéd a felelősségét továbbra sem ismerte el.

Az első fokú fegyelmi tanács a lefolytatott eljárás eredményeként megállapította, hogy eljárás alá vont ügyvéd megszegte a Ptk. 474. § (2) bekezdésében, valamint az Üt. 1. §-ában és 3. §-ának (2) bekezdésében írtakat, ezen magatartásával egy rendbeli gondatlan fegyelmi vétséget követett el, melyre tekintettel az eljárás alá vont ügyvédet pénzbírság fegyelmi büntetéssel sújtotta és kötelezte az eljárási költségek megfizetésére is.

Az első fokú határozat ellen az eljárás alá vont ügyvéd nyújtott be fellebbezést, melyben felelősségét továbbra sem ismerte el.

A MÜK fegyelmi megbízottja az első fokú határozatot megalapozottnak tartotta és annak helybenhagyását kérte. A MÜK Fegyelmi Fellebbviteli Tanácsa az eljárás alá vont ügyvéd által benyújtott fellebbezést megalapozatlannak tartotta. *Teljes mértékben egyetértett a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács az ügyben eljáró bíróságnak azzal az álláspontjával, miszerint az ingatlan adásvételi szerződés készítésére vonatkozó ügyvédi megbízás a jogok ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével tekintendő befejezettnek és teljesítettnek. E feltételeket az ügyvédnek biztosítania kell.*

A Fegyelmi Fellebbviteli Tanács álláspontja szerint is az ügyvéd megszegte a Ptk. 474. § (2) bekezdésében, valamint az Üt. 1. §-ában és a 3. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségeit, amint ezt az ügyben az első fokon hozott határozat is helyesen megállapítja, ezen túlmenően a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács megállapította az ügyvéd terhére az Etikai Szabályzat 7.5. és 12.2. pontjának megszegését is. Az Etikai Szabályzat 7.5. pontja szerint az ügyvéd a megbízás során köteles megbízóját kioktatni a szerződéssel kapcsolatos minden lényeges körülményről és feltételről. A 12.2. pont szerint az ügyvédnek a megbízás alkalmával fel kell tárnia az ügy összes lényeges körülményeit és tájékoztatni kell az ügyfelet az ügy kimenetelének lehetséges változatairól. Az eljárás alá vont ügyvéd az Etikai Szabályzat ezen rendelkezéseinek nem tett eleget.

A Fegyelmi Fellebbviteli Tanács megítélése szerint az utóbbi időben sajnálatosan elszaporodtak az ilyen jellegű ügyvédi magatartások, amikor ügyvédi „asszisztálás” mellett tűnik el a vevők pénze anélkül, hogy tulajdonjoguk az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerülne, márpedig ez súlyosan sérti az ügyvédi hivatás jó hírét és társadalmi elismertségét.

Mindezek alapján a Fegyelmi Fellebbviteli Tanács az első fokú fegyelmi határozatot helyben hagyta és a másodfokú eljárási költség megfizetésére az alaptalanul fellebbező ügyvédet kötelezte.

CÉGVEZETÉS AZ EURÓPAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁGBAN – AZ EGYSZINTŰ ÉS A KÉTSZINTŰ IRÁNYÍTÁSI RENDSZER

BEVEZETÉS

A Tanács 2157/2001/EK rendelete az európai részvénytársaság (SE) statútumáról – a továbbiakban Rendelet – és 2001/86/EK irányelve az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről – a továbbiakban Irányelv – megteremtette egy nemzetek feletti társasági forma létrehozásának jogi kereteit, mely határon átnyúló jellegével és annak számos előnyével képes szembeszállni és felvenni a versenyt a piacon fellépő nemzetközi, különösen amerikai és japán konkurenciával. A Rendelet hatályba lépésének napjától, azaz 2004. október 8-ától az Európai Unió valamennyi tagállamában lehetővé vált az európai részvénytársaság alapítása.

A Rendelet szabályanyagának részletes feldolgozásával Németországban számos szakirodalom foglalkozik. Ezek közül az egyik legjelentősebb és a gyakorlati életben is támaszként szolgáló a Bruno Kroppf és Johannes Semler szerkesztésében megjelent Münchener Kommentar legfrissebb, 2008. évi kiadása. Emellett érdemes még két kommentárt, mint hivatkozási alapot megemlíteni. Ezek, a Marcus Lutter és Peter Hommelhoff által jegyzett, szintén 2008-ban, Kölnben megjelent SE-Kommentar valamint Günter Christian Schwarz nevével fémjelzett két évvel korábban megjelent Kommentár az SE statútumáról szóló rendelethez, nem pusztán elméleti szemszögből világítanak rá a Rendelet egyes normáiban meghúzódó mondanivaló jelentőségére.

A Rendelet lényegi részét képezik az európai részvénytársaság szervezeti felépítésére vonatkozó szabályok, melyek messzemenően rugalmasabbnak bizonyulnak a nemzeti jogok társasági jogi előírásaival szemben. Ezt mutatja többek között a székhelyáthelyezés egyszerű és költségkímélő lehetővé tétele, továbbá e cikk tárgyát képező kérdéskör is, miszerint az alapítókat választási lehetőség illeti meg az európai részvénytársaságra alkalmazandó irányítási rendszer tekintetében. Az egyszintű és kétszintű vezetési modell alternatívájának kérdése azonban nem pusztán az elméleti vizsgálódás szempontjából jelentős. Az irányítási rendszerek működésének teoretikus elemzése nem elegendő ahhoz, hogy megfelelő képet kapjunk az európai részvénytársaság vezetésének mindennapi működéséről. E tanulmány célja, hogy az európai részvénytársaság cégvezetését az elméleti alapok és gyakorlati tapasztalatok kombinációján keresztül mutassa be.

I. MODELLEK AZ IRÁNYÍTÁSI RENDSZERRE

Európában hagyományosan kétféle szervezeti rendszer alakult ki és működik. Mindkét modellre igaz, hogy füg-

getlenül a vezetési funkciókat ellátó szervektől létre kell hozni a közgyűlést, amely a társaság legfőbb döntéshozó orgánuma. E mellett azonban az irányítás már eltérő módon valósulhat meg: az egyik megoldás az osztott rendszer, melynek lényege, hogy az igazgatóság, mint ügyvezető szerv és a felügyelőbizottság mint kontrolláló szerv látja el a vezetés feladatait, utóbbi magában foglalja a dolgozói részvétel intézményét is. A másik lehetőséget az angolszász egységes irányítási szisztéma kínálja, melyben már csupán egy egységes testület, az igazgatótanács működik, s ez a szerv látja el az ellenőrzési funkciókat is.

A Rendelet kialakítása során fellépő akadályok egyike éppen a társaság irányítási rendszerének a meghatározása volt. A fentiekben leírtakból adódik, hogy az eltérő vezetési struktúrát alkalmazó országok nem szívesen mondtak volna le saját nemzetükben már jól bevált elveikről, s így a két irányítási rendszer közös nevezőre hozása eleve kudarcra volt ítélve. E fontos gátló körülmény áthidalásaként született meg az elgondolás, mely szerint egy egész Európában érvényes nemzetek feletti társasági forma esetében mindenképpen figyelembe kell venni az eltérő szabályozásra, továbbá az egyes társaságoknak autonómiát kell biztosítani arra vonatkozóan, hogy szabadon választhassák meg az általuk alkalmazni kívánt vezetési berendezkedést.

Az irányítási modellek közötti választási lehetőséget a Rendelet 38. cikkében adja meg a tagállamok számára. Az európai részvénytársaság alapszabályának módosításával lehetőséget ad a Rendelet az egyik irányítási rendszerről a másikra való áttérésre is. A döntés jogosultsága a társaság alapítóit illeti meg.

Hazánkban a 2004. évi XLV. törvény az Európai Részvénytársaságról tartalmazza a Rendelet és az Irányelv szabályainak megfelelően az európai részvénytársaságra vonatkozó részlet-szabályokat. A törvény harmadik fejezete foglalkozik részletesen az európai részvénytársaság felépítésének kérdéskörével.

II. A DUALISTA IRÁNYÍTÁSI RENDSZER

A kétszintű irányítási rendszer a német részvénytársasági jogban alkalmazott rendszernek feleltethető meg. Ennek megfelelően az európai részvénytársaság irányítását és annak kontrollját az irányító szerv és a felügyeleti szerv látja el. A fentebb említett kommentárok mellett Roderich C. Thümmel 2005-ben megjelent könyve az Európai részvénytársaságról – Vezérfonalak a vállalkozói praxis számára foglalkozik részletesen a kétszintű irányítás Rendelet szerinti szabályaival.

Az SE cégvezetéséért felelős irányító szerv – hazai törvényünkben igazgatóság – a társaság ügyvezetésének és a mindennapi teendők ellátásának feladatával van megbízva. Emellett az irányító szerv egyben az európai részvénytár-

* nappali tagozatos doktorandusz, ME ÁJK Kereskedelmi Jogi Tanszék

saság szervezeti képviselője is. Az igazgatóság tagjainak számát vagy az azt megállapító szabályokat a Rendelet az európai részvénytársaság alapszabályának hatáskörébe delegálja. Megengedi azonban, hogy az egyes tagországok megállapíthassák az igazgatósági tagok minimális és maximális számát. Hazai törvényünk 11. szakaszában ezt legalább három és legfeljebb tizenegy főben határozza meg. Főszabály szerint a Rendelet az irányító szerv tagjai kinevezésének és visszahívásának jogát a felügyelő bizottság kezébe adja. Lehetőség van azonban arra, hogy az európai részvénytársaság alapszabályában ezt a jogot a közgyűlésre ruházzák át. Így van ez a magyar törvényben is, mely főszabályként a közgyűlés hatáskörébe utalja az igazgatóság tagjainak megválasztását és visszahívását.

Fontos garanciális szabályt tartalmaz a Rendelet 39. cikke, melyben kimondja, hogy egy személy nem lehet ugyanabban az európai részvénytársaságban, egy időben az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak is tagja. Kivétel ez alól, ha valamely igazgatósági tag kiesése következtében az igazgatóságban megüresedik egy tisztség. Ekkor az üresedés idejére a felügyelő bizottság saját tagjai közül választ egy személyt, aki mint az igazgatóság tagja fog eljárni. Ez idő alatt természetesen a kinevezett felügyelő bizottsági tag bizottsági tagsága felfüggesztésre kerül. A tagállamok az ilyen átmeneti helyzet esetére időbeli korlátozást rendelhetnek el.

A dualista irányítás másik fontos szerve a felügyeleti szerv – a magyar törvényben felügyelő bizottság –, melynek legfőbb funkciója az irányító szerv munkájának kontrollálása. A felügyeleti szerv önállóan nem jogosult az európai részvénytársaságot irányítani. Tagjai kinevezése illetve annak visszavonása a közgyűlés által történik. Kivétel ez alól az első felügyelő bizottság, amelynek tagjait az alapszabály is megállapíthatja. Létszámának meghatározása során figyelembe kell azonban venni a munkavállalói részvételre vonatkozó előírásokat is. A testület elnökét a tagok saját sorából választják. Az igazgatósághoz hasonlóan a tagállamok itt is technikai jellegű szabályozási lehetőséget kapnak, mely alapján szintén jogosultak a felügyelő bizottság legalacsonyabb és legmagasabb számának meghatározására, mely a magyar rendelkezések szerint három és legfeljebb tizenöt fő lehet. A felügyelő bizottság tényleges jogköre és annak határa az európai részvénytársaság székhelye szerinti tagállam joga által kerül meghatározásra. Ennek alapján, míg a felügyelő szerv, mint ellenőrző funkciót betöltő orgánus a magyar szabályok szerint pusztán egyfajta törvényességi felügyeletet lát el, a német SEAG az „Aufsichtsrat” jogkörébe utalja a vezérigazgató megválasztásának jogát is. Ez utóbbi lényegesen súlyosabb szerepet biztosít a felügyelő szervnek, melyen keresztül lényegesen erősebb befolyást tud gyakorolni, mint például a magyar szabályok szerint működő és eljáró felügyelőbizottság. Ebben a tekintetben azonban felmerülhet a kérdés, nem praktikusabb-e egy monista rendszer kialakítása, ahol az igazgatótanácson belül és az audit bizottság révén ez a fajta ellenőrzés megvalósítható, s elmarad egy külön szerv kialakításának a terhe.

Az irányító és a felügyeleti szerv között széleskörű tájékoztatási és közreműködési kötelezettség áll fenn. Az igazgatóságnak két fő kötelezettsége van a felügyelő bizottság irányá-

ba. Az általános tájékoztatási kötelezettség alapján köteles negyedévente jelentést készíteni, melyen keresztül értesíti a felügyelő bizottságot az európai részvénytársaság üzleti tevékenységének addigi és várható alakulásáról. Ezen túlmenően speciális tájékoztatási kötelezettség is terheli, mely azt jelenti, hogy haladéktalanul tájékoztatást ad azokról az eseményekről, amelyek a társaság helyzetére valószínűsíthetően számottevő hatással lehetnek. Ezen túlmenően a felügyelő bizottság jogosítványai közé tartozik, hogy a feladatai ellátásához szükséges vizsgálatokat megszervezze és elvégezze.

III. A MONISTA IRÁNYÍTÁSI RENDSZER

A monista irányítási rendszer lehetősége az európai részvénytársaság esetén azért bír nagy jelentőséggel, mert számos tagállamban hiányzott korábban a nemzeti jogi szabályozásból egy ilyen vezetési struktúra kialakításának megengedése. Habersack Európai társasági jogról szóló tankegyetében e dualista modell mellett megjelenő adminisztratív irányítási rendszert úgy jellemzi, mint olyan lehetséges irányítási szisztémát, amely csupán egy ügyviteli szervből áll, amely felelős a társaság vezetéséért, továbbá megállapítja tevékenységének alapjait és ellenőrzi azt. Az egyszintű irányítási rendszerre vonatkozó szabályok a Rendelet 43-45. cikkében kerültek rögzítésre.

A nemzetközi gazdasági életben vezető szerepet betöltő multinacionális vállalatok körében egyre inkább elterjed ennek a cégvezetési formának a választása. Hazánkban székhellyel rendelkező, és világgazdasági mértékben fontos szerepet betöltő európai részvénytársaság a Graphisoft SE, mely már az európai részvénytársasági formába történő átalakulást megelőzően is egyszintű irányítási keretek között működött Hollandiában elhelyezett székhelyével. A cikk elején megnevezett cél, nevezetesen a nemzetközi konkurenciával szembeni versenyképes helyzet kialakítása e társaság esetében is fontos szerepet játszott. Ez nem pusztán az európai részvénytársaság társasági formájára való áttérésben, hanem az egyszintű irányítási rendszer kedveltebb alkalmazásában is megmutatkozik. Az amerikai vállalati életben ugyanis a „board-system” az általánosan alkalmazott vezetési struktúra. Amennyiben egy európai cég az amerikai piacra kíván kitékinteni, fontos, hogy a vállalati felépítésében az ott népszerű és alkalmazott modellt válassza.

Az egyszintű irányítási rendszerben az SE cégvezetését tehát az ügyviteli szerv látja el. A tagok kinevezése az európai részvénytársaság közgyűlése által történik. Tekintettel arra, hogy a közgyűlés a társaság tagjainak (részvényeseinek) a fóruma, előfordulhat, sőt a gyakorlatban általánosan alkalmazott, hogy a többségi tulajdonos ez által egyben igazgatótanács tagként is részt vesz a társaság életében. Az igazgatótanácson belül, mint nem független tag a többségi tulajdonos tehát a menedzsment táborát erősíti. A probléma magja, hogy ez esetben az választja meg a menedzsmentben lévő tagokat, aki majd maga is benne van. Ez azonban – mint azt Bojár Gábor nevezte – egy ördögi körhöz vezet, melyből a kiutat csak az igazgatóság és menedzsment szétválása szükségességének felismerése jelenti. Ez a felismerés, bár a társaságok többségében megvan, mégis számos eset-

ben nem párosul gyakorlati megvalósítással. Praktikusabb és eredményesebb azonban ezt a tényt figyelembe venni, és a többségi tulajdonosi és ügyvezetői pozíciókat egymástól elhatárolni. Ennek megfelelően járt el a Graphisoft SE is, amikor a többségi tulajdont a németországi Nemetschek AG-ra ruházta át. Társasága irányításában ugyanis e vállalat is arra a meglátásra jutott, hogy e két intézményt nem szabad egymással összekapcsolni. A többségi tulajdon átruházása a német Nemetschek AG-ra megteremtette a lehetőséget, hogy az ügyvezetői és a többségi tulajdonosi pozíció elkülönüljön egymástól.

A tagok száma illetve az annak meghatározására vonatkozó szabályok a társaság alapszabályában kerülnek rögzítésre. A dualista rendszernél említettekhez hasonlóan itt is lehetősége nyílik a tagállamoknak a minimális és maximális létszám megállapítására. Ez alapján a magyar szabályok szerint az európai részvénytársaság igazgatótanácsa legalább öt, legfeljebb azonban tizenegy természetes személy tagból áll. Ettől eltérést a magyar törvény csak abban az esetben enged, ha maga a törvény a munkavállalói részvétel érvényesítése érdekében eltérően rendelkezik. Az igazgatótanács elnökét a tagok választják saját soraikból. Amennyiben azonban a tagok fele munkavállaló, akkor csak a közgyűlés által kinevezett tag választható elnökké.

Az igazgatótanács felépítése kétféleképpen alakulhat. Egyrészt állhat csak független tagokból, másrészt azonban lehetőség van ügyvezető igazgatók tisztségének a felállítására is. Ez utóbbi esetében az igazgatótanácsban a többségben levő független tagok mellett a menedzsment is megjelenik.

Az igazgatótanács fő feladatkörének meghatározása során fontos kiemelni, hogy az nem egy tanácsadó szerv szerepét tölti be a vállalat életében. A független tagokból és menedzsmentből összeálló tanács legfőbb feladata ugyanis az önálló belüli kontroll ellátása. A napi ügyek vitelében döntéseket hozó menedzsment a nagyobb horderejű kérdésekben az igazgatótanács ülésein köteles arra, hogy nézeteit elmondja a független tagoknak, meggyőző erejével ösztönözve arra, hogy döntését támogassák. Bár a folyamat a döntések meghozatalának egyfajta lassítását eredményezi, mégis meghozható áldozat ez a rossz döntések csökkentése érdekében.

Fontos továbbá a törvény 9. szakaszában foglalt rendelkezés is, miszerint a tagok többségének függetlennek kell lennie. A függetlenség elve értelmében az igazgatótanács tag az európai részvénytársasággal e tagsági jogviszonyán kívül más jogviszonyban nem állhat. A hazai törvény azokat az eseteket határozza meg példálózó felsorolást adva, amikor az igazgatótanács tagja nem minősül függetlennek. Ezeket az eseteket öt csoportba bontja. Az európai részvénytársaság munkavállalója, vagy volt munkavállalója e jogviszonyának megszűnésétől számított öt éven át nem minősíthető függetlennek. Szintén a negatív meghatározás alá tartozik az a személy, aki az SE vagy annak vezető tisztségviselői számára és javára ellenérték fejében szakértői vagy más megbízási jogviszonyban tevékenységet folytat. A társaság olyan részvényese, aki közvetve vagy közvetlenül a leadható szavazatok legalább harminc százalékát birtokolja illetve ilyen személynek a hozzátartozója, mint kizáró ok azért érdemel külön figyelmet, hiszen egy ilyen mértékű részesedéssel ren-

delkező tulajdonosnak az igazgatótanácsban tagként való jelenléte az egyéni tulajdoni érdekeknek kedvező döntések meghozatalának veszélyét hordozná magában. Az igazgatótanács legfőbb jogosítványa ugyanis abban áll, hogy elutasíthatja a menedzsment javaslatát, mely jog gyakorlásánál biztosítani kellett, hogy ne kerülhessenek előtérbe egyéni érdekek a társaság érdekeivel szemben. Nem minősíthető függetlennek továbbá az sem, aki az európai részvénytársaság eredményes működése esetén igazgatótanács tagja alapján vagyoni juttatásokra jogosult, valamint aki az SE igazgatótanácsának nem független tagjával egy másik gazdasági társaságban olyan jogviszonyban áll, amely alapján a nem független tagnak irányítási, ellenőrzési joga van.

Megengedi a törvény továbbá azt is, hogy az európai részvénytársaság alapszabálya vezérigazgatói tisztség létrehozataláról döntsön. E tisztség betöltésére azonban kizárólag a társaság valamely munkavállalója jogosult.

Az ügyviteli szerv működésére vonatkozó szabályok a Rendelet 44. cikkében kerültek rögzítésre. E szerint az igazgatótanácsnak legalább háromhavonta vagy az alapszabályban meghatározott időközönként tanácskozással kell összeülnie, hogy az európai részvénytársaság üzleti és gazdasági tevékenységével kapcsolatos eseményeket, fejleményeket megvitassa.

A társaság határozatképességére vonatkozó rendelkezéseket a Rendelet 50. cikke tartalmazza. Eszerint a tagok legalább felének a jelenléte illetve képviselő általi megjelenése szükséges ahhoz, hogy a társaság döntései meghozhatóak legyenek. A határozathozatalhoz a Rendelet pusztán egyszerű többséget ír elő.

A magyar törvény 10. szakasza lehetőséget ad arra, amennyiben a társaság tevékenységének jellege vagy más ésszerű ok indokolja, hogy a társaság az alapszabályában bizottságokat hozzon létre. Azonban az audit bizottság létrehozása a monista irányítású európai részvénytársaság esetében mindig kötelező. Az audit bizottság legalább három tagból áll, akiket az igazgatótanács független tagjai közül választanak. Hatásköre kiterjed a számviteli törvény szerinti beszámolóval, a könyvvizsgálóval, a pénzügyi beszámolási rendszerrel kapcsolatos több kérdésre, továbbá ez a bizottság felel az SE számviteli rendjének ellenőrzéséért.

A Rendelet 43. cikkének 1. bekezdése felhatalmazza a tagállamokat, hogy az irányító-illetve ügyviteli szerv keretein belül egy vagy több ügyvezető igazgatót bízzanak meg a napi cégvezetés feladataival. Bartone könyvében részletesen taglalja az ügyvezető igazgatók kapcsán felmerült hatáskörbeli és felelősségi kérdéseket. A Rendelet szerint az ügyvezető igazgató intézménye fakultatív lehetőség az európai részvénytársaság számára. Thümmel szerint, amennyiben a társaság él ezzel a felhatalmazással, az SE szervezeti struktúrája nagymértékben közelít a dualista irányítási rendszerhez. Ekkor azonban felmerül a kérdés, vajon valódi egyszintű irányítási rendszer keretei között zajlik-e a társaság irányítása, vagy egy rejtett dualista modellel állunk szemben. A kérdés felmerülhet a német társasági jogban. A Rendeletet részletező német SEAG ugyanis az úgynevezett „geschäftsführende Direktoren” intézményét kötelezővé teszi a monista irányítási rendszert választó németországi székhelyű európai részvénytársaságok számára.

IV. A FELELŐSSÉG KÉRDÉSKÖRE

Az európai részvénytársaság vezető tisztségviselőinek kártérítési felelősségét a Rendelet nem szabályozza. Az 51. cikk értelmében az európai részvénytársaság igazgatósága, illetve igazgatótanácsa és felügyelő bizottsága által a törvényből fakadó, az alapszabály szerinti vagy egyéb kötelezettségei megszegése miatt az európai részvénytársaságnak okozott károkért a társaság bejegyzésének helye szerinti tagállam részvénytársaságokra vonatkozó joga szerint kell a felelősséget meghatározni. Itt Magyarország esetében a 2006. évi IV. törvény 30. szakasza irányadó.

Ez a rendelkezés azonban csak a belső jogviszonyokból eredő felelősségre vonatkozik. A társaság által harmadik személynek okozott károkért a Rendelet még utaló normát sem tartalmaz, ami alapján el kellene járni. Ebben az esetben az alkalmazandó jog általános elveit kell szem előtt tartani, és a Rendelet 9. cikkének megfelelően e tekintetben is a székhely tagország jogát kell irányadó jognak tekinteni.

V. A KÉT IRÁNYÍTÁSI RENDSZERRE VONATKOZÓ KÖZÖS SZABÁLYOK

Az egyszintű és a kétszintű rendszerre vonatkozóan a Rendelet 46-51. cikke közös szabályokat is tartalmaz, amelyek függetlenül az irányítási rendszer típusától valamennyi európai részvénytársaság vezetésénél érvényesülnek. Ezek az előírások tartalmazzák a vezető szervek tagjainak kinevezési időtartamát, mely legfeljebb hat év lehet, azonban a tagok egy vagy több alkalommal való újraválasztása is megengedett. Kiemelendő továbbá az a lehetőség, miszerint az SE alapszabálya megengedheti, hogy egy másik vállalat vagy bármely más jogi személy tagja legyen valamelyik irányító szervnek. Kivétel természetesen ez alól, amennyiben az európai részvénytársaság székhelye szerinti tagállamban a nyilvánosan működő részvénytársaságokra irányadó jog eltérően rendelkezik. Abban az esetben, ha az irányító szervnek ilyen tagja van, köteles a tag vállalat illetve jogi személy kijelölni egy természetes személyt, aki az irányító testületben a tagságból eredő feladatokat ellátja. Az illető jogi személy azonban korlátlanul felelős a képviselőtében eljáró, tagsági jogait gyakorló természetes személy cselekedeteiért.

A továbbiakban titoktartási rendelkezéseket, valamint az SE szerveinek határozatképességére vonatkozó előírásokat tartalmaz a Rendelet. Az alapítóknak lehetősége van arra, hogy az alapszabályban meghatározzák azon ügyek körét, melyek meghozását szigorúbb feltételekhez köti. Ilyen lehet többek között a társaság szervezetét, tevékenységi körét érintő kérdés, mely esetben az igazgatótanács egyhangú döntése, kétszintű irányítás esetén pedig az igazgatóságnak a felügyelő bizottság hozzájárulása szükséges. Dualista modell esetén a felügyelő bizottság további olyan ügyletköröket állapíthat meg, melyet előzetes jóváhagyásához köt.

A vezető tisztségviselők megbízatásával összefüggésben a Rendelet a székhely szerinti tagállam jogának figyelembe vételére utal. E szerint egy magyarországi székhelyű európai részvénytársaság esetében a Gazdasági társaságokról

szóló 2006. évi IV. törvény 23.§-a határozza meg az összeférhetetlenségi szabályokat. Ez alapján az alábbi kizáró okok vehetők figyelembe: nem lehet az európai részvénytársaság igazgatótanácsának, illetve igazgatóságának és felügyelőbizottságának tagja, valamint valamely tag képviselője az, aki az európai részvénytársaság bejegyzésének helye szerinti tagállam joga szerint eltiltottak attól, hogy az adott állam joga alá tartozó nyilvánosan működő részvénytársaság szervében tisztséget töltsön be. Továbbá az sem lehet valamely irányító illetve felügyelő szerv tagja, akit valamely tagország igazságügyi vagy közigazgatási hatósága által hozott határozattal tiltottak el attól, hogy tisztséget vállaljon az adott tagállam belső joga szerinti nyilvánosan működő részvénytársaság valamely szervében. A fentiekben felsorolt tiltó körülmények azonban az egyes tagállamokban eltérő képet mutathatnak. Így előfordulhat az, hogy míg egy tagállamban egy adott ok kizáró tényező, úgy egy másik tagállam szabályai már nem zárják el ugyanezen ok miatt a tagsági lehetőséget. A székhelyáthelyezés intézményének alkalmazásával a vállalatok így könnyedén elkerülhetik azokat a tagállami korlátokat, melyek egy tagállamban a vezető tisztségviselőkkel szemben fennállnak, hiszen ha a székhely szerinti tagállam az adott kizáró okot nem tartalmazza, akkor a kinevezésnek sincs akadálya.

ÖSSZEGZÉS

A Rendelet legfőbb célja az volt, hogy segítse azon vállalatok nemzetközi tevékenységét és ennek megvalósítása érdekében segítse az előttük álló gazdasági, kereskedelmi akadályok lebontását. Lehetővé válik ez által az egész Európára kiterjedő gazdasági tevékenység folytatása olyan társasági forma keretében, mely valamennyi uniós tagországban a legfontosabb jogi kérdéseket illetően közel azonos szabályok alapján működhet. Ezek a jelentős mértékben egységesített adminisztrációs, irányítási és jelentéstételi rendelkezések pedig gyorsabb döntéshozatalt, a vállalat egyes érdekeltségeinek áttekinthetőbb és hatékonyabb ellenőrzését, és ez által jelentős idő- és költségmegtakarítást eredményezhetnek.

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK ÉS IRODALOM

- 2004. évi XLV. törvény az Európai Részvénytársaságról
- A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról
- A Tanács 2001/86/EK irányelve (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről
- A Tanács 2157/2001/EK rendeletének végrehajtásáról szóló törvény (SEAG)
- Bartone Roberto: Die Europäische Aktiengesellschaft, Berlin 2007.
- Habersack Mathias: Europäisches Gesellschaftsrecht, München 2006.
- Kropff, Bruno/ Semler, Johannes: Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Band 9/2, München 2008
- Lutter, Marcus: SE-Kommentar, Köln 2008
- Schwarz Günter C.: Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE) – (SE-VO), Kommentar, München 2006.
- Thümmel Roderich C.: Die Europäische Aktiengesellschaft (SE), Frankfurt am Main 2005.

A FOGYASZTÓKKAL SZEMBENI TISZTESSÉGTelen KERESKEDELMI GYAKORLATOK TILALMÁRÓL

1. BEVEZETÉS

Az eladó és a vevő közötti „bizalmi” kapcsolat az adásvétel szempontjából kiemelkedő jelentőségű, hiszen a laikus fogyasztók a szaktudással rendelkező vállalkozásoktól szerzik be és veszik igénybe az életvitelükhöz szükséges termékeket, szolgáltatásokat. A fogyasztók azonban nincsenek könnyű helyzetben. A piacon ugyanis számos egymással versengő vállalkozás próbálja termékére felhívni a figyelmet. A vásárlási kedv fokozására a XXI. század technikai fejlődésének köszönhetően a vállalkozások számára a kommunikációs eszközök széles tára áll rendelkezésre.

Számos tényező hat a fogyasztóra még mielőtt a vásárlást illetően meghozná döntését. Például utazás közben felfigyel színes, figyelemfelkeltő óriásplakátokra; az esti film előtti reklámblokkból még másnap is emlékszik egy-egy kihagyhatatlannak tűnő ajánlatra. Még a vásárlás előtt, az üzletbe betérve szembesül a fogyasztó azzal, hogy a hirdetések mennyiben fedik a valóságot az áru tulajdonságait illetően. Emellett termékkel kapcsolatban további információ szerezhető a címkéről, az üzletben elhelyezett tájékoztatókból. Szakértelem hiányában azonban a laikusok a döntéshozatali mechanizmus bármely szakaszában könnyen megtévesztés áldozatául esnek. Holott a fogyasztók a valós tényeket mérlegelve lehet, hogy épp az ellenkező döntést hozták volna meg, azaz nem vásárolták volna meg az adott terméket. Szükség volt tehát egy olyan jogi támpont-rendszer kialakítására, amely a kereskedelemben is megteremti a tisztességes eljárás alapjait.

A kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztókat 2008. szeptember 1-jétől új törvény, a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény védi. Nemcsak Magyarországon következett be a jogszabályi környezet megújítása. A fogyasztókat az Európai Unió valamennyi tagállamában már 2007 végétől ugyanazok a garanciális szabályok védik a pozíciójukkal visszaélő vállalkozásokkal szemben.

A következőkben a brüsszeli iránymutatást követően az új magyar törvény és az általa hozott változások – különös tekintettel a jogalkalmazásra vonatkozóan – kerülnek bemutatásra.

2. 2005/29/EK IRÁNYELV A TISZTESSÉGTelen KERESKEDELMI GYAKORLATOK TILALMÁRÓL²

Az Európai Közösség egyik legfontosabb célja a fogyasztói jogok magas szintű védelme³. Ennek megvalósítása érdekében az alábbi területek kiemelt jelentőséget kapnak: a fogyasztók egészsége, biztonsága, gazdasági érdeke, tájékoztatása, oktatása valamint az érdekvédelmi önszerveződéshez való joga.

A fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv (továbbiakban: irányelv) megalkotását – a fent említetteken túl – a belső piacot gátoló tényezők is indokolták. Az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását azonban a valóságban számos akadály lassította. Az egyik ilyen korlát az egymástól eltérő, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó tagállami szabályok. A különféle, hatályban lévő nemzeti szabályok megismerése és betartása mind a fogyasztók, mind a vállalkozások számára nehézséget okozott. Kutatási eredmények⁴ igazolták, hogy a nemzeti szabályozás sokszínűsége hátrányosan hat az uniós állampolgárok közös piacba vetett bizalmára. A közösségi jogalkotó felismerte, hogy a bizalom helyreállításának érdekében szükség van a szabályozás (és ezen belül is különösen a fogalmak) egységesítésére. Az irányelv a fogyasztók és a vállalkozók közötti kapcsolatot vizsgálja (ez az ún. B2C, azaz „business to consumer” kapcsolat), és nem foglalkozik a kizárólag kereskedők (B2B, azaz „business to business” kapcsolat) közötti ügyletekkel. Az irányelv csak azokra a kereskedelmi magatartásokra tartalmaz rendelkezéseket, amelyek kihatnak a fogyasztói döntési mechanizmusra.

Az irányelv révén az Európai Unió egész területén egységesen tiltottá válnak a fogyasztók gazdasági magatartását torzító tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok. Külön fejezet foglalkozik ennek a tiltott magatartásformának a megtévesztő módon, illetve agresszív módszerekkel történő gyakorlására. Emellett az irányelvhez csatolt mellékletben kerültek összegyűjtésre azok a tényállások, amelyek minden körülmények között tiltottak.⁵

² Az Európai Parlament és Tanács 2005/29/EK irányelve a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/27/EK és a 2002/65 európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (HL L 149., 2005.6.11., 22–39. o.)

³ EK Szerződés 153.cikk

⁴ Eurobarometer Nr. 298 letölthető a http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_298_en.pdf weboldaltól (2009. 05.22.)

⁵ Vö. Tisztességtelen verseny – Fogyasztóvédelem, Egy európai jogi irányelv átültetésének margójára, Szerk.: Vörös Imre (Budapest, MTA Jogtudományi Intézet, 2007) 58–87.o.

¹ nappali tagozatos doktorandusz, ÁJK Kereskedelmi Jogi Tanszék

A közösségi jogalkotó a közös szabályozás nemzeti kialakítására vonatkozóan kevés mozgásteret engedett a tagállamok számára. Az irányelv azonban tekintettel volt a tagállamok eltérő kultúrájára. Így minden tagország saját maga dönthette el többek között, hogy melyek azok a további kereskedelmi gyakorlatok, melyeket az irányelv ugyan nem említ, de a helyi ízlés, illemszabályok miatt mégis tiltandók. A jogsértések esetén alkalmazandó szankciók meghatározására is szabad kezet kaptak a tagállamok.

A jogharmonizációra nyitva álló határidő 2007-ben járt le. Számos országgal – köztük Magyarországgal – szemben a határidő túllépése miatt az Európai Bizottság keresetet nyújtott be az Európai Bírósághoz.⁶ A magyar jogszabályok irányelvhez történő harmonizálása 2008-ban fejeződött be. Az irányelvet megelőzően Magyarországon nem létezett külön jogszabály a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozóan. A jogalkotó a legmegfelelőbb megoldásnak azt találta, ha az új, uniós elvárásoknak megfelelő szabályozást egy teljesen különálló törvény által vezeti be a magyar jogrendszerbe.⁷

3. 2008. ÉVI XLVII. TÖRVÉNY (FTTV.)

3.1. A szabályozás alá vont kereskedelmi gyakorlatok köre

Nem minden kereskedelmi gyakorlat tartozik a törvény hatálya alá. Az Fttv. hármas feltételrendszert állít fel a személyi, a tárgyi és a területi hatályra vonatkozóan:

Egyrészt a jogalkotó nem tesz különbséget a magatartás címzettjei között az állampolgárság tekintetében. Így mind a magyar, mind pedig a Magyarországon tartózkodó külföldi természetes személlyel szemben tilos tisztességtelenül eljárni a kereskedelmi ügylettel kapcsolatban.

Másrészt nem tartoznak a törvény hatálya alá a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok; a szerződés létrejöttével, joghatásaival, érvényességével vagy a kereskedelmi gyakorlattal kapcsolatos polgári jogi igények. A nemesfém tárgy nemesfém tartalmának tanúsítására és jelzésére sem vonatkoznak a törvény rendelkezései.

Harmadrészt a törvény által tiltott tisztességtelen kereskedelmi magatartásnak a Magyar Köztársaság határain belül kell megvalósulnia.

3.2. Egységes fogalmak

A törvény által biztosított védelem nem jár valamennyi, az ügylet szempontjából a gyengébbik fél pozícióját elfoglaló személy számára. A jogalkotó ugyanis a védendő személyek körét a természetes személyekre szűkíti le. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a vállalkozókkal szemben alkalmazott

tisztességtelen piaci magatartásokra nem vonatkoznak jogszabályi előírások. (lásd. bővebben 4. fejezet) Nem minden természetes személy minősül azonban fogyasztónak. A jogalkotó ugyanis a fogalom megalkotásakor a fogyasztói magatartás célját is figyelembe vette. Így csak azok a természetes személyek „élvezhetik” a törvény által biztosított védelmet, akik nem önálló foglalkozásukkal, és nem is gazdasági tevékenységükkel összefüggő célból járnak el. A törvény indokolása⁸ alapján önálló foglalkozások körébe az ún. szabad foglalkozások (például ügyvédek, orvosok, mérnökök tevékenysége) tartoznak. Így a munkaviszonyban álló, foglalkozásukat, szakmájukat alkalmazottként gyakorló természetes személyek még akkor is a törvény által védett személyi körbe tartoznak, ha a tisztességtelen eljárás saját foglalkozásukkal, szakmájukkal kapcsolatos, és ezek a személyek nem munkáltatójuk javára vagy érdekében járnak el.

A tisztességtelen piaci magatartás ugyanakkor gyakran a fogyasztók egy csoportját célozza meg. A törvény szerint, ebben az esetben a célzott csoport átlagos tagjának magatartását kell alapul venni. Ugyanez a szabály alkalmazandó akkor is, ha a tisztességtelen vállalkozó ésszerűen előre láthatta, hogy a magatartása különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók (például gyermekek) döntését torzítja. Ezek a személyek fokozottabb törvényi védelemre szorulnak, mert életkoruk, hiszékenységük, szellemi vagy fizikai fogyatékosságuk miatt sokkal kiszolgáltatottabbak átlagos társaikhoz képest.

A fogyasztó ügyleti döntése nem csupán a szerződéskötési akarat kiteljesedése. Az Fttv. alapján ugyanis olyan fogyasztói döntések is vizsgálat alá kerülnek, amelyek a szerződés megkötését követően jelentkeznek (például elállási jog gyakorlása).

A vállalkozás fogalma már magába foglal minden olyan személyt, aki a kereskedelmi ügylet vonatkozásában az önálló foglalkozásához vagy gazdasági tevékenységéhez kapcsolódó céllal jár el. A fogyasztókkal szemben elkövetett tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat vizsgálatát a jogalkotó kiterjeszti (a vállalkozásokon túl) a vállalkozások érdekében vagy javára eljáró személyek magatartására is. A fogyasztó – vállalkozó fogalom pár teljes mértékben összhangban áll egymással. Megjegyzendő, hogy a közösségi és tagállami jogalkotási gyakorlatban ez az összhang nem minden esetben figyelhető meg.⁹

A törvény azokra a kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozik, amelyek összefüggnek a vállalkozások az áru értékesítésével, szolgáltatásával vagy eladásösztönzésével kapcsolatos magatartásával (akár tevékenység, akár mulasztás), valamint a reklámokkal, marketingtevékenységgel vagy egyéb kereskedelmi kommunikációval. A vállalkozások fogyasztók felé gyakorolt kereskedelmi magatartását emellett 3 időintervallumban is vizsgálni kell, azaz: az ügylet megkötését megelőzően, a megkötéskor és a megkötés után. A vizsgálat szempontjából az is lényeges, hogy egy ésszerűen tájékozott,

⁶ Ezek a tagországok a következők: Luxemburg, Hollandia, Egyesült Királyság, Spanyolország, Németország (<http://curia.europa.eu/hu/transitpage.htm>, letöltve: 2008.05.10.)

⁷ Vö. Ausztria, ahol már az irányelvet megelőzően már több évtizede külön törvényben – Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb – szabályozták a fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat.

⁸ T/5448. sz. törvényjavaslat, 74.o. (Letölthető a <http://www.parlament.hu/irom38/05448/05448.pdf> weboldaltól, 2008.05.11.)

⁹ Lásd. bővebben: dr. Horváth Zsófia: „Az európai fogyasztó, a közösségi magánjogi védelem alanya” (In: ADVOCAT, a Borsod- Abaúji- Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara folyóirata, 2008. XI. évfolyam, 1-2. szám, ISSN 1585-5198) 15-22.o.

valamint az adott helyzet által megkívánt figyelmességgel és körültekintéssel eljáró fogyasztó az adott kereskedelmi gyakorlatot vajon hogyan ítélné meg.

A törvény ugyanakkor csak a birtokba vehető forgalomképes ingó dolgokat, az ingatlant, szolgáltatást és a vagyoni értékű jogot, mint „árut” helyezi hatálya alá.¹⁰

3.3. A Generálklauzula és annak különös esetei

A visszaélésszerű magatartások kiszűrésére (legyen szó akár aktív, akár passzív magatartásról) a magyar jogalkotó egy három +1 lépcsős szabályozási rendszert épített ki a brüsszeli előírást követve.

Az első szűrő egy általános tilalom, vagy más néven generálklauzula. Azaz a törvény alapján semmilyen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat nem engedhető meg. Az általános tilalom mellett az is meghatározásra került, hogy mely feltételek együttes fennállása esetén beszélhetünk tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról. Ehhez a megállapításhoz egyrészt azt kell megvizsgálni, hogy a vállalkozás (vagy az annak érdekében/javára eljáró személy) eleget tett-e a szakmai gondosság követelményének¹¹. Másrészt pedig, hogy a vizsgálat alá vont gyakorlat alkalmas-e a fogyasztói magatartás torzítására, avagy nemcsak, hogy alkalmas, hanem a hátrányos befolyásolás ténylegesen meg is valósul-e. Az ilyen tisztességtelen vállalkozói magatartás a fogyasztót arra készteti, hogy olyan ügyleti döntést hozzon meg, amelyet egyébként nem tett volna meg.

A második szabályozási szint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok leggyakrabban előforduló két esete, melyet a törvény több szakaszon keresztül részletez. Ez a két, külön nevesített esetkör az agresszív és a megtévesztő kereskedelmi gyakorlat. (lásd. bővebben 3.4., és 3.5. alcím)

A jogalkalmazást megkönnyítendő a törvény mellékletében kapott helyet 31 olyan magatartás, amelyek szintén tiltottak. Ez a felsorolás az Európai Unió valamennyi tagállamában ugyanígy szerepel, és kiegészítésére csakis az irányelv módosítása folytán van lehetőség. Ez a szabályozás 3. lépcsőfoka. (lásd. bővebben 3.6. alcím)

A vállalkozások gyakran az adott ágazat vonatkozásában közösen alakítanak ki olyan kódexeket, amelyben a kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó szabályokat fektetik le, és azt magukra nézve kötelezőnek ismerik el. Így a +1 szabályozási szintre a magatartáskódexek kerülnek, amelyek szintén nem tartalmazhatnak tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra ösztönző rendelkezéseket.

A jogi szabályozás által felállított hármas tagolás a jogalkalmazás során is irányadó. A lépcsőfokokon azonban nem „lentől felfelé”, hanem fordítva, „fentről lefelé” kell haladni. Azaz sorrendben az alábbi három kérdésre kell választ adni az adott kereskedelmi gyakorlat vizsgálatakor:

1. A vizsgált kereskedelmi gyakorlat beleillik-e valamelyik fekete listás tényállásba? Ha nem, akkor:
2. Fennállnak-e esetleg akár az agresszív, akár a megtévesztő

tő kereskedelmi gyakorlat megállapíthatóságának törvényi feltételei? Ha ez sem, akkor:

3. A vizsgált kereskedelmi gyakorlat a 3.§, azaz a generálklauzula, és annak együttes feltételrendszerének hatálya alá esik-e, vagy sem?¹²

3.4. Az agresszív kereskedelmi gyakorlat (8.§)

A törvény tiltja a fogyasztói magatartás torzítására irányuló, ún. agresszív vállalkozói magatartást¹³. A törvényi tilalom kiterjed mind a fizikai, mind a pszichés nyomásgyakorlásra, a hatalmi helyzet kihasználására és a fogyasztó zavarására is. Ahhoz azonban, hogy meg tudjuk állapítani, hogy a vállalkozó erőszakos magatartása ténylegesen túllepthe-e a törvény által szabta korlátokat, többek között az alábbi tényezőket kell figyelembe venni:

- a gyakorlat alkalmazásának jellemzői (helye, ideje, stb.),
- szóhasználat jellege (fenyegető, becsmérő, félelemkeltő-e),
- jogellenes cselekménnyel való fenyegetés,
- fogyasztói jogokkal szemben támasztott akadályok jellege.¹⁴

Kiemelendő, hogy az effajta cselekményeknek lehetnek büntetőjogi-, illetve szabálysértési jogkövetkezményei is, melyeket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvény nem érint.

3.5. A megtévesztő kereskedelmi gyakorlat (6-7.§§)

Mint ahogy azt már a korábbiakban említettük, a fogyasztói döntés javarészt a vállalkozás által nyújtott információkon, tényeken alapszik. A vásárló ugyanis az árurol vagy szolgáltatásról kapott tájékoztatást mérlegelve határozza el, hogy megvegye az adott árut, vagy igénybe vegye az adott szolgáltatást vagy sem. A vállalkozások azonban gyakran nem a valóságnak megfelelően információt szolgáltatnak a fogyasztók számára. Így a fogyasztói magatartás fentebb említett torzításának másik esete, melyet a törvény kiemel, a megtévesztés.

Az ún. tevőleges megtévesztés szabályozásán belül a jogalkotó két esetkört említ. Az első csoportba azok a legfontosabb információk kerültek, amelyek a fogyasztói döntés meghozatalában fontos szerepet töltenek be. Ide tartoznak például az áru lényeges jellemzői (azaz például az összetétel, származási hely, környezeti hatások, egészségre gyakorolt hatás, műszaki jellemzők¹⁵), továbbá a fogyasztók jogairól, az áru áráról, csere vagy javítás szükségességéről adott tájékoztatások. A törvény a fogyasztók védelme érdekében közbe lép minden olyan esetben, amikor a vállalkozás ezek közül az információk közül akár csak egy tekintetében is megtéveszti a fogyasztót.¹⁶ A második esetkör öleli fel azokat a kereskedelmi gyakorlatokat, amelyek miatt a fogyasztó egymással összetévesztheti a vállalkozásokat. Emellett ide sorolható az az eset is, amikor a vállalkozás megszegi a rá kötelező magatartási kódex szabályait.

Az ún. megtévesztő mulasztásról akkor beszélhetünk,

¹² Idézett törvényjavaslat, 75-76.o.

¹³ A tilalom már kiterjed arra az esetre is, ha a gyakorlat alkalmas a torzításra.

¹⁴ Fttv 8.§(2)

¹⁵ Fttv. 6.§ (1) b pontja

¹⁶ A jogsértés megállapítására már az is elegendő, ha a vállalkozás magatartása alkalmas a megtévesztésre.

¹⁰ Vö. irányelvi fogalomtár, 1. fejezet, 2.cikk.

¹¹ Azaz, hogy a tőle ésszerűen elvárható szintű szaktudással rendelkezik-e, és hogy a kereskedelmi ügylet vonatkozásában a tisztesség és a jóhiszeműség alapelveit betartva járt-e el. 3.§ (2) a)

amikor a kereskedelmi gyakorlat egyáltalán nem vagy nem megfelelő módon tartalmazza az üzleti döntés meghozatalához szükséges információkat. Így a fogyasztói döntés meghozatalához szükséges lényeges információk eltitkolása mellett tisztességtelennek minősülnek az is, ha azokat vállalkozás „homályosan, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon” adja meg a fogyasztók számára.

3.6. A fekete lista és az ún. „piszkos 12”

A magyar törvény teljes egészében átültette az irányelv mellékletében foglaltakat. Ezek a kiemelt magatartások többségében valótlan tényállításon, hamis benyomáskeltésen, illetve szándékos téves információközlésen alapulnak. A körülmények vizsgálata az ún. fekete listás tényállások esetében nem szükséges, hiszen ezek a magatartások ex lege tisztességtelennek minősülnek.

A következő, a fekete lista részét képező, 12 „piszkos” tényállást követik el a vállalkozások a leggyakrabban a fogyasztókkal szemben Európa-szerte:

1. csalogató reklám: a vállalkozás nem tudja a készletét határidőig garantálni, mégis arra veszi rá a fogyasztókat, hogy meghatározott áron tőle vásároljanak,
2. korlátozott ajánlat: a fogyasztó azt a téves információt kapja, hogy a termék már csak korlátozott ideig vagy mennyiségben kapható,
3. eladás utáni szolgáltatások nyelve: az értékesítést követően derül ki, hogy a szolgáltatás csak más nyelven érhető el,
4. megtévesztő benyomás a fogyasztók jogairól: a vállalkozás úgy mutatja be ezeket a jogokat, mintha azok az általa tett ajánlatok sajátosságai lennének,
5. szerkesztői tartalomnak álcázott reklám: sem a tartalomtól, sem a képi megjelenéstől nem ismerhető fel, hogy a médiában megjelent cikk valójában reklám, amelyért a vállalkozás fizetett,
6. piramisjáték: olyan eladásösztönző rendszer, amelyben az újabb fogyasztók bevonásáért a fogyasztó további juttatásra számít,
7. nyeremény látszata: a fogyasztó téves informálása arról, hogy az áru megvételével nőnek a nyerési esélyei,
8. valótlan állítás a gyógyítás képességről: annak valótlan állítása, hogy az áru gyógyhatással rendelkezik (például hat az allergia ellen),
9. hamis „ingyenes” ajánlat: „ingyenes”, „díjtalan”, „tértégmentes” jelzők használata, a valóságban azonban a fogyasztónak például a fuvarozással összefüggő elkerülhetetlen költségeken kívül is kell még fizetnie,
10. egész Európára érvényes garancia: annak hamis látszata, hogy nem csak az értékesítés tagállamában érvényesíthető a jótállás,
11. gyermekek közvetlen felszólítása: a „kérdd meg a szüleidet, hogy vegyék meg neked” típusú reklámok is tiltottak,
12. nem kért értékesítés: a fogyasztó nem rendelte meg a terméket, a vállalkozás mégis például azonnali fizetést követel.¹⁷

3.7. Felelősség a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt

Az a vállalkozás, amely érdekében áll az áru eladásának ösztönzése, értékesítése, felel a fogyasztókkal szemben alkalmazott saját tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatáért. Továbbá a vele szerződéses jogviszonyban álló személyek tisztességtelen magatartásáért is a vállalkozó tartozik felelősséggel, ha ezek a személyek az ő érdekében vagy javára cselekedtek.

A fogyasztók érdekeinek megsértése ugyanakkor nem kizárólag a vállalkozás (vagy az annak érdekében vagy javára eljáró személy) magatartásából következhet be. Gyakran épp az információ közzététel az, aki tisztességtelen magatartásával a fogyasztókat megtéveszti. Így a törvény alapján az a személy, aki a megtévesztő információt megismerhetővé teszi, szintén felel a kereskedelmi kommunikáció megjelenítéséből eredő károkért.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra ösztönző magatartási kódexek esetén a szabályok kidolgozója, felülvizsgálója, illetve a betartását ellenőrző személy felel.

4. ELJÁRÓ HATÓSÁGOK ÉS HATÁROZATAIK

A fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességes kereskedelmi gyakorlatok felett három, egymással együttműködő szerv is őrökdi párhuzamosan.

Az általánosan eljáró szerv a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (továbbiakban NFH). Szintén az NFH folytatja le az eljárást, ha a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kizárólag címkén, a kezelési útmutatón, vagy jótállási jegyen, illetve külön jogszabályban meghatározott tájékoztatási kötelezettség megszegése révén valósul meg.¹⁸

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok azonban amellet, hogy a fogyasztók érdekeit sértik, a gazdasági versenyt (és így a verseny többi szereplőit is) is hátrányosan befolyásolhatják. Ezeket az eseteket a Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) vizsgálja ki. Ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, hogy az adott gyakorlat a gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- a vizsgált kereskedelmi gyakorlat kiterjedése (földrajzi, időbeli, érintett üzletek száma, áru mennyisége),
- a vállalkozás nettó árbevétele.

A fent említett tényezőktől függetlenül a következő esetekben azonban egyértelműen megállapítható a piac érintettsége:

- országos műsorszolgáltatást végző műsorszolgáltatón keresztül jut el a tisztességtelen piaci magatartás a fogyasztókhoz,
- országos terjesztésű időszakos lapon, vagy legalább 3 megyében terjesztett napilapon keresztül történi meg a fogyasztók érdekeinek megsértése,
- legalább 3 megyében keresték meg közvetlenül a fogyasztókat,
- eladásösztönzést legalább 3 megyében szervezik meg.

¹⁷ Lásd. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1915&format=PDF&aged=0&language=HU&guiLanguage=en> (Letöltve 2009.10.11.)

¹⁸ Kivéve, ha a gazdasági verseny érdemi érintettsége megállapítható. Ez esetben ugyanis már a GVH fogja a vizsgálatot lefolytatni.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (továbbiakban: PSZÁF) hatáskörébe azok az esetek tartoznak, amelyekben a vállalkozás gyakorlata összefügg valamely a PSZÁF által felügyelt tevékenységgel. Azaz, ha a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot valamely pénzügyi szervezet folytatja, de az nem érinti a gazdasági versenyt.

Az Fttv.-vel párhuzamosan további három törvény is alkalmazandó, azaz a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban: Fgytv.), a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2007. évi CXXXV. törvény (továbbiakban: Psztv.) és a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.).

4.1. Az eljárás közös szabályai

Az eljárás időbeli korlátokhoz kötött. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése esetén a jogsértő magatartás megtörténtétől számított 3 éven belül kell az eljárást lefolytatni. Amennyiben a fogyasztókkal szemben nem egy, hanem több alkalommal valósul meg a tisztességtelen piaci magatartás, úgy a határidő akkor kezdődik, amikor a vállalkozás abbahagyja a jogsértő magatartást, avagy megszünteti a jogsértő állapotot.

A tényállás valóságát a vállalkozásnak kell bizonyítani. Erre a kötelezettségére az ügyben eljáró hatóság hívja fel a felet.

Természetesen akár az NFH, a PSZÁF, vagy a GVH hozhatározatot az adott kereskedelmi gyakorlatra vonatkozóan, a sérelmet szenvedett fél polgári jogi igényét bíróság előtti eljárásban is érvényesítheti.

4.2. A GVH, az NFH és a PSZÁF gyakorlata

4.2.1. A GVH gyakorlata

Az irányelv alapján megalkotott magyar törvény hatályba lépéséig volt 9 hónap, amely alatt – ha a magyar jogalkotó időben eleget tesz átültetési kötelezettségének – már alkalmazni lehetett volna az unió-szerte közel megegyező szabályokat. Így a GVH 2007. december 12-e után tanúsított magatartásokat még a régi szabályok szerint, de már az irányelvi szabályokra is tekintettel bírálta el.

2008. szeptember 1. után – azaz az Fttv. hatályba lépésétől – a GVH honlapján még csak azok a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok feltételezése miatt megindított eljárások kerültek közzétételre, amelyekben még nem születtek jogerős döntések.¹⁹ Ennek ellenére az új szabályozási időszakra a jogalkalmazás szempontjából mindenféleképpen irányadóak a GVH átmeneti időszakban tett megállapításai. A GVH eljárása a fogyasztói érdekeket sértő gyakorlatokkal szemben lényegében nem változott. A hivatal továbbra is bejelentés alapján, illetve hivatalból indít vizsgálatot. A bejelentőknek a 2008. szeptember 1-ét követően megvalósult tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok bejelentésére már egy új űrlapot kell kitölteniük.²⁰

¹⁹ Lásd. http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&st=1&pg=175&m81_act=7weboldal (2008.05.11.)

²⁰ Letölthető a http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&st=1&pg=77&m5_doc=4257&m81_act=1weboldalrol (2008.05.10.)

A következőkben két jogeset rövid bemutatásra kerül sor. Ezekben az ügyekben hozott határozatokban a GVH már megemlíti a készülőben lévő új rendelkezéseket.

4.2.1.1. „0 Ft”-os számlavezetés

A GVH a Citibank ellen indított eljárásában még azt vizsgálta, hogy a vállalkozás a korábban hatályos Tpv. alapján jogsértő magatartást tanúsított-e, azaz tisztességtelenül befolyásolta-e a fogyasztói döntéseket. A Citibank 2008. évi tavaszi kampányában különféle reklámhordozókon „0 Ft”-os számlavezetésre hívta fel a fogyasztók figyelmét. A 20 és 30 másodperces televíziós reklámokban és a metróplakátokon azonban nem megfelelő módon tájékoztatta a fogyasztókat a kedvezményes számlavezetés igénybevételének feltételeiről. Az eljáró Versenytanács megállapította a vizsgálat lefolytatását követően, hogy a Citibank hirdetése csak a fogyasztók szűk körére, és meghatározott, egyedi feltételek (3 millió forint átlagegyenleg vagy 150 000 Ft havi egyösszegű bejövő utalás) esetén minősül igaznak, és nem az átlagos fogyasztók számára. A Citibank védekezését, mely szerint a reklám a fogyasztók meghatározott célcsoportja felé irányult, a GVH nem fogadta el. A Citibank által használt kommunikációs eszközök (főműsoridőben leadott reklámok, forgalmas metrómegállók mozgólépcsője mellett elhelyezett reklámok) – technikai megvalósításukra figyelemmel – nagy számú fogyasztó felé közvetítették az információkat.

A GVH az eljárás során figyelembe vette az akkor Magyarországon törvényi formát még nem öltött tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv rendelkezéseit. A vizsgált magatartást a vállalkozás ugyanis jogharmonizáció teljesítésére meghatározott határidőt (2007. december 12.) követően gyakorolta. A versenytanács arra a következtetésre jutott, hogy az irányelv szabályainak alkalmazásával sem lehetne a magatartást másként elbírálni. A jogsértés megállapításának feltételei a Citibank egyes reklámjaiban²¹ az irányelv alapján is teljesültek. Az eljáró versenytanács 5 millió forint bírság megfizetésére kötelezte a jogsértő vállalkozást.²²

4.2.1.2. Gyógyhatású készítmény

A MAX-IMMUN Kft. az általa forgalmazott két termékét úgy reklámozta, mint amelyek az emberi egészségre kedvező hatással, akár gyógyhatással is bírnak. Az eljáró versenytanács a magatartás elbírálása során többek között tekintetbe vette, hogy a reklám a fogyasztók „speciális” csoportja felé irányul. A különféle betegségekkel küszködő fogyasztók ugyanis más jellegű információkra alapozva hozzák meg vásárlási döntésüket, mint átlagos, egészséges társaik: a termék gyógyulás reményét hordozó tulajdonságát gyakran minden más, egyéb információ elé helyezik. Emiatt fokozottabb jelentősége van annak, hogy a reklámok ezek felé a személyek felé a valóságnak megfelelő, megbízható tájékoztatást közvetítsenek.

²¹ A GVH nem minden, a Citibank 2008. évi tavaszi kampányában használt reklámeszközt minősített jogsértőnek.

²² Vj-90/2008/26. számú ügy

A GVH ez esetben is megvizsgálta, hogy a magatartás a 2005/29/EK irányelv szabályai szerint is alkalmas-e a fogyasztók megtévesztésére. Az Fttv. ekkor sem volt még hatályos. A vizsgálat eredményeként a versenytanács arra jutott, hogy az irányelv szerint sem értékelhető enyhébben a vállalkozó magatartása. Hiszen a magatartás megvalósítja a fekete lista 17. pontjába²³ foglalt tényállást, amely - a körülményekre tekintet nélkül - tilos kereskedelmi gyakorlatnak minősül.

Az eljáró versenytanács szankcióként 1 millió forint bírságot szabott ki a törvénytörő vállalkozással szemben.²⁴

4.2.1.3. Versenytörvény anno és most

A Tptv. az irányelv jogharmonizációját megelőzően külön fejezetet szentelt a fogyasztói döntéseket tisztességtelen módon befolyásoló gyakorlatnak. A szabályozás szerkezete hasonlított a brüsszeli megoldáshoz: azaz egy generálklauzula, mint általános tilalom és annak különös esetei.

Az irányelv átültetését követően – mivel a fogyasztói jogokat védő versenyjogi szabályok új, különálló törvényben kaptak helyet – a Tptv. II. és III. fejezetének rendelkezései gyakorlatilag összemosódtak. A fogyasztók érdekeit védi a tisztességtelen verseny tilalmának generális szabálya, mely szerint: gazdasági tevékenység tisztességtelen folytatása tilos. Amíg korábban a vállalkozások a fogyasztók sérelmére elkövetett jogsértő magatartásait tiltotta a Tptv., addig most már ez a tilalom kizárólag az „üzletfelek” vonatkozásában él (lásd. Tptv. II. fejezet). A törvény változatlanul tartalmazza az „üzleti” döntések tisztességtelen befolyásolásának megvalósulásának két jellemző esetét, azaz a megtévesztést, és a választási szabadságot indokolatlanul korlátozó üzleti módszereket. Ezek a tényállásokat ma már szintén kizárólag az üzletfelek vonatkozásában kell vizsgálni. A jogalkalmazást segítő 8/A.§ felhívja a figyelmet arra, hogy a gazdasági reklámtevékenységre más törvény (2008. évi XLVIII. törvény) szabályait kell figyelembe venni, azaz a Tptv. üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmáról szóló fejezet hatálya nem terjed ki erre a területre. (lásd. Tptv. III. fejezet)

A Tptv. hatályos rendelkezései között továbbra is megtaláljuk, a fogyasztók érdekeit védő egyéb garanciális szabályokat. Például a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés egyik esete, ha a termelés, forgalmazás vagy műszaki fejlődést a fogyasztók kárára korlátozzák; vállalkozások összefonódására vonatkozó engedély megadásával kapcsolatban vizsgálják az összefonódásnak a közbeeső és végső fogyasztókra gyakorolt hatását; tisztességtelen üzleti feltételek kikötésének tilalma. Ezek a fogyasztókat érintő szabályok az irányelv jogharmonizációját követően sem változtak.

4.2.2. Az NFH gyakorlata

Az Fgytv. módosítása következtében az NFH a 2008. szeptember 1-e után jogerőre emelkedett határozatait köteles nyilván-

nosságra hozni.²⁵ A következőkben az NFH hivatalos honlapján közzétett határozatok közül kerül néhány példa bemutatásra.

Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősül például lábbelik, textiltermékek esetén, ha egyáltalán nem vagy csak idegen nyelven tüntetik fel a készítés során felhasznált anyagokat. A hatóság szerint ez a magatartás alkalmas volt arra, hogy a fogyasztókat megtéveszse az áru lényeges jellemzőit illetően, azaz az összetételre vonatkozóan.²⁶

Textilruházati termékek belső részén gyakran több (jellemzően kettő) címke is tartalmaz információt a mosásra, vasalhatóságra vonatkozóan. A hatóság megállapította, hogy tisztességtelen kereskedelmi magatartás, ha a függő és a bevarrt címkén szereplő előírás egymástól eltér, azaz például az egyik szerint a termék vasalható, míg a másik szerint nem.²⁷ Ebben az esetben is az áru lényeges jellemzője („az áru fenntartásához szükséges ismeretek”) tekintetében tévesztették meg a fogyasztókat.

A fogyasztók megtévesztésének minősül, ha a betétdíjas termékek visszaváltására vonatkozó feltételek nem kerülnek feltüntetésre az üzletben. Azaz a vállalkozás a fogyasztók tájékozott üzleti döntéséhez szükséges információkat hallgatott el.²⁸

A hatóság elmarasztalta azt a vállalkozást is, amely arról tájékoztatta a fogyasztókat, hogy egy csomag elem vásárlása esetén további két elem ingyen jár. A valóságban azonban a kasszáján valamennyi elemért fizetni kellett. A fogyasztók a termék árára vonatkozó valós információk birtokában talán más üzleti döntést hoztak volna meg. Így ez a vállalkozói magatartás is tisztességtelen megtévesztő kereskedelmi gyakorlat, amely törvény által tiltott.²⁹

A nagy üzletláncokkal szemben indított eljárások során az egyik leggyakoribb tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat, amikor egyes termékek esetén nincs feltüntetve az eladási ár vagy az egységár.³⁰

4.2.3. A PSZÁF gyakorlata

A PSZÁF gyakorlatilag GVH által alkalmazott vizsgálati eljárást vette át annyi különbséggel, hogy a pénzügyi szervezetek tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatának bejelentésére nincs egységes blanketta. A PSZÁF határozata ellen fellebbezésre nincs lehetőség, azonban a Fővárosi Bíróságtól keresettel kérhető a határozat felülvizsgálata.³¹

A felügyelet a fogyasztói érdekek védelmében honlapján külön ún. „Fogyasztói oldalakat” működtet, amelyen számos, hasznos tájékoztató és kiadvány segít a fogyasztóknak eligazodni a szabályok szövevényes rendszerében.³²

²⁵ A jogerős határozatok az NFH honlapján (<http://www.nfh.hu/portal/informaciok/hatarozat> 2009.05.08.) elérhetőek.

²⁶ DDF-00317/0005/2009. számú ügy

²⁷ ÉAF-10016/2008. számú ügy

²⁸ ÉAF-10016/8/2008. számú ügy

²⁹ DDF-00470/0011/2009. számú ügy

³⁰ Lásd. például DDF-00322/005/2009, DDF-00596/0007/2009, DDF-00470/0011/2009., DDF-04359/0005/2008. számú ügyek

³¹ 2007. évi CXXXV. törvény 34.§

³² Ilyen például a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról, valamint a felügyelet megújuló panaszkezelési eljárásáról szóló tájékoztató, mely letölthető a http://www.pszaf.hu/fogyasztoknak/bal_menu/fontos_lehet/panaszkezesi_eljaras.html weboldaltól (2008.05.08.).

²³ „Minden körülmények között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlat annak valótlán állítása, hogy a termék alkalmas betegségek, illetve az emberi szervezet működési zavarainak vagy rendellenességeinek gyógyítására.” 2005/29/EK irányelv, I. melléklet, 17. pont

²⁴ Vj-19/2008/30. számú ügy

A PSZÁF egy magánszemély bejelentése alapján indította – a honlapján ezidáig közzétett egyetlen – eljárását a Budapest Hitel- és Fejlesztési Bank Nyrt.-vel szemben. A bejelentő téves tájékoztatást kapott a bank telefonos ügyfélszolgálatán. Az ügyfél interneten keresztül kívánt devizát bankon belül átutalni úgy, hogy az átutalási költségek viselésére a kedvezményezett jelöli meg. Az átutalás azonban nem teljesült annak ellenére, hogy mind az internet, mind az ügyfélszolgálat tájékoztatása alapján a költségek viselőjének megválasztására van lehetőség. A bank általános szerződési feltételeiben és az un. Kondíciós Listában ugyanakkor az szerepel, hogy az átutalással járó költségek bankon belüli és belföldi forint átutalás esetében mindig a megbízót terhelik. A Felügyeleti Tanács megállapította, hogy a bank megtévesztő tájékoztatást adott a fogyasztók számára az áru lényeges jellemzőjéről (Fttv. 6.§(1) bf). Később további panaszok is érkeztek a felügyeletre, melyekből fény derült arra, hogy a bank nemcsak az interneten, és a telefonos ügyfélszolgálaton, hanem a papír alapú átutalási nyomtatványokon sem adott valós információkat az átutalási költségek viselőjének megválasztásáról. A vizsgálat lefolytatását követően a PSZÁF 5 millió forint bírság megfizetésére kötelezte a bankot tiltott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat folytatása miatt.³³

5. ZÁRÓ GONDOLATOK

Az Európai Unió belső piacának akadálytalan működése érdekében vitathatatlan, hogy szükség volt a tagállami szabályok közelítésére. A jogharmonizáció révén a fogyasztókat valamennyi tagállamban azonos szintű védelem illeti meg a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben. A Brüsszelben előirányzott célok indokolták teszik, hogy egyes területeken az Európai Unió teljes jogharmonizációt követeljen meg a tagországoktól. Nemcsak uniós szinten, hanem a tagállamokon belül is a jogértelmezés szempontjából kiemelkedően fontos, hogy egységes, egymással harmonizáló fogalmi meghatározások legyenek érvényben. A teljes harmonizáció követelménye miatt a tagállamoknak azonban nem nyílt lehetőségük arra, hogy a saját jogrendszerükben már kialakított szabályozást tökéletesítsék, hiszen csak kevés esetben mérlegelhetnek az átültetés végrehajtásakor. Az egységesség kialakítása miatt a tagállamoknak „csupán” egy feladatuk volt: gyakorlatilag eltérés nélkül átültetni az irányelvben foglaltakat. Egyedül a szabályozás érvényesítésének rendszerét alakíthatták ki szabadon a tagállamok.

A magyar jogalkotó három hatóságot is kijelölt a kereskedelmi gyakorlatok vizsgálatának lefolytatására. A hatáskörmegosztás miatti bonyolult szabályozás ellensúlyozásaként hatóságokat együttműködési kötelezettség terheli. A Belső

Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság már elkészítette többek között a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv felülvizsgálatáról szóló jelentését. A beszámoló felhívja a figyelmet arra, hogy nemcsak a fogyasztók-vállalkozások viszonylatában jelent problémát a határon átnyúló jogérvényesítés, hanem a hatóságok-vállalkozások viszonylatában is. Olyan jogi szabályozási rendszerre tehát van szükség, amely megkönnyíti az egyes nemzeti hatóságok számára a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megszüntetését akár az országhatárokon túl is.³⁴

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása ugyanakkor a fogyasztók és a vállalkozások közötti szerződéses jogviszonyra egyáltalán nem vonatkozik. Az Európai Bizottság nemrég javaslatot tett egy, a fogyasztói jogokról szóló uniós jogszabály megalkotására, mely már kifejezetten az irányelv által nem érintett témakörökkel foglalkozik.³⁵ Mind az irányelvtervezet, mind a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szabályozás célja megegyezik, azaz magas szintű védelmet kell biztosítani az uniós fogyasztók számára. Nem mindegy azonban, hogy a cél eléréséhez vezető megoldások hogyan viszonyulnak egymáshoz. Az egymás mellett, párhuzamosan futó, ugyanakkor nem harmonizáló szabályozások végeredményben ugyanazt az akadályt hívják életre, mint amelyet az uniós jogalkotó az egységesítés révén meg kívánt szüntetni. Lehet, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a határon átnyúló ügyletek kapcsán megvalósuló tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok által jelentett problémákra. Hiszen a jogalkalmazói nehézségek fokozottabban jelentkeznek akkor, ha átlépjük a képzeletbeli országhatárokat által nyújtotta biztonságos közeget. A szakértelem hiányosságából adódó komplikációkat ugyanis ebben az esetben tovább mélyíti az idegen nyelv nem megfelelő szintű ismerete.

Megjegyzendő, hogy a vállalkozások egymás közötti viszonya, összehasonlítva a fogyasztók- vállalkozások kapcsolattal, nem kapott kiemelt brüsszeli figyelmet. Pedig, ha igaz, hogy a fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalma közvetve a tisztességesen eljáró vállalkozásokat is védik, akkor igaz lehet ennek a fordítottja is, azaz: a vállalkozásokkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok közvetve a fogyasztók érdekeit is védik. Talán az Európai Unió határain belül a tisztességes gazdasági verseny keretének kialakítását is jobban szolgálná, ha mindkét kapcsolat megfelelő, egymás hatásait felerősítő szabályozásra kerülne.

³⁴ Letölthető a <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=INI/2008/2114> weboldaltól (2009.05.22.)

³⁵ COM (2008) 614 végleges, letölthető a http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/COMM_PDF_COM_2008_0614_F_HU_PROPOSITION_DE_DIRECTIVE.pdf weboldaltól (2009.05.22.)

³³ PF-I/B-270/2009.számú határozat

A FOGYASZTÓI HITEL

A tanulmány célja a fogyasztói hitel bemutatása. A kérdés aktualitását a 2008/48/EK irányelv adja, ami egységesíteni kívánja a vonatkozó szabályozást.

I. HITELEK ÉS KOCKÁZATOK

Hitel alatt idegen forrást, illetve kötelezettséget értünk, melyért az igénybevevőnek kamatot kell fizetnie. Általánosan elterjedt finanszírozási forma, mely a folyósítóra nézve mindig kockázattal jár.²

Hitelnyújtás alatt a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: Hpt.) hitelkeret rendelkezésre tartását érti az adós részére – az adós és a hitelező között írásban megkötött hitelszerződés alapján és meghatározva – jutalék ellenében, valamint a hitelintézet kötelezettségvállalását – meghatározott szerződési feltételek megléte esetén – a kölcsönszerződés megkötésére, vagy egyéb hitelművelet végzésére³

A hiteleket a hitelező és az adós szempontjából is érdemes megvizsgálni. A hitelezők számára mindig – a fent említett fogalomból adódóan – a kockázat mérséklése, míg az adós számára a hitel igénylését megelőző megfelelő és teljes körű tájékoztatás a legfontosabb.

Kétségtelenül a legnagyobb hitelezők a bankok. Az ő helyzetükben a hitelkockázat vizsgálata a legfontosabb. Ennek a fogalmát a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (továbbiakban: PSZÁF) 8/2001. számú ajánlása határozza meg:

„Szűkebb értelemben annak kockázata, hogy a másik szerződéses fél hitel-, halasztott pénzügyi teljesítés vagy más hiteljellegű jogviszonyból fakadó fizetési kötelezettségét nem tudja a szerződési feltételeknek megfelelően teljesíteni, melynek révén az intézménynek vesztesége keletkezhet. Tágabb értelemben hitelkockázatnak minősül minden nem-teljesítésből fakadó kockázat, ideértve az adásvételi szerződések nem teljesítéséből fakadó kockázat (elszámolási kockázat, nyitva szállítási kockázat), továbbá az adásvételi szerződések jövőbeli teljesítéséből fakadó kockázat (helyettesítési kockázat).”⁴

A hitelkockázatnak több típusa ismert (pl. ügyfélkockázat, partnerkockázat), de összességében annak a veszélyét jelenti, hogy a hitel felvevője nem fizeti vissza a felvett hi-

telt, vagy a bank partnere nem teljesíti a kötelezettségét. A hitelkockázat kezelésének három alapvető módja közül – a pozíciók korlátozása (az adott ügyfélhez tartozó veszteség maximumának kiszámítása), a kárvalószínűségek csökkentése (pl. kockázatmegosztás) és a tőke megfelelés (a bank saját tőkéje a nem várt veszteségek fedezésére szolgál) – a tőke megfelelés a legáltalánosabb⁵.

A tőke megfelelésre a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által 1988-ban nyilvánosságra hozott egyezmény vonatkozik. Az egyezmény legfőbb célja az volt, hogy a banki kockázat mérésének hatékonyabb és átfogóbb módját határozza meg. Ennek érdekében három eljárást ajánl az egyezmény a bankok számára: a sztenderd módszert, a belső minősítési alpmódszert és a belső minősítési fejlett módszert. A három eljárás abban különbözik egymástól, hogy a bankok mennyi paraméterrel dolgoznak a számítások során.⁶

Az egyezmény két pontban különbözött a korábbi szabályozástól. Először is meghatározta a szabályozói tőke elemeit, melyek közé a saját tőke mellett egyéb elemek is tartoznak. Másodszor, egységes számítási módot vezetett be, az egyes eszközök súlyozásán keresztül tette lehetővé a kockázat mérését.

1989-ben – az egyezmény után egy évvel – megszülettek a hitelintézetek tőke megfelelését szabályozó európai direktívák. Az ezekben foglaltakat alkalmazta Magyarország 2003 – tól.⁷

A hitelkockázat mérséklése érdekében alkalmazzák a hitelbiztosítékokat. Ezek csökkentik a nem-teljesítés esélyét; illetve – ennek bekövetkezése esetén – a veszteséget; valamint az adós hozzáállását és teljesítési képességét is mutatják, mivel a jó adós jó minőségű biztosítékokat nyújt. A hitelbiztosítékok mellett a szerződési biztosítékok szolgálnak a szerződési kockázat mérséklésére. Ezeket a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban: Ptk.) szabályozza a szerződést biztosító mellékkötelezettségek között.

A két biztosíték kategória mellett – kizárólag a bankközi piacon – alkalmazzák a pénzügyi biztosítékokat, melyek csak készpénz-közel eszközök (pl. bankszámlapénz), vagy szabályozott piacon forgalmazott értékpapírok lehetnek.⁸

A kockázat csökkentésének másik lehetséges módja a csoportalapú hitelezés. A hitelezés ezen típusának lényege, hogy a hitelfelvevők négy – hét fős csoportokba tömörülnek, melyeknek minden tagja felelős a hitel visszatörlesztéséért. Magyarországon – többek között – pl. a Mikrohitel

¹ nappali tagozatos doktorandusz, ME ÁJK, Kereskedelmi Jogi Tanszék

² <http://www.bankihitel.hu/index.php?us=fogalomtar&id=194>; 2009. május 17.

³ Hpt.; 2. számú melléklet; 10.1.

⁴ A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének 8/2001. számú ajánlása a hitelkockázat kezeléséről; Fogalmak http://www.pszaf.hu/bal_menu/szabalyozo_eszkozok/pszafhu_bt_ajanlirelvutmut/ajanlas_pszaf/pszafhu_ajanlirelvutmut_20050815_79.html; 2009. május 16.

⁵ Bankmenedzsment; p. 7. <http://www.pszfs-online.hu/docs/item.php?id=579>; 2009. május 16.

⁶ Szőke Magdolna: A hitelkockázat mérésének sztenderd módszere és a kockázat csökkentése az új Bázeli Tőkeegyezmény tervezetében; Hitelintézeti Szemle 2002. első évfolyam 2. szám; p. 14., 15.

⁷ Bankmenedzsment; p. 8., 9.

⁸ Póra András – Dr. Széplaki Valéria: Hitelbiztosítékok hazai szabályozása, különös tekintettel a CDR elvárásaira; Hitelintézeti Szemle, 2006. ötödik évfolyam 5–6. szám, p. 3–5.

Gazdaságfejlesztő Pénzügyi Részvénytársaság foglalkozik csoportalapú hitellel, melyet kizárólag magánszemélyeknek nyújt. A csoport tagjai – általában öt fő – egymásért vállalnak garanciát, ez helyettesíti a fedezetet.⁹

A kockázatok mérésének és ellensúlyozásának leghangsúlyosabb eszköze a hitelintézetek közötti hatékony információcseré, melyet adósnylvántartó rendszeren keresztül lehet megvalósítani. Ennek két típusa ismert: a negatív és a pozitív listás rendszer. Előbbi a hitelfelvevők hiteltörténetének negatív eseményeit tartalmazza csupán (pl. késedelem), míg utóbbi egyéb adatokat is (pl. fizetési szokás, fizetési hajlandóság), így a pozitív listás rendszer jóval elterjedtebb.

Magyarországon a – jelenleg a Hpt.-ben szabályozott – Központi Hitelinformációs Rendszer (továbbiakban: KHR) 2006 óta működik és valamennyi olyan természetes személy adatait tartalmazza, akik fizetési kötelezettségüknek nem tesznek eleget (ilyen értelemben negatív lista), illetve a vállalkozások esetében minden hitelszerződés adatai megtalálhatóak benne (ilyen értelemben viszont pozitív lista). Tovább erősítve a negatív jelleget, a KHR-ben további alrendszerek találhatók, melyek pl. – szerződéskötés esetén – a hamis, vagy valótlan adatokat szolgáltató természetes személyek, vagy a kártyaelfogadásra vonatkozó szerződést súlyosan megsértő vállalkozások adatait tartalmazzák¹⁰.

A KHR jogelődje a Bankközi Adósnylvántartó Rendszer (továbbiakban: BAR) volt, ami 1995 júniusában kezdte meg működését. A Bankközi Informatika Szolgáltató Rt. (továbbiakban: BISZ) működtette, melynek tulajdonosai – eltérően a nyugat – európai országok gyakorlatától – a kereskedelmi bankok és nem a központi bankok voltak (2003 – től a GIRO Rt. a tulajdonos). Összefüggéstől függetlenül minden jogi személyiségű hiteladósra és hitelszerződésre vonatkozó adatot be kellett szolgáltatni, viszont a vállalatokra vonatkozó nyilvántartás kezdettől pozitív jellegű volt, mivel minden megkötött hitelszerződés adatait tartalmazta (akárcsak utóda). 1998-ban a BAR kibővült a természetes személy hiteladósok nyilvántartására szolgáló rendszerrel, negatív jelleggel. 2001-ben három új alrendszert alakítottak ki, kettő – a vállalati rendszerhez csatolva – a sorban álló folyószámlák, illetve a felfüggesztett, felmondott kártya – elfogadóhelyek, míg a harmadik a kártyával való visszaélésekkel kapcsolatos adatokat tarja nyilván.¹¹

2002-től Magyarországon folyamatosan jelen van a pozitív adólista létrehozásának kérdése. Ez a lista tartaná nyilván a megbízható adósokat, akik egyszerűbben juthatnának hitelhez. A lista melletti legfőbb érv, hogy lehetővé teszi a bankok számára a kockázatok pontosabb felmérését. A leginkább hangsúlyozott ellenérv pedig az, hogy a hitelképesség növelése nem olyan alkotmányos cél, mely indokoltá

tenné az információs önrendelkezési jog korlátozását.¹²

II. A FOGYASZTÓI HITEL – A MAGYAR SZABÁLYOZÁS

Gyakran találkozhatunk elnevezésbeli különbségekkel ugyanarra a fogalomra nézve. A fogyasztói hitel esetében is. A Hpt. fogyasztási kölcsönt említ, amit máshol fogyasztási hitelnek titulálnak, míg a vonatkozó irányelvek fogyasztói hitelről beszélnek. Mindhárom név ugyanazt takarja. A fogalmak egyidejű használata már csak azért is zavaró, mert hitel a pénzhez jutás lehetőségét jelenti, míg a kölcsön magát az összeget. Hitel esetén a felvevő azért fizet, mert a hitel nyújtója / a bank rendelkezésére tartja a pénzt, kölcsön esetén pedig kamatot fizet az összeg után. A továbbiakban fogyasztói hitelként szerepel jelen tanulmány tárgya.

A fogyasztói hitel – vagy más néven a fogyasztási kölcsön – a mindennapi élet szokásos használati tárgyainak megvásárlásához, javíttatásához, illetve szolgáltatások igénybevételeéhez – a természetes személy részére – nyújtott kölcsön, valamint a felhasználási célhoz nem kötött kölcsön, ha a kölcsönt a természetes személy nem üzletszerű tevékenysége keretében veszi igénybe. A pénzügyi intézmények által nyújtott hitelnek több típusa van: személyi hitel, folyószámlahitel, hitelkártya, áruhitel.

Magyarországon a hitelekre vonatkozó általános szabályokat a Ptk., míg a fogyasztói kölcsönre vonatkozókat a Hpt. és a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban: Fgytv.) is tartalmazza, mivel a fogyasztói hitellel vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 87/102/EGK irányelv rendelkezéseit Magyarország párhuzamosan implementálta az említett törvényekbe.

A Ptk. meghatározza a bankhitelszerződés és a kölcsönszerződés fogalmát, továbbá kitér az azonnali hatályú felmondás lehetőségére, a kölcsönösszeg átadásának megtagadására, a kamat kérdésére is. Mindezt csupán keret jelleggel, mivel a törvény kimondja, hogy a bankhitel – és a bankkölcsönszerződés részletes szabályozását külön jogszabály tartalmazza. (Ptk. 528.§ (3) bek.)

A Hpt. – fogyasztási kölcsön elnevezés alatt – szól a teljes hiteldíjmutatóról, a szerződés semmisségéről, a tájékoztatásról, a határidő előtti teljesítésről, a visszatartás jogáról, az elállásról és tartalmaz fogyasztókat védő rendelkezéseket is. Időben a törvény legfrissebb módosítását a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét érintő egyes törvények módosításáról szóló, T/8381. számú törvényjavaslat 2009. március 23.-i elfogadása jelenti. Ennek értelmében – lakosság kölcsönszerződés, vagy fogyasztóval kötött lízingszerződés esetén – csak kamatot, díjat, vagy költséget lehet egyoldalúan módosítani és csak bizonyos feltételek esetén, melyek létét a pénzügyi intézmények kötelesek bizonyítani. A fogyasztó – amennyiben nem fogadja el a számára kedvezőtlen módosítást, ingyenesen felmondhatja a szerződést.

9 Lublóy Ágnes – Tóth Eszter – Vermes Ákos: Csoportalapú hitelezési rendszerek; *Hitelintézeti Szemle*, 2008. hetedik évfolyam 4. szám; p. 418., 422., 423.

10 Általános Központi Hitelinformációs Rendszer – Ügyfél-tájékoztató; http://www.fhb.hu/fileservlet?file=/dl/media/group_4684d888178d0/group_4684d89508e21/item_111.pdf; 2009. május 17.

11 Árvai Zsófia – Dávid Zsuzsanna – Vincze Judit: *Hitelinformációs rendszerek; Hitelintézeti Szemle*, 2002. első évfolyam 5. szám; p. 18., 19.

12 Pénzügyi adósnylvántartási rendszerek a világban, Európában és Magyarországon; Záró tanulmány – MTA Közgazdaságtudományi Intézet (kutatás - vezető: Major Iván); p. 35

A javaslat érinti a fogyasztói hitelt is, igaz, röviden, mivel csupán a szerződés semmisségének egyik lehetséges esetét módosította, azt, amikor a szerződés nem tartalmazza „azon feltételeknek, illetőleg körülményeknek a részletes meghatározását, amelyek esetében a hiteldíj megváltoztatható”. (Hpt. 213.§ (1) bek. d) pont). A korábbi megfogalmazás ugyanezt tartalmazta, azzal kiegészítve, hogy „vagy ha ez nem lehetséges, az erről szóló tájékoztatást”. A törlés indoka, hogy a javaslat egyértelművé kívánta tenni, hogy a hiteldíj megváltoztatására csak a szerződésben meghatározott esetekben van mód.¹³

Az Fgytv. előírja, hogy a fogyasztási kölcsönszerződés érvényességéhez annak írásba foglalása szükséges. Ezt követően ez a törvény – hasonlóan a Hpt.-hez – felsorolja a semmisség eseteit, valamint kitér a határidő előtti teljesítésre, a tájékoztatásra és a fogyasztókat védő rendelkezésekre.¹⁴

A Hpt. és az Fgytv. közötti különbség a jogviszony alanyainak körében van. A Hpt. egy hárompólusú jogviszonyt szabályoz, mivel a kereskedővel, vagy szolgáltatóval megkötött kölcsönszerződés alapján járó ellenértéket nem kell a teljesítést követően azonnal megfizetni, hanem a fogyasztó jogosult később, részletekben fizetni, azonban a kereskedő/szolgáltató a pénzügyi intézettől egy összegben, azonnal megkapja az ellenértéket. A kereskedőnél kiválasztott dolog tulajdonjogának megszerzéséhez a fogyasztó újabb kölcsönszerződést köt, ezúttal a pénzügyi intézettel. A kölcsön összegéből fizeti ki a pénzügyi intézet a kereskedőt/szolgáltatót. A fogyasztó – a pénzügyi intézet által nyújtott kölcsön ellenében – kamatot és egyéb díjakat fizet, illetve törleszti a felvett tőkét.

Az Fgytv. kétpólusú jogviszonyt szabályoz, melynek keretében a kereskedő/szolgáltató az általa forgalmazott termék, vagy nyújtott szolgáltatás igénybevételéhez nyújt kölcsönt a fogyasztónak. Az alapügylet – melynek finanszírozására a kölcsönszerződést a felek megkötik – szintén az említettek között áll fenn.¹⁵

Tekintettel az 1987. évi irányelv sajátos implementálására, nem könnyű eldönteni, hogy az átültetésre váró 2008/48/EK irányelv esetében hogyan járjon majd el a jogalkotó, mivel jelenleg két törvény is szabályozza a fogyasztói hitelt, ráadásul mindkettő alapvetően közjogi jellegű. Ahogy a szóban forgó irányelv is, részben, így teljes implementálása az új magánjogi kódexbe – úgy tűnt – kizárt és valószínűnek látszott, hogy külön törvény (vagy törvények) szabályozzák majd továbbra is.¹⁶

A 2009 áprilisában véglegesített T/5949/414. számú, a Polgári Törvénykönyvről szóló javaslat eleget tesz az elvárásoknak. Nem szabályozza teljes részletességgel a fogyasztói hitelt, csupán előírja az írásbeliséget, a szerződés egy példányának kötelező átadását a fogyasztó részére, az idő előtti visszafizetés következményeit, valamint a követelés harmadik személyre történő átruházása esetére a beszámítás lehetőségét.

¹³ T/8381. számú törvényjavaslat a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét érintő egyes törvények módosításáról; 4. § 5.§; <http://www.parlament.hu/irom38/08381/08381.pdf>; 2009. április 3.

¹⁴ Általános tudnivalók a fogyasztási hitelekéről; http://www.psza.hu/fogyasztoknak/hitelek/fogyasztasi_hitelek/fogyasztasi_hitelek_altalanos.html; 2009. február 17.

¹⁵ Nagy Éva: Kölcsönszerződésből fogyasztói hitel; JURA 2004. (10. évf.) 2. sz.; 98.o.

¹⁶ Kenderes Andrea: A 2008-as fogyasztói irányelv a hitelmegállapodásokról – ante portas; Jogtudományi Közlöny; 2008. (63. évf.) 11. sz.; 552. o.

A részletes szabályozást ismét külön jogszabályra bízta.¹⁷

III. A FOGYASZTÓI HITEL SZABÁLYOZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN I. – A 87/102/EGK IRÁNYELV

Az Európai Unióban jelenleg két irányelv is foglalkozik a fogyasztói hitellel. Egyrészt a már említett 87/102/EGK irányelv, másrészt az átültetésre váró 2008/48/EK irányelv. Utóbbi rendelkezésének értelmében előbbi 2010. május 12.-től veszti hatályát. A jelzett dátumig kötelesek a tagállamok implementálni a 2008/48/EK irányelv szabályait.

A 87/102/EGK irányelv létrehozását a tagállamok eltérő szabályozása és a fogyasztók védelme indokolta:

„mivel ezek az eltérések torzíthatják a hitelezők közötti versenyt a közös piacon;”

„mivel ezek az eltérések korlátozzák a fogyasztók lehetőségeit a hitelek megszerzésében egy másik tagállamban; mivel ezek befolyásolják a hitelkereslet mértékét és jellegét, és a termékek és szolgáltatások megvásárlását;”

„mivel az Európai Gazdasági Közösség fogyasztóvédelemmel és a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatos politika programjai – többek közt – előírják, hogy a fogyasztó védelemben részesüljön a tisztességtelen hitelfeltételekkel szemben és, hogy elsődleges fontosságú a fogyasztói hitelek általános feltételeinek összehangolása”¹⁸

Az irányelv a hitelszerződésre vonatkozik, ami – az 1. cikk értelmében – „olyan szerződés, amely alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt vagy annak nyújtására ígéretet tesz halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában.” (1. cikk (1) bek. c) pont).

Az irányelv kiveszi hatálya alól azokat a hitelszerződéseket, vagy hitelnyújtásra vonatkozó ígéreteket, melyek elsődleges célja tulajdonjog megszerzése, vagy megtartása földekre, vagy egy meglévő vagy tervezett épületre vonatkozóan; vagy melyek célja egy épület felújítása vagy javítása. Ezen túl nem terjed ki az irányelv hatálya a bérleti szerződésekre (kivéve, ha ezek alapján a bérlemény a bérlet tulajdonába kerül); kamat vagy más költség megfizetése nélkül nyújtott vagy rendelkezésre bocsátott hitelek; valamint az olyan hitelszerződésekre, melyek alapján kamatot nem számítanak fel, amennyiben a fogyasztó hozzájárul a hitel egyszeri fizetéssel történő kiegyenlítéséhez. Továbbá nem terjed ki azokra a hitelszerződésekre, amelyek alapján a fogyasztónak a hitelt három hónapot meg nem haladó időtartam alatt, vagy tizenkét hónapot meg nem haladó időtartam alatt legfeljebb négy fizetési részletben kell visszafizetnie; valamint a folyószámla-kedvezmény formájában egy hitel- vagy pénzügyi intézet által nyújtott olyan hitelek sem, melyek nem hitelkártya elszámolásokról.

Utóbbi – a folyószámla-kedvezmény – esetében azonban alkalmazandó a 6. cikk, melynek értelmében a fogyasztót tájékoztatni kell a hitel megengedhető legnagyobb mérté-

¹⁷ T/5949/414. számú egységes javaslat a Polgári Törvénykönyvről; 352–355. http://irm.gov.hu/download/ptk-zarosavazas_elotti_javaslat-2009.aprilis.pdf; 2009. április 19.

¹⁸ 87/102/EGK irányelv /Preambulum; <http://ccvista.taiee.be/Fulcrum/CCVista/hu/31987L0102-HU.doc>; 2009. február 16.

kérő; az éves kamat mértékéről és azokról a költségekről, amelyek szerződés megkötésétől fogva felszámíthatók, valamint azokról a feltételekről, amelyek mellett ezek módosíthatók; a szerződés megszüntetésének módjáról. (87/102/EGK irányelv 2. cikk (1) bek., 6. cikk (1) bek.).

Az irányelv tartalmaz rendelkezéseket a határidő előtt teljesítésre (8. cikk) és a jogok átruházása esetén a kifogás – érvényesítési lehetőségre (9. cikk) is. Ezen kívül a tagállamok kötelességévé teszi, hogy – váltóval történő fizetés, illetve a váltóval történő biztosítéknyújtás esetén – biztosítsák a fogyasztók védelmét. Továbbá leszögezi, hogy a tagállamok kötelesek garantálni, hogy a hitelszerződés léte ne befolyásolja az ilyen szerződés felhasználásával megvásárolt áru vagy szolgáltatás szállítójával szemben fennálló fogyasztói jogokat olyan esetekben, amikor az áruk vagy a szolgáltatások leszállítására nem kerül sor, vagy azok más okból nem felelnek meg a szerződésnek (11. cikk).

A felsoroltakon túl a tagállamok feladata biztosítani, hogy a hitelezők, illetve a hitelszerződés megkötését közvetítő személyek tevékenységüket hivatalos engedély alapján végezzék; hogy az említettek tevékenységét egy intézmény, vagy hivatalos szerv ellenőrizze, vagy felügyelje. Továbbá kötelességük elősegíteni olyan szervek létrehozását, melyek fogadják a panaszokat; feladatuk biztosítani, hogy a hitelszerződések ne térjenek el a fogyasztó hátrányára az irányelvet végrehajtó, vagy annak megfelelő nemzeti jogszabályokban foglalt előírásoktól. Végül a tagállamok biztosítják azt is, hogy a szóban forgó irányelv megvalósítására elfogadott rendelkezések nem kerülhetők meg a szerződések alakításával, így – különösen – a hitelösszeg több szerződésre történő szétosztása révén (12. cikk (1) bek.; 14. cikk).

Az irányelv lehetőséget biztosított arra, hogy a tagállamok a fogyasztók védelmére szigorúbb intézkedéseket vezessenek be (15. cikk).

A 87/102/EGK irányelv rendelkezéseit Magyarország is implementálta, a már korábban részletezett módon. Franciaország és Németország – és általában a nyugat – európai államok – a gazdasági célokat előtérbe helyező, de a szociológiai szempontokat is figyelembevevő szabályozást alakítottak ki, melyek megfeleltek az irányelvnek, de megfogalmazásuk túlságosan általános jellegű volt.

Franciaországban a jogalkotó nem is határozta meg a hitelügylet fogalmát, – feltételezte annak ismeretét (két kritérium állandó jelleggel használatos volt: a hitelező mindig kamatot kapott ellenértékként és az adós tipikusan részletekben törlesztett) – valamint a szerződések gazdasági tartalmát vette elsődlegesen figyelembe.

Németországban a hitel definiálására nem került sor, ráadásul a vonatkozó szabályok szétszórtnak helyezkedtek el a BGB-ben.

Mivel fogyasztói hitelszerződésnek minősült minden olyan fogyasztóval kötött szerződés, mely hitelezési elemet tartalmazott, így – az irányelv hatására – a kölcsönszerződés, a részletfizetési ügylet és a pénzügyi lízing szabályai kezdtek összemosódni¹⁹

2008. április 7-én a Tanács elfogadta a fogyasztói hitelek-ről szóló új, 2008/48/EK irányelvet. Létrehozásának oka egy-

részt, hogy a 1987. évi irányelv óta változott a fogyasztói hitelek piaca, másrészt ezzel kívánják elősegíteni a határokon átnyúló hitelmegállapodások gyakoribb alkalmazást is:

„A Szerződéssel összhangban a belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben biztosított az áruk és szolgáltatások szabad mozgása és a letelepedés szabadsága. Egy átláthatóbb és hatékonyabb hitelpiacnak a belső határok nélküli térségen belül történő kialakulása létfontosságú a határokon átnyúló tevékenységek előmozdítása érdekében.”²⁰

Az irányelv létrehozásának további indoka, hogy a tagállamok fogyasztói hitelre vonatkozó szabályozásai kifejezetten nagy eltéréseket mutatnak, melyek torzíthatják és torzítják is a versenyt. További ok, hogy 1987 óta új hiteltípusok jelentek meg, melyeket már nem lehet a 87/102/EGK irányelv alapján szabályozni és kezelni.²¹

A célok elérése érdekében az irányelv az átláthatóságra és a fogyasztók jogaira helyezi a hangsúlyt, különös tekintettel a megfelelő tájékoztatáshoz való jogra, melyet a szolgáltatók tájékoztatási kötelezettségének részletezése során érint.

Az irányelv tulajdonképpen 1995 óta formálódott és alakult. 1995-ben a Bizottság jelentést tett közzé a 87/102/EGK irányelv alkalmazásáról, majd két évvel később összefoglaló jelentést bocsátott ki az előbbire adott reakciókról. Az új irányelv tervezetét elkészítették 2002-ben, majd – az Európai Parlament módosító javaslatai hatására – teljesen átdolgozták. 2005 októberében továbbították a második módosított javaslatot – az első egy évvel korábban továbbították – és 2007 szeptemberében elfogadták a közös álláspontot. 2008 januárjában született meg a Parlament véleménye és 2008. április 7-én a Tanács elfogadta a tervezetet. Április 23-án az Európai Parlament és Tanács együttdöntési eljárásának keretében megszületett az irányelv.²²

IV. A FOGYASZTÓI HITEL SZABÁLYOZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN II. – A 2008/48/EK IRÁNYELV

A 2008/48/EK irányelv célja a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítása és a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényei, rendeletei és közigazgatási eljárásai egyes aspektusainak összehangolása (1. cikk).

A 2008/48/EK irányelv hatálya a 200 és 75000 euró összeg közötti fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozik. Hitelmegállapodás alatt olyan megállapodást ért, „amely alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt vagy annak nyújtására ígéretet tesz halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában, azon megállapodások kivételével, amelyek folyamatos szolgáltatás-nyújtásra vagy ugyanolyan jellegű áruk ugyanolyan mennyiségben történő folyamatos értékesítésére vonatkoznak, és amelyek esetében a fogyasztó az ilyen szolgáltatásokért vagy árukért azok rendelkezésre bocsátása időtartama alatt részletekben fizet.”²³

²⁰ Preambulum 6. pont

²¹ Kenderes Andrea i. m. 545., 546.o.

²² Kenderes Andrea i. m. 545.o.

²³ 2008/48/EK irányelv/ 3. cikk/ c) pont; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0048:HU:NOT; 2009. február 9.>

¹⁹ Nagy Éva i. m. 93. – 97. o.

Az említett összeghatáron belül sem terjed ki azonban minden hitelmegállapodásra. Az irányelv kiveszi hatálya alól például az ingatlan fedezettel biztosított hitelek; vagy az olyan folyószámlahitelek, melyeket egy hónapon belül vissza kell fizetni; továbbá olyan hitelmegállapodásokat, amelyek egy ügy bíróság vagy más hatóság előtti rendezésének következményei. Továbbá az irányelv rendelkezései nem alkalmazandók olyan hitelmegállapodásokra, amelyek megkötésekor a fogyasztó köteles, a hitelező megőrzésére biztosítékként letétbe helyezni egy tárgyat, és amelyek esetében a fogyasztó felelőssége szigorúan az említett zálogtárgyra korlátozódik (2. cikk/ (2) bek.).

Az irányelv részletes szabályokat tartalmaz a szolgáltatók tájékoztatási kötelezettségre vonatkozóan. Meghatározza, hogy a fogyasztó számára nyújtott reklámban minimálisan milyen információkat kell megadni a fogyasztó részére: ilyen a hitelkamatláb, a teljes hitelösszeg, a teljes hitelidő-mutató, a hitel-megállapodás időtartalma, az esetleges előtörlesztés összege, és adott esetben a fogyasztó által fizetendő teljes összeg és a törlesztések összege (4. cikk (2) bek.).

Hasonlóan szigorú tájékoztatási kötelezettséget ír elő az irányelv a szerződés megkötését megelőző időszakra is. Az irányelv rendelkezései értelmében kellő időben azt megelőzően, hogy a fogyasztót bármilyen hitel-megállapodás vagy ajánlat kötelezné, a hitelezőnek vagy a hitelközvetítőnek a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátania a különböző hitelezők ajánlatainak összehasonlításához szükséges információkat. Ezeket az információkat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón, az úgynevezett „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató” formanyomtatvány felhasználásával kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani.

Ezzel a formanyomtatvánnyal tesz eleget – a szerződéskötést megelőzően – a hitelező tájékoztatási kötelezettségének. Az „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató” például tartalmazza a következőket: a hitel típusát; a hitelező nevét és postai címét; a teljes hitelösszeget; a hitelmegállapodás időtartamát; a halasztott fizetés formájában nyújtott hitelek és kapcsolódó hitelmegállapodások esetén az árut vagy szolgáltatást; a hitelkamatlábát; valamint a fizetés elmulasztásának következményeire vonatkozó figyelmeztetést (5. cikk (1) bek.).

Külön cikk szabályozza a szerződéskötést megelőző tájékoztatási követelményeket bizonyos folyószámlahitelkedvezmény formájában történő hitelmegállapodások és bizonyos egyedi hitelmegállapodások esetében (6. cikk). Ugyanakkor a részletezett tájékoztatási kötelezettség alól az irányelv mentesíti a hitelközvetítőként kisegítő tevékenység keretében eljáró szállítókat és szolgáltatókat (7. cikk).

A tájékoztatási kötelezettség fennáll a szerződés megkötését követően is. Az irányelv felsorolja, hogy a hitelmegállapodásnak milyen adatokat kell tartalmaznia. Ezek többségében meg egyeznek az „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató-nál” ismertetettekkel. A hitelmegállapodásokat nyomtatott formában, vagy más tartós adathordozón kell elkészíteni és valamennyi szerződő félnek el kell juttatni egy – egy példányt (10. cikk (1),(2) bek.).

Az irányelv ezeken túlmenően szabályozza a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettséget

is. Ennek megfelelően a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hitelmegállapodás megkötését megelőzően a hitelező a fogyasztótól kapott információ és a vonatkozó adatbázisban végzett keresés alapján értékelhesse a fogyasztó hitelképességét, továbbá kötelesek garantálni, hogy – ha a felek a hitelmegállapodás megkötését követően megállapodnak a teljes hitelösszeg megváltoztatásában – hitelező napra készsége tegye a fogyasztóval kapcsolatosan rendelkezésére álló pénzügyi információkat. Ez utóbbi esetben – ha az összeg növelése jelentős mértékű – a hitelező köteles ismét értékelni a fogyasztó hitelképességét (8. cikk).

Az irányelv alapján a fogyasztót megilleti az indoklás nélküli elállás joga, azaz a fogyasztó tizennégy naptári napon belül indoklás nélkül elállhat a hitelmegállapodástól. Az elállás kezdete az a nap, amikor a hitelmegállapodás aláírják a felek, vagy az a nap, amikor a fogyasztó megkapja a szerződéses feltételeket és a tájékoztatást. A fogyasztó kötelessége értesíteni a hitelezőt, valamint köteles – az értesítés megküldését követő legkésőbb harminc naptári napon belül – megfizetni a tőkét, valamint a kamatot. Ha a hitelező, vagy harmadik fél a hitelmegállapodással kapcsolatosan járulékos szolgáltatást is nyújt, a fogyasztót, a továbbiakban a járulékos szolgáltatás nem köti (14. cikk (1), (3) bek.).

Az irányelv kimondja, hogy a fogyasztónak joga van a hitelmegállapodás szerinti kötelezettségeit egészben vagy részben bármikor – azaz a határidő előtt is – teljesíteni. Ilyen esetekben jogosult a hitel teljes költségének csökkentésére, ami a szerződés fennmaradó időtartamára esedékes kamatot és költségeket foglalja magában.

A hitel határidő előtti visszafizetése esetén a hitelező jogosult a hitel határidő előtti visszafizetéséhez közvetlenül kapcsolódó méltányos és objektív indokolt költségek ellentételezésére. Az ilyen ellentételezés azonban nem haladhatja meg a határidő előtt visszafizetett hitel összegének 1%-át, ha a határidő előtti visszafizetés és a hitel-megállapodásnak a megállapodásban foglalt megszűnési időpontja közötti időszak az egy évet meghaladja. Ha ez az időszak az egy évet nem haladja meg, az ellentételezés nem lépheti túl a határidő előtt visszafizetett hitel összegének 0,5%-át

Nem követelhető a határidő előtti visszafizetésért ellentételezés, ha a visszafizetés hitel-visszafizetési garancia gyanánt kötött biztosítási szerződés szerint történt; folyószámlahitel esetén; vagy ha a határidő előtti visszafizetés olyan időszakban történik, amelyre nem rögzített hitelkamatláb vonatkozik (16. cikk (1), (2), (3) bek.).

A tagállamok rendelkezhetnek úgy is, hogy a hitelező csak azzal a feltétellel kérhet ellentételezést, hogy a visszafizetendő összeg túllépi a nemzeti jogban meghatározott küszöböt – ami tizenkét hónapra nem haladhatja meg a 10000 EUR-t. Továbbá a tagállamok rendelkezhetnek úgy is, hogy a hitelező követelhet nagyobb ellentételezést, ha tudja bizonyítani, hogy a határidő előtti visszafizetés miatti vesztesége meghaladja a fent említett 1, illetve 0,5%-át (16. cikk (4) bek.).

Az irányelv kitér a túllépésre is. A túllépés egy olyan hallgatólagosan elfogadott folyószámlahitel, amellyel a hitelező a fogyasztó számára folyószámlájának aktuális egyenlegét, vagy a megállapodás szerinti folyószámlahitelét meghaladó összeget tesz hozzáférhetővé (3. cikk/ e) pont).

A jogforrás rögzíti, hogy – folyószámlára vonatkozó megállapodások esetében – ha a túllépés egy hónapos időszakot meghaladja, a hitelező haladéktalanul tájékoztatja őt a túllépésről, annak összegéről, a hitelkamatlábról és a az alkalmazandó büntetésről, díjról, vagy késedelmi kamatról (18. cikk/ (2) bek.).

Végül az irányelv kitér a teljeshiteldíj – mutató számítására, a hitelezőkre és a hitelközvetítőkre és a végrehajtási intézkedésekre is.

A tagállamok 2010. május 11-ig kötelesek implementálni az irányelv rendelkezéseit.

V. 2008/48/EK IRÁNYELV – SZABÁLYOK AZ EGYSÉG ÉRDEKÉBEN

Miben jelent előrelépést a 2008/48/EK irányelv?

Röviden összefoglalva az egység megteremtésének a módjában. Egyrészt a fogyasztói hitellel kapcsolatos valamennyi részletet pontosan és kimerítően tárgyalja, másrészt előtérbe a fogyasztók jogait helyezi, kiemelve a tájékoztatás kérdését. Ellentétben a fogyasztóvédelmi irányelvek alapvető jellemzőjével – azzal, hogy minimál klauzulákat alkalmaznak – ez az irányelv hivatott minden kérdést részletesen szabályozni:

„Teljes harmonizációra van szükség annak biztosítására, hogy a Közösségben valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, illetve, hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni. Ezért a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy vezethetnek be olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek eltérnek az ezen irányelvben meghatározottaktól”²⁴

Az irányelv módosította – a 87/102/EGK irányelvhez képest – a fogyasztó és a hitelező, valamint a hitelmegállapodás fogalmát. A fogyasztó olyan természetes személy, aki az irányelv hatálya alá tartozó ügyletek keretében olyan célból jár el, amely kívül esik szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén; míg a korábbi irányelvben a cél meghatározásánál „amely saját kereskedelmi vagy szakmai tevékenységi körén kívül esik” kitétel szerepel.

A hitelező mindkét irányelvnél lehet természetes és jogi személy is, aki kereskedelmi, vagy üzleti tevékenysége során nyújt hitelt, de a 87/102/EGK irányelv hitelező alatt természetes vagy jogi személyek csoportját is érti, másrészt a hitelező szakmai tevékenysége során is nyújthat hitelt, míg az új irányelv esetében a hitelező foglalkozása során nyújt hitelt, valamint a hitelező ígéretet is tehet a hitel nyújtására a definíció értelmében.

A hitelmegállapodás kifejezést a 2008/48/EK irányelv alkalmazza, a 87/102/EGK irányelv még hitelszerződésről beszél. Mindazonáltal a két fogalom meghatározása fediegyemást.

A tájékoztatási kötelezettség az irányelv kiemelt területe. Felmerül a reklámok kapcsán, a szerződés megkötése előtt és után is. Az irányelv részletesen felsorolja azokat az adatokat, melyeket a tájékoztatás során a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátani, az információkat nyomtatott formában

vagy más tartós adathordozón, az úgynevezett „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató” formanyomtatvány felhasználásával kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani, ami az egységesítés egyik eszköze.

A tájékoztatás eszközével kívánja segíteni az irányelv a fogyasztókat a szerződés megkötését megelőzően, nemcsak annak kapcsán, hogy a megkötendő kontraktus vonatkozásában hozzájussanak valamennyi szükséges információhoz, hanem úgy is, hogy képesek legyenek kiválasztani a számukra legkedvezőbb hitelt, az alapján, hogy a hitelt kínáló megadják számukra a különböző ajánlatok összehasonlításához szükséges adatokat.

Természetesen a fogyasztó vonatkozásában is él a tájékoztatási kötelezettség, hiszen a hitelező a fogyasztótól kapott információ és a vonatkozó adatbázisban végzett keresés alapján értékeli a fogyasztó hitelképességét.

Külön kiemeli az irányelv a hitelkamatláb változásáról szóló tájékoztatást. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell az új hitelkamatláb hatálybalépését követő fizetések összegét és, ha a fizetések számában vagy gyakoriságában változás történik, az erre vonatkozó részleteket. A felek megállapodhatnak abban is, hogy a kamatlábról a fogyasztó rendszeres tájékoztatást kap, ha a kamatlábváltozást a referenciakamatláb változása okozza. A tájékoztatási kötelezettségnek nyomtatott formában, illetve tartós adathordozón kell eleget tenni (11. cikk, 12. cikk (2) bek.).

Tekintettel arra, hogy az irányelv elő akarja segíteni a határokon átnyúló ügyletek gyakoribb alkalmazását, ezért tárgyalja az adatbázisokhoz való hozzáférést is. A tagállamok kötelessége garantálni a más tagállamokból származó hitelezők számára az adott tagállamban használt adatbázisokhoz való hozzáférést. Ebben a témában is felmerül a tájékoztatás kérdése, mivel ha a hitelígyenlést adatbázisban való keresés alapján utasítják vissza, a hitelező a fogyasztót késedelem nélkül és díjmentesen tájékoztatja az adatbázisban végzett keresés eredményéről és a szóban forgó adatbázis jellemzőiről (9. cikk (1), (2) bek.).

Az elállás jogának szabályozása teljes mértékben a harmonizációt szolgálja. Ugyanakkor a tagállamok joga eldönteni, hogy a közjegyzői közreműködéssel kötött szerződések esetében eltekintenek-e az elállással kapcsolatos – korábban már ismertetett – rendelkezésektől, továbbá a szabályok nem vonatkoznak arra az esetre, ha a tagállami szabályok olyan időtartamot írnak elő, amely során a szerződés teljesítése nem kezdődhet meg (14. cikk/ (6), (7) bek.).

Az irányelv harmonizálja a teljeshiteldíj-mutató számítását is, megadva számításának matematikai képletet (I. melléklet).

Végül meg kell említeni azt a rendelkezést is, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani a hitelezők rendszeres ellenőrzését, pénzügyi intézményektől független testület vagy hatóság révén. Ezen túl a fogyasztókat szolgálja azaz intézkedés is, hogy a hitelközvetítő köteles feltüntetni a reklámokban és dokumentumokban jogkörét, illetve azt, hogy egy, vagy több hitelező érdekében jár –e el, vagy független ügynökként dolgozik. A hitelközvetítőnek – a fogyasztó részéről – fizetendő díjat is a fogyasztó tudomására kell hozni és rögzíteni is kell (20., 21. cikk).

²⁴ Preambulum 9. pont

ÖSSZEGZÉS

A tág értelemben vett hitelek mindennapi életünk részét képezik, ez pedig különösen igaz a fogyasztói hitelre, hiszen ez – ahogy erről már volt szó – a mindennapi élet szokásos használati tárgyainak megvásárlásához, javíttatásához, illetve szolgáltatások igénybevételehez – a természetes személy részére – nyújtott kölcsönt jelenti, valamint a felhasználási célhoz nem kötött kölcsönt is.

A fogyasztói hitelre vonatkozó uniós szabályozás meglehetősen régi és mivel a hitelek piaca folyamatosan változik, így szükségessé vált az új szabályozás.

A 2008/48/EK irányelv az egységre való törekvés jegyében született meg, ezért minimál klauzulákat nem alkalmaz, valamint – a fogyasztóvédelem kiemelt területté válása tükrében – a fogyasztót helyezi a középpontba, különösen a tájékoztatás területén.

Tartalmát tekintve ez a jogforrás kifejezetten részletes, a lehető legalaposabban szabályozza az egyes részterületeket. Segítséget nyújt a tagállamok számára pl. a teljes hiteldíj – mutató számítására vonatkozó képlet, vagy az „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató”, és az „Európai Fogyasztói Hiteltájékoztató” formanyomtatványának csatolásával is, hogy azok alapján egységes szabályozásokat alakíthassanak ki.

Ami az irányelv implementálást illeti, Magyarországon az Új Ptk.-ra vonatkozó javaslat már kijelölte az utat. Azonban célszerű lenne a jelenleg használatos három fogalmat (fogyasztói hitel, fogyasztási hitel, fogyasztási kölcsön) egyre szűkíteni, olyanná, ami visszaadja az irányelv szabályozása tárgyának jellemzőit és nem keveri a hitel és a kölcsön definícióit.

Az irányelv Preambulumának 7. és 8. pontjai fogalmazták meg a legpontosabban, amit az uniós vezetők meg akarnak valósítani a szóban forgó jogforráson keresztül:

„Annak érdekében, hogy a fogyasztói hitelek jól működő belső piacának kialakulását megkönnyítsék, számos kulcsfontosságú területen harmonizált közösségi keretről szükséges rendelkezni. Figyelemmel a fogyasztói hitelek folyamatosan fejlődő piacára és az európai polgárok fokozódó mobilitására, az előrettekintő közösségi jogalkotásnak (...) segítenie kell a fogyasztói hitelek tárgyában modern jogszabályok megalkotását.

Fontos, hogy a piac a fogyasztók bizalmának biztosítása érdekében megfelelő szintű fogyasztóvédelmet nyújtson. Így lehetségesnek kell lennie, hogy a hitelajánlatok szabad mozgása mind a hitelajánló, mind a hiteligénylő számára optimális körülmények között valósuljon meg, kellő figyelmet fordítva az egyes tagállamok sajátos körülményeire.”

Leszkoven László*

RENDAHAGYÓ KÖNYVISMERTETÉS

Oppler Emil: Az ügyvédkedés művészete (1929)

„Művészet-e az ügyvédkedés? Igenis az.” Ezzel a kérdésfelelettel nyitja az Országos Ügyvédszövetség pályázatán díjnyertes, pontosan nyolcvan évvel ezelőtt, 1929-ben megjelent munkáját Oppler Emil.

A szakmai és a magas irodalmi igényeket is kielégítő, élvezetes stílusban megírt munka átfogó képet ad a múlt század első felére vetítve a magyar ügyvédség helyzetéről, feladatáról, az ügyvédi hivatás szépségeiről és nehézségeiről. Szó esik a könyvben az ügyvéd és az ügyvédség társadalmi megítéléséről, az ügyfél és az ügyvéd kapcsolatáról, az ügyvédi hűség és titoktartás kérdéséről, az ügyvéd polgári és bűnperben betöltött szerepéről, az ügyvédi munka legapróbb részleteiről, de megkapó őszinteséggel foglalkozik a szerző az ügyvéd és a bíró közötti kapcsolattal, az ügyvédi kollegialitás kérdésével, az ügyvéd közéleti és társadalmi tevékenységével is.

Oppler Emil nagy átéléssel ír az ügyvéd szakmai munkájáról. Minden szavából érződik, hogy a címben foglaltakat az utolsó betűig vallja, és átérzi annak legmélyebb tartalmát is. Az ügyvédkedés művészet. Az ügyvédnek „a toll és szó művészetének kell lennie egyformán. Szabatos és plasztikus,

tömör és nem terjengős; amellet alapos legyen az ügyvéd írásban és szóban. ... Virtuozitással kezelje a nyelvet és művészi könnyedséggel ötvözze szóba a jog legelvontabb lelkét. ... A művész intuíciójával, biztonságával és szépérzékével kell megszerkesztenie a valamely szokatlan helyzetet rendező szerződést, valami új gazdasági alakulás jogi konstrukcióját, a jogi véleményt; felépítenie a bűnügyi védelmet és a védbeszédet.”

Az ügyvéd tevékenysége nem a tárgyalóteremben kezdődik. Egyet kell érteni Opplerrel: az ügyvéd az ügy, és nem csupán – ahogy mondani szokás – a per első bírása. Elsőként ő találkozik a leendő ügyfél gondjával, és sokszor éppen az az ügyvéd feladata, hogy ne legyen per belőle. Ő dönti el, hogy az ügyfélnek ténylegesen érdeke-e a kívánt jogértvényesítés. Az ügyfél számára összességében kedvezőbb megoldás megtalálása és az ügyféllel való elfogadtatása, de a tények és körülmények függvényében akár a feladat elhárítása felelősségteljes és nehéz döntések, melyekkel az ügyvéd nap, mint nap találkozik.

Több helyen foglalkozik a szerző az ügyvéd jogot alakító, formáló tevékenységével. Nem szabad megfedekezünk róla: az ítélkezési gyakorlatnak tulajdonított és a közzétett döntésekben publikált bírói jogfejlesztés mögött az esetek nagy többségében áldozatos és intenzív ügyvédi munka rej-

* ügyvéd, Leszkoven Ügyvédi Iroda; egyetemi docens, ME ÁJK Polgári Jogi Tanszék

lik, s az eseti döntésként napvilágot látott új gyakorlat igen gyakran nem más, mint a jogi képviselő által sugalmazott újszerű gondolatnak a bírói ítéletben való szentesítése.

Az anyagi jogi és erkölcsi igazságosság feltétlen híve és tisztelője a szerző. Helyesen hangsúlyozza művében: „A per a jog eszméjének szolgálatában áll. A jog eszméjét pedig nem lehet a bona fidesbe, az erkölcsbe ütköző vagy nemtelen módon és eszközökkel érvényesíteni. A jó bíró és a jó ügyvéd útjai lehetnek különbözők, – de céljuk egy: az igazság érvényesülése.” Ebben a kérdésben – hitem szerint is – ügyvéd és bíró feladata közös. A jó és az igazság tiszta szívű, együttes akarása szükséges ahhoz, hogy tévútra siklott világunk újra a megfelelő vágányra kerüljön.

Bár más témában hangzottak el, Oppler gondolataival összecsengve tökéletesen találóak az ügyvédi munka szellemiségére nézve Nizsalovszky Endre akadémiai székfoglaló előadásának (címe: Az alanyi magánjog és a perjog) záró gondolatai is: „a tételes jogásznak az a legszebb hivatása, hogy az élet egyes eseteiben az igazság megkeresésének eszközeit a tökéletes eredményt minél inkább megközelítve alkalmazza.”

Külön figyelemre méltó a könyvecske azon fejezete (XXII.), mely az ügyvéd tudományos, jogfejlesztő tevékenységét szorgalmazza és méltatja. Oppler a következőképpen fogalmaz: „az élő, eleven joganyag túlnyomó része már hivatásánál fogva az ügyvédre van bízva. Ő sokkal többet lát az eleven jogból, mint a bíró, a közigazgatási hivatalnok, nem is szólva a jogtanárról. Ő látja csak igazán a jog anyagát organikus fejlődési állapotában, ő idomítja a nyers joganyagot.”

Találó, bár nem szép kifejezéssel élve a mai jogalkotás sokszor az alkotás nemes értelme nélküli tömegtevékenység – jogalkotási dömping. Különösen érezhető ez a polgári jog, gazdasági jog, a pénzügyi jog (ezen belül is a hiteljog) területén, vagyis azokon a jogterületeken, melyek a legszorosabb kapcsolatban állnak a gazdaság vérkeringésével, működésével. Mennyire igazak ma is Beck Salamon 1927-ben írt szavai: „a jog csak akkor töltheti be irányító szerepét, ha kezében nem remeg a szálfa, mert remegő szálfával nem lehet határozott irányt jelölni.” Sajnálatos tény, hogy egyre gyakrabban jelennek meg és lépnek hatályba hibás, következetlen, átgondolatlan és végrehajthatatlan anyagi jogi és eljárásjogi szabályok, ezekkel pedig elsőként az ügyvédség találkozik, buktatóit is elsőként a kar tagjai élik át illetve szenvedik el. Feladatunk és felelősségünk ezért – és ez a kar minden tagjára vonatkozik – hogy ezekre a jogalkotási hibákra, ellentmondásokra mindenkor tiszta jobbító szándékkal, de kellő nyomatékkal, erős szóval hívjuk fel a figyelmet. Erre egyébként is az ügyvédség látszik – helyzetéből fakadóan – a legalkalmasabbnak. „Az ügyvéd a jogi világ szeizmográfja. Az a finom műszer, amely megérzi a jogrengést már ezer mértföldről, amidőn közönség, bíróság, törvényhozás még mit sem sejtő nyugalomban nem is gondol azokra a jogi megrázkódtatásokra, lökésekre, melyek közelednek.”

Mai világunkban különösen helytálló és követendő Oppler – kereken nyolcvan évvel ezelőtt, Nyulászi Jánosra hivatkozva tett – megállapítása, miszerint „ma az ügyvéd-

ségnek az is feladata, hogy e jogbizonytalanság megszüntetése, a forgalmi jog és a judikatura stabilizálása irányában működjék, amely téren sokat tehet.”

Az első eszköz, mely e feladat szolgálatában áll, kézenfekvő: az ügyvédi hivatás mély erkölcsi szabályainak megtartása mellett naponta végzett lelkiismeretes jogi képviselői munka. Akik megmosolyogják e szavakat, azok nem veszik komolyan hivatásukat. Ezen kívül az is fontos – ma különösen – hogy az ügyvéd mondja el szakmai véleményét, hallassa hangját a legnemesebb jobbító szándékkal. Ha pedig a jogi kérdés horde-reje megkívánja, mert pl. a kart egészében érintő problémáról van szó, a kamara is emelje fel szavát és adjon nyomatékot a figyelemfelkeltő, vagy figyelmeztető szónak.

Külön megszívlelendő Oppler álláspontja az ügyvéd szakírói tevékenységével kapcsolatban: „a jogi zszurnalisztika az elfoglalt gyakorló ügyvédnek predesztinált működési területe ... A rendszeres nagyobb jogi munka megírására nincs elég ideje, a folyamatos, megszakítás nélküli munkát igénylő kutatáshoz nincs meg a nyugalma, de annyi időt kellő egyszerűséggel mindig szakíthat magának, hogy beható ítélet- és rövidebb törvénytervezet kritikával, sőt, jogi részletterületek dogmatikai feldolgozásával is foglalkozzék. Legszebb terepuma itt az ítéletkritika s az abban rejlő jogi munkának a jogszolgáltatás, a jogeszmék fejlesztésére való beállítása.” Nyilván nem az a cél – és semmiképpen nem is kívánatos – hogy minden sérelmezett, téves vagy annak tartott ítélet miatt tollat ragadjon az ügyvéd, de a jó értelemben felfogott és magas szinten gyakorolt, korrekt ítéletelemzés nagyon fontos. A bírói határozatokban megnyilvánuló gyakorlati tapasztalatoknak érdemes hangot adni. Szép számmal születnek olyan ítéletek, melyek érdekes problémát érintve remekbe szabott okfejtést tartalmaznak – ezekből tanulni lehet és kell is. Előfordul azonban az is, hogy az ítélkező tanács által elfoglalt álláspont téves, hibás, vagy megfelel ugyan a jogszabályoknak, ám az érdemi döntés meggyőző erejét és jogi támasztékát jelentő indokolás kiegészítésre, elmélyítésre szorul vagy továbbgondolásra érdemes.

A jó ügyvédnek – és megítélésem szerint igaz ez a gyakorlati jogi pálya minden területére – egyszerre kell rendelkeznie alapos elméleti tudással és jó gyakorlati tapasztalatokkal. Az ügyvédkedés tudomány is egyben Oppler szerint. „Az ügyvédkedés tudománya a jogalkalmazás, a jogértelmezés és a jogfejlesztés tudománya: A gazdasági és társadalmi érdekek jogi fogalmakon keresztül való kiszolgáltatásának tudománya. ... A jog szociális dinamikájának tudása.”

Az egy-egy jogkérdésben való elmélyülés kézenfekvő akkor, ha az ügyvéd érdekes jogi problémával találkozik. Szakirodalmat keres-kutat, „jogi konzíliumot” kér kollégáitól, termékeny vitába bocsátkozik, stb. Ha viszont felfejtette a megoldhatatlannak látszó probléma szálait, tegye a véleményét közkinccsé. Az ügyvédi karnak példát kell vennie nagyszerű elődeiről, mert a múlt század első felében még helytállóak voltak Oppler szavai: „az ügyvédség mindenütt, de hazánkban különösen a jogi irodalom egyik legtermékenyebb munkása, a jogtudomány legfőbb művelője.”

A gyorsan, szinte egyik napról a másikra változó gazdasági és jogszabályi környezet – ügyfelei igényén keresztül – eleve rákényszeríti az ügyvédet arra, hogy lépést tartson

az alakuló joganyaggal. Elméleti és gyakorlati jogi próbatételek naponta támadják és ellenőrzik az ügyvéd felkészültségét, szaktudását. Egy a megszokotthoz képest vadonatúj, újraserkesztett vagy „átgyúrt” törvény (pl. az új büntetőeljárási törvény), nagyobb volumenű, átfogó törvénymódosítás (gondolunk itt pl. a polgári perrendtartás szakaszosan hatályba lépő, folyamatos novelláris módosításaira) állandó tanulásra, önmaga fejlesztésére szorítják az ügyvédet. A kézirat lezárásakor már kihirdetés előtt álló monumentális új mű, a jelenlegi elképzelések szerint 2010. május 1. napján hatályba lépő új Polgári Törvénykönyv komoly kihívás elé fogja állítani ügyvédi karunk valamennyi tagját.

A legnehezebb, hogy az ügyvédnek az új szabályok, rendelkezések hatályba lépésével együtt az egyre összetettebb jogi környezet elméleti (sokszor gazdasági) hátterét is meg kell ismernie. Az ügyvédnek folyamatosan képeznie kell magát, ez különösebb igazolást nem igénylő, a kollégák által saját bőrükön tapasztalt szükségszerűség. A képzésnek (ön-

képzésnek) számtalan formája lehetséges, a kamarák – esetleg a Magyar Jogászegylet helyi szervezeteivel, a jogi oktatást végző egyetemekkel karöltve – sok segítséget tudnának nyújtani ezen a területen kartársainknak. Oppler szavaival élve „az ügyvédnek állandó önellenőrzésre van szüksége, hogy tudása még a helyzet magaslatán van-e?”

Őszinte hittel vallja a szerző, hogy „csak aki szereti az igazságot, aki fanatikusan hisz az igazság győzelmében, mint egy művészi ideálban, csak az lehet jó ügyvéd.” Minden kartársamnak, de a jogi pálya más területein tevékenykedő szakembereknek is jó szívvel ajánlom elolvasásra – ügyvéd kollégáimnak pedig mélyebb tanulmányozásra – Oppler Emil pályamunkáját. E rövid ismertető nyilvánvalóan csak arra alkalmas, hogy felvillantson néhány gyöngyszemet – teljes élvezetet a könyv végigolvasása nyújthat. Érdemes lenne megtalálni azt a lehetőséget (pl. a reprint kiadást), mellyel e nagyszerű könyvecskét újra el lehetne juttatni az érdeklődő közönséghez.

JOGÁSZ JUNIÁLIS A MISKOLCI EGYETEMEN

2009. június 5-én került megrendezésre a Miskolci Egyetemen a Jogásznap. A Magyar Jogász Egylet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szervezete, az Állam- és Jogtudományi Kar Valétabizottsága, valamint a Jogász Örökbaráti Egyesület (JÖBE) kooperációjának eredményeként jött létre ez nap, amelyen – igaz rövid időre –, de egyesek a munkát, mások pedig a vizsgákat felejtették el.

Az egyetemi műfüves pálya melletti területen főzőversennyel indult a program, amelyen az ügyészség, a rendőrség, az ügyvédek, a jogász egylet, a bíróság valamint a hallgatók csapata mérhette össze a főzésben az „erejét”. A zsűrinek nem volt könnyű dolga, mivel nem előre meghatározott ételt kellett elkészíteni, hanem mindenki maga döntötte el, hogy mivel kápráztatja el a résztvevőket. Ahány csapat, annyiféle finomság főtt a bográcsokban. A főzőverseny eredményesen zárult, hiszen finomabbnál finomabb ételek közül lehetett választani: az ügyészség erdélyi paradicsomos húsgombócát, a rendőrök halászléjét, az ügyvédek birkapörköltjét, a bírók vadpörköltjét, a Jogász Egylet rackabarány pörköltjét, a JÖBE marhapörköltjét nokedlivel, valamint a Valétabizottság sertéspörköltjét lehetett megkóstolni. A zsűri hosszas tanácskozás és ízlelés után meghozta a döntést, így az összes csapat helyezéssel zárta a versenyt. Azonban a bográcsokban nem csak étel főtt, hanem ital is, ugyanis az egyikben Justitia vére forrt, a jogász szakestélyek elmaradhatatlan krampampulija. Az addigi vidám hangula-

tot fokozó krampács igen csak kelendő volt a nap folyamán, mert az est végére az üst kiürült.

A versenyt a délután kezdődő futballmérkőzések váltották fel. A rendőrség, az ügyészek, az APEH, az ügyvédek, a JÖBE és hallgatók (Joghézag) csapatai

küzdhettek meg egymással. A barátságos mérkőzések eredményeként első helyezést ért el az APEH csapata, második az ügyvédek hatos fogata lett, végül, de nem utolsó sorban a harmadik helyet a hallgatókból álló Joghézag szerezte meg.

A Jogász Juniális a Sztrapacska Blues Band koncertje zárta Dr. Szécsy István vezetésével. A zenekar fergeteges hangulatot teremtett, ahol a résztvevők levezették a nap fáradalmait táncsal, vagy a zenekarral együtt énekelve. A koncert olyan jól sikerült, hogy a közönség csak többszöri visszatapcsolás után engedte el a csapatot.

Köszönjük Dr. Cserba Lajosnak és Dr. Szécsy Istvánnak, akik megálmodták és létrehozták ezt a napot a JÖBE és a Valétabizottsággal együtt, valamint Dr. Vereczkei Csabának, a megyei rendőrfőkapitánynak, az Állam- és Jogtudományi Kar dékánjának, Dr. Szabó Miklósnak, Dr. Csontos Jánosnak a BAZ megyei ügyvédi kamara elnökének és Dr. Komáromi Gábornak, a Jogász Egylet elnökségi tagjának, hogy jelenlétükkel emelték a rendezvény színvonalát!

Bízunk abban, hogy ezzel a Jogász Juniálissal egy hagyományt sikerült teremteni, amely mindenévben szint visz a szürke hétköznapiakba!

Pásztor Zsuzsa (ÁJK Valétabizottság)

JOGSZABÁLYFIGYELŐ

2009. április 15. – június 22.

A szerkesztőség által összeállított, az ügyvédi tevékenységhez kapcsolódó, figyelemre érdemes egyes jogszabályok, jogforrások listája – a teljesség igénye nélkül

MK 59. (április 28.)

51/2009. (IV. 28.) AB határozata az Inyvtv. 63. §-a (részbeni) alkotmányellenességéről (A törlési per megindításának határidejét érintette.)

MK 61. (április 30.)

58/2009. (IV. 30.) FVM rendelet módosította 109/1999. (XII. 29.) FVM rendeletet (Inyvrh.)

MK 62. (május 6.)

2009. évi XXVI. törvény A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyv módosításának kihirdetéséről

2009. évi XXVII. törvény Egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról (A használati mintáról, szabadalmi ügyvivőről, szabadalmi oltalomról, védjegyről, formatervezési mintáról szóló jogszabályokat érintette.)

53/2009. (V. 6.) AB határozat (a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló, az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülés napján elfogadott törvény 1. § (1) és (5) bekezdése alkotmányellenességéről)

MK 63. (május 8.)

2009. évi XXVIII. törvény Egyes agrártárgyú törvények módosításáról (salátatörvény; módosítja többek között a Földtörvényt)

2009. évi XXIX. törvény A bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról

100/2009. (V. 8.) Korm. rendelet Az árva mű egyes felhasználásainak engedélyezésére vonatkozó részletes szabályokról

MK 67. (május 14.)

2009. évi XXXI. törvény módosítja Polgári Törvénykönyv és az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (Ptké.), valamint ezzel összefüggésben más törvények (Vht.) egyes rendelkezéseit (Érinti a Ptk. 81.§-át (üzleti titok megsértése), a 209.§-t (tisztességtelen ászf), máj. 22.-i hatállyal; 232.§, 301.§-okat (szabad kamatmegállapodás korlátozása államháztartási érdekből) júl. 1.-i hatállyal, Ptké. 47.§-48.§-ait (ingó jelzálogjog, zálogjogi nyilvántartás) (szept.1. hatállyal)

MK 70. (május 22.)

2/2009. PJE sz. jogegységi határozat (a PK. 172. sz. állásfoglalás felülvizsgálata kapcsán: bírósági meghagyást érintő)

MK 71. (május 25.)

2009. évi XXXVII. törvény Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

MK 73. (május 28.)

60/2009. (V. 28.) AB határozat a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 21/A (3) és (5) bek. alkotmányellenességéről (üzembentartói objektív felelősség egyes kérdései)

MK 74. (május 29.)

2009. évi XLI. törvény A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény betétbiztosítást érintő módosításáról

MK 75. (június 3.)

14/2009. (VI. 3.) IRM rendelet Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003. (III. 7.) BM rendelet módosításáról

MK 78. (június 11.)

61/2009. (VI. 11.) AB határozat mulasztással megvalósuló alkotmányellenességet állapított meg, mert az Országgyűlés nem szabályozta azt a kérdést, hogy a jogerős ítélet meghozatala után a terhelt hogyan férhet hozzá a büntetőeljárás irataihoz.

MK 81. (június 16.)

2009. évi XLV. törvény módosítja a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvényt

MK 83. (június 19.)

2009. évi XLVII. törvény A bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Uniótagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról

67/2009. (VI.19.) AB határozat az Mt. 193./P. § (1) bek. (részbeni) alkotmányellenességéről

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- és JOGTUDOMÁNYI KAR
2009 szeptemberében induló képzései

- tőkepiaci és bank szakjogász
- társasági jogi és cégjogi szakjogász
- nemzeti és etnikai kisebbségvédelmi szakjogász
  - közlekedési szakjogász
  - környezetvédelmi jogi szakember
  - kereskedelmi jogi szakjogász
  - ingatlanforgalmi szakjogász
- jogi szakokleveles orvos és egészségügyi szakember
  - jogi szakokleveles helyi jogszabály-szerkesztő
  - jogi szakokleveles gazdasági szakember
    - adójogi szakjogász szak
    - gazdasági büntetőjogi szakjogász
    - európa-jogi szakjogász
- általános és igazságügyi mediátor (közvetítő)
  - igazságügyi szociális tanácsadó
  - fogyatékoságügyi tanácsadó

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:
2009. AUGUSZTUS 15.

INFORMÁCIÓ:

Miskolci Egyetem Felnőttképzési Regionális Központ
www.felnottkepzes.uni-miskolc.hu

Tel.: 46/565-111/20-81

Fax: 46/565-493

e-mail: tkzsuzs@uni-miskolc.hu